CMYK

ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă

■ Anul XV (L) ■ Nr. 6 (408) ■ Iunie 2016 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

PICASSO - Profil de băiat cu guler

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Dumitru Augustin Doman

Revista *Argeș* la jubileu

Luna aceasta, revista *Argeș* a sărbătorit 50 de ani de la primul număr. O viață de om. În zilele de 3 și 4 iunie, am sărbătorit cu invitați de seamă (vd. reportajul din mijlocul revistei) primiți cum se cuvine de redacția actuală și de autoritățile locale care o editează și o finanțează, reprezentate de primarul Tudor Pendiuc și de doamna Carmen Salub, directoarea Centrului Cultural Pitești. Asta, în prima zi, iar în 4 iunie, la Mănăstirea Curtea de Argeș, de Înalt Prea Sfințitul Calinic, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului, care ne onorează cu demnitatea de senior-editor al gazetei. Directori de instituții de cultură din județ, foști redactori, colaboratori, foști premianți, cu toții au transmis mesaje la aniversară și au fost cadorisiți cu diplome de excelență pentru contribuția comună la destinul revistei care a pus, cum se zice, timp de o jumătate de veac Piteștiul pe harta culturală a țării.

Ea s-a reinventat de câteva ori în acest timp, au fost mai mici sau mai mari rupturi în mersul ei, existând totuși și o continuitate, că o nouă conducere nu făcea tabula rasa! Titulari de rubrici, personalități marcante ale momentului rămâneau de la o serie la alta, înscriindu-se din mers în noul proiect. Fiecare redactor-șef, fiecare echipă a venit cu program propriu, istoria de aproape 50 de ani a revistei cunoscând mai multe mărci „Argeș", în funcție de personalitatea fiecărui șef de redacție, nici nu se putea altfel. Pentru că Mihail Diaconescu, Gheorghe Tomozei, Sergiu I. Nicolaescu, Nicolae Oprea, Jean Dumitrașcu nu au nici pe departe aceleași concepții despre literatură în general, despre un program de publicație culturală, în special. Poate doar cultivarea unor mari valori ale perioadei respective: de la Tudor Arghezi, Augustin Z. N. Pop, Șerban Cioculescu în prima serie, la generația '60 în frunte cu Nichita Stănescu, Florin Mugur, Cezar Baltag și Fănuș Neagu sau Cezar Ivănescu în seria Tomozei, (v. și seria de plachete *Literatorul*) la lărgirea aceleiași generații și apariția promoției '70, în longeviva serie Sergiu I. Nicolaescu, la numele „revoluționare" din primele luni ale lui 1990 în seria Nicolae Oprea, la clasicii din a doua serie Mihail Diaconescu, până la clasicii în viață din toate generațiile în timpul lui Jean Dumitrașcu și până la încercarea de „unificare" a generațiilor '80 și 2000, unificare fiind un mod de a spune, puntea aceasta arătând mai curând diferențele decât asemănările dintre ele, în seria actuală.

O revistă culturală/literară găsesc că trebuie să fie de actualitate și cred că *Argeș* e de actualitate. Nu trebuie să te uiți neapărat pe frontispiciu ca să știi când a apărut un număr sau altul. Ea trebuie să dea seamă de viața literară, de aparițiile editoriale ale momentului, dimpreună cu eseurile și studiile despre literatura română dintotdeauna și dacă se poate – și se poate! – despre actualitatea literaturii din diaspora și a literaturii europene și internaționale. Pe urmă, redacția fiind formată în special din optzeciști, sigur că predomină colaboratorii acestei generații, dar nu sectar, ci făcând legătura cu marii șaizeciști (vd. rubrica prodigioasă a dlui Gheorghe Grigurcu), pe de o parte, și cu douămiiștii, pe de alta (vd. pagina *Generația poetică 2000*). Dar, proiectul „Argeș" se vrea și un „proiect cu proiecte". Multe cărți, o mică bibliotecă s-a născut din rubricile din revistă. Cronicarul nostru „întârziat" Nicolae Oprea și-a publicat la *Tracus Arte* un volum de critice din cronicile din revistă. Singura sinteză a filosofiei lui Mihai Șora, scrisă de Leonid Dragomir, a fost publicată inițial în rubrica sa din revistă. Mircea Bârsilă are programat deja un volum despre poeții generației '80, după rubrica din „Argeș". Poetul, prozatorul, eseistul, universitarul Ioan Lascu scrie de ani deja, în revista noastră, un volum despre vârfurile optzecismului. Eu însumi am scris în serial volumul de interviuri, apărut ulterior la *Tracus Arte*, *Generația '80 văzută din interior*. Și tot așa, volumul de cronici *Cititorul de roman*. Clasicistul Petru Pistol a publicat un volum de studii clasice din rubrica sa din „Argeș". Un volum de studii despre Mircea Eliade a apărut din rubrica lui Mircea Handoca, precum și un volum de interviuri cu eliadiști din toată lumea al regretatului Gabriel Stănescu. Ștefan Ion Ghilimescu și-a strâns în volumul *Vederi și atitudini critice* eseurile din rubrica sa de aici. Mariana Șenilă-Vasiliu a publicat la Editura *Academiei* un volum de artă strângând textele din revistă, din mai multe serii. Mihai Barbu a publicat un volum de reportaj literar minunat din serialul din „Argeș", fiind aproape gata un al doilea. Și multe altele... Proiect după proiect!

Ne bucurăm să avem în fruntea revistei ca senior editor o personalitate ca Înalt Prea Sfințitul Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului. Avem colaborator permanent pe Leo Butnaru de la Chișinău, care traduce din avangarda rusă, și tot din Basarabia culturală o publicăm pe tânăra eseistă Nina Corcinschi.

Mai avem o atitudine explicită: nu publicăm texte apărute în altă parte și nu ne însușim războaie care nu sunt ale noastre. Există autori, eseiști, publiciști care poartă campanii împotriva unor personalități, unor grupuri, unor instituții culturale, prin toate gazetele literare și nu numai, și ne trimit și nouă textele ori înainte, ori după ce le-au mai publicat. Dacă războaiele respective nu sunt și ale noastre, nu ni le însușim și le refuzăm cu toată sfiala și cu toată deferența.

Dar, personalitatea revistei este dată și de numele care au primit în decursul ultimului deceniu premiul anual al redacției noastre, de la Mihai Șora și Mircea Handoca, până la Adrian Alui Gheorghe, Radu Aldulescu, Liviu Ioan Stoiciu, D. R. Popescu și Ileana Mălăncioiu, de la Horia Bădescu, Magda Ursache și Radu Cârneci până la Marian Drăghici și George Vulturescu, de la Octavian Doclin, Nichita Danilov și Al. Cistelecan până la Varujan Vosganian, de la Vasile Spiridon, Nicolae Coande și Ioan Lascu până la Gellu Dorian, Nicolae Prelipceanu și Gheorghe Grigurcu... Numai și pentru faptul că cei de mai sus au acceptat să publice la noi și să vină la Pitești să ridice premiile și un pahar cu noi ne face „aroganți".

PREMIILE CONCURSULUI NAŢIONAL DE POEZIE ŞI INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE „PORNI LUCEAFĂRUL…"

Ediţia a XXXV-a, 11 iunie 2016, Botoşani

Juriul celei de a XXXV-a ediții a *Concursului Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”*, format din: Lucian Vasiliu, Cassian Maria Spiridon, Ed. Revistei „Convorbiri literare", Călin Vlasie și Ioan Es. Pop, Nicolae Tzone, Daniel Corbu, Gavril Țărmure, Bistrița, Valentin Ajder, Liviu Ioan Stoiciu, Marian Drăghici, George Vulturescu, Marius Chelaru, Adrian Alui Gheorghe, Vasile Spiridon, Bacău, Dumitru Augustin Doman, Sterian Vicol, Ioan Moldova, Ioan Radu Văcărescu, Adi Cristi, Gellu Dorian, rev. „Hyperion", secretariat Nicolae Corlat, avându-l ca președinte pe Vasile Spiridon, în urma lecturării lucrărilor sosite în concurs, a decis acordarea următoarelor premii:

SECȚIUNEA CARTE PUBLICATĂ

Premiul „Horațiu Ioan Lașcu" al Filialei Iași a Uniunii Scriitorilor din România - poetei **Andreea Voicu,** pentru cartea *Ce fluieră cămilele pe malul mării*, Editura Paralela 45, 2015 și **Elena Mihalachi** pentru cartea *Locuiește-mă,* Editura Charmides, 2016 ; Premiul Uniunii Scriitorilor din R. Moldova poetului **Marina Popescu** pentru cartea *Ultimul nu va stinge lumina*, Editura Paralela 45, 2015 .

SECȚIUNEA MANUSCRISE

Premiul Editurii Paralela 45 și al revistelor „Viața Românească" și „Euphorion" - **Alexandra Negru**; Premiul Editurii Junimea și al revistelor „Vatra" și „Scriptor" – **Cornelius Ioan I. Drăgan**; Premiul Editurii Timpul și al revistei „Convorbiri literare" - **Ionuț Bogdan Cărăușu**; Premiul Editurii Vinea și al revistelor „Familia" „Cronica veche" - **Eliza Liță**; Premiul Editurii Princeps Multimedia și al revistei „Feed back" – **Andreea Pătrașcu;** Premiul Editurii Charmides și al revistelor „Verso" și „Infinitezimal" – **Cristina Costov**; Premiul Editurii Eikon și al revistei „Conta" – **Livia Adriana Mihai**; Premiul Editurii 24 de ore și al revistei „Simpozion"– **Adina Voica Sorohan**; Premiul revistei „Familia" –**Theodor Paul Șoptelea**; Premiul revistei „Argeș" – **Raluca Cosmina Calancia**; Premiul revistei „Poesis" – **Ionuț Alupoaie** și **Elena Luceac**; Premiul revistei „Poezia" – **Maria Anastasia Tache** și **George Moroșanu**; Premiul revistei „Ateneu" – **Simina Ioana Teodorescu**; Premiul revistei „Porto Franco" – **Adelina Ioana Gherasim** și **Bianca Maria Bursuc**; Premiul Revistei „Hyperion" **– Iustin Butnariuc**; Premiul revistei „Țara de Sus" – **Sabina Sabotnicu, Ioana Mădălina Dăscălescu, Cătălina Antonescu.**

SECȚIUNEA INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE

Premiul revistei „Convorbiri literare" – **Emanuel Lupașcu-Doboș**; Premiul revistei „Poesis" – **Corina Dumitriu**; Premiul revistei „Hyperion" – **Simina Ioana Teodorescu**; Premiul revistei „Poezia" – **Mihaela Loghin**; Premiul revistei „Scriptor" – **Violeta Zamfirescu.**

Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda"

Ediţia a XV-a, 22-23 septembrie 2016

Consiliul Județean Teleorman și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman, în parteneriat cu revistele: „Luceafărul de dimineață", „Argeș", „Bucureștiul literar și artistic", „Litere", „Pro Saeculum" și „Caligraf", organizează **Festivalul Național de Literatură „Marin Preda"**, ediția a XV-a, ale cărui manifestări finale se vor desfășura în zilele de 22 și 23 septembrie 2016, la Alexandria și la Siliștea Gumești.

Festivalul își propune să promoveze prozatori de talent, care nu au debutat în volum. Concurenții vor trimite ***1-3 proze scurte***, care pot avea în total 20 pagini. Vor fi acordate următoarele premii:

- ***Premiul „Marin Preda"*** și Premiul Revistei „Luceafărul de dimineață" (în valoare de 900 lei);
- ***Premiul I*** și Premiul Revistei „Argeș" (în valoare de 700 lei);
- ***Premiul al II-lea*** și Premiul Revistei „Bucureștiul literar și artistic" (în valoare de 600 lei);
- ***Premiul al II-lea*** și Premiul Revistei „Litere" (în valoare de 600 lei);
- ***Premiul al III-lea*** și Premiul Revistei „Pro Saeculum" (în valoare de 500 lei);
- ***Premiul a III-lea*** și Premiul Revistei „Caligraf" (în valoare de 500 lei).

Prozele scurte premiate vor fi incluse într-un volum, ce va fi lansat în cadrul manifestărilor finale ale festivalului; de asemenea, vor fi publicate de revistele partenere.

Concurenții vor trimite prozele scurte pe suport de hârtie, culese cu font 12 (Normal, Times New Roman, 1.5 Space), ***în câte 7 (șapte) exemplare***, semnate cu un motto, același motto figurând și pe un plic însoțitor, în care va fi introdusă o fișă cu datele de identificare ale autorului: numele și prenumele, data și localitatea nașterii, adresa poștală, adresa de e-mail și numărul de telefon mobil, precum și un CD cu textele trimise, inscripționat cu același motto.

Lucrările pentru concurs vor fi trimise, ***până la data de 1 august 2016***, pe adresa: ***Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Teleorman***, str. Ion Creangă, nr. 52-54, 140056 – mn. Alexandria, jud. Teleorman, cu mențiunea „pentru concurs".

Gheorghe Grigurcu

"Din virtuțile pisicii"

■ Apetența pentru concret ascunde o atracție către tine însuți. O foame de tine.

■ O frază lirică nu se cuvine a duce pînă la capăt ideea care se străvede în transluciditatea sa, căreia îi împrumută astfel propria condiție.

■ În tinerețe, prietenia e deschisă unui sacrificiu mutual. La maturitate, capătă o disciplină mondenă. La bătrînețe, e o privire saturniană aruncată golului din preajmă, totuși suficient de populat.

■ „Funar, exponent al celor ce-și iubesc patria pînă la viol" (Radu Preda).

■ Derivații. Invidia e o sucursală a vanității, gelozia e o sucursală a invidiei.

■ A. E.: „I-am spus criticului L. G., care comentează aproape exclusiv autori minori și minorisimi: «Dacă ați avea de ales între poetul Mic și poetul Micuț (nume reale), sînt convins că l-ați alege pe Micuț»".

■ Din spusele lui Blaga: „Mama mea ar fi vrut să mă fac medic. Dar asta ar fi însemnat să fiu unul din cei vreo zece mii cîți reprezintă în țară categoria medicilor. Creația către care mă simțeam atras pretinde unicitatea. Ca medic, aș fi căzut în captivitatea numărului, una din cele mai periculoase pe care viața ni le scoate în cale cu cea mai desăvîrșită naturalețe".

■ O biruință a artei? S-a constatat că, la ora de față, există pe terra mai multe statui cu lei decît lei în carne și oase.

■ A. E.: „Îți vine mai ușor să renunți la tabieturile tale din proprie inițiativă decît la indicația medicului. Căci liberul arbitru e mai tare decît medicina, ce să-i faci!".

■ Cărți de unică folosință, destule. Cele mai multe, nici măcar atît.

■ Dragoș Vrânceanu, așa cum l-am cunoscut, la finele deceniului șapte. Un bărbat marcat de vîrstă, înalt și osos, cu protuberanțele feței (nas, buze urechi,) proeminente. Delicat și curtenitor, însă supus unui complex, să-l numim ideologic (se pare că a fost apropiat de extrema dreaptă), care-i inducea note de timorare precum și disponibilitatea de-a scrie articole „pe linie". Un tremur ușor al cărnii obrajilor le dădea acestora un contur nesigur. Își potrivea mereu (cu limba!) dantura falsă, gata să i se disloce, vădind un aer stînjenit pe care se silea a-l combate printr-o amabilitate „camaraderească" față de tînărul din fața sa. Îl consideram subestimat ca poet (are un volum de versuri închinat Italiei, excelent), dar și ca eseist cu frază subtilă, ca evocator atașant al scriitorilor italieni contemporani pe care i-a cunoscut în tinerețea sa studioasă ce l-a purtat prin peninsulă (acum e, din păcate, cu desăvîrșire uitat).

■ Cred că m-a citit Eugenio Montale! La sfîrșitul anilor '60, cu prilejul apariției unui volum de traduceri din marele poet, i-am închinat un comentariu despre care Dragoș Vrânceanu mi-a spus că l-a tălmăcit în italiană și l-a trimis lui Montale pe care-l cunoștea personal.

■ Abisul există, fiindcă există și înălțimea pe care ne aflăm.

■ În țările Extremului Orient, calitatea de căpetenie a unui actor e socotită capacitatea sa de-a rîde nuanțat. Teatrul vietnamez disociază nu mai puțin de 29 de feluri de-a rîde.

■ Din virtuțile pisicii. Aceasta poate vedea la o șesime din lumina trebuitoare ochiului uman și are simțul mirosului de 13 ori mai receptiv decît al nostru.

■ „Înapoi la pisici. Apropierea lor este bună pentru oamenii cu o viață liniștită, contemplativă. Femeile bătrîne le iubesc foarte mult. Și Roma este o rezidență a pisicilor care locuiesc, pe jumătate sălbăticite, în for, la teatrul lui Marcellus și în alte locuri. Deseori vedeam acolo o bătrînă mizer îmbrăcată, care le aducea animalelor ceva bun într-un coșuleț. Veneau atunci la chemarea ei din iarba înaltă sau ieșeau la iveală de după ruine și coloane, scoteau mici sunete de recunoaștere, torceau și se frecau cu spinări arcuite de mîna cea darnică. O plăcere similară le-a pregătit Paul Léautaud împreună cu prietena sa «pantera» pisicilor din Luxembourg. În acest scop, l-a pus pe un măcelar din Rue de Seine să le prepare mici pastete. Artistului pisica îi oferă o companie mai bună decît cîinele. Ea nu-i tulbură gîndurile, visurile, fanteziile. Le este chiar favorabilă, printr-o emanație de sfinx. Albrech Erich Günther, un mare iubitor de pisici, le considera ostile demonilor și raporta la aceasta contribuția lor inestimabilă la confortul casnic" (Ernst Jünger).

■ Scopul pentru un artist, mijloacele pentru un artist. La un moment dat, acesta își dă seama că, în procesul creației, scopul și mijloacele ajung să coincidă. Alții se pot ocupa de disjungerea lor, făcînd un pas în afara hipnozei estetice. Ca și cum ar analiza o iubire la care nu participă.

■ Viciul care duce la creație nu se convertește oare la virtute?

■ O dimineață de început de septembrie, surprinzător de rece, despărțită de caniculă doar prin puține zile. Spre deosebire de căldura relaxantă, moleșitoare, frigul induce o concentrare, o așteptare nedeslușită („înfrigurare"). Remontează, întinerește, cînd e cazul. Frunzele capătă un polei fantasmatic, în adăstarea celui real. Zidurile răsfrîng o lumină parcă abia trezită din somn, ușor derutată, copilăroasă. Trecătorii par a avea un plus de vioiciune. Lucrurile toate capătă o grabă tonifiantă spre țelul lor neștiut, care ni se transmite și nouă.

■ Să fie condiția fericirii descinderea sinelui în imediat? Strîns în menghina trecutului și a viitorului, atît de incertul imediat se apără astfel printr-o reacție feerică. Ține a se înscrie în viață.

■ „Să iubești adevărul înseamnă să nu accepți ca el să te întunece" (Gide).

■ Intoleranța dichisită, cosmetizată cu ajutorul a felurite pretexte „nobile", e mai reprobabilă decît cea fățișă, deoarece cuprinde încă un păcat: lașitatea. Intoleranța regimurilor comuniste nu constituie oare un excelent exemplu?

■ Dinozaurul Stegosaurus măsura în lungime aproximativ 9 metri, dar creierul său era cam cît o alună.

■ Te plimbi exasperant, de sute de ori, pe aceleași prea puține și prea puțin atractive străzi mic provinciale, în Amarul Tîrg ca și-n Cărbunești, cu speranța ascunsă în pliurile de lumină indiferentă ale zilelor, că vei descoperi de fiecare dată ceva din *ineditul* lor. Una din acele imagini tainic stratificate care, pe durata cîtorva clipe, ți se năzare că-l compun, îngăduindu-ți să te descoperi pe tine însuți. Așa cum ți-ai pipăi în buzunar cheile de-acasă spre a te asigura că se află la locul lor.

■ „Puțini sînt cei care știu să sufere. A ști să suferi e o artă care, ca orice artă adevărată, nu cunoaște rețete" (Monseniorul Ghika).

■ Relație firească. O acomodare între un mister și altul. Misterele nu se concurează.

■ A repudia ceea ce detești e normal. A repudia ceea ce nu înțelegi e grotesc.

■ Despre Eugen Simion: „Prea plin de sine, convins că n-are egal în critica și istoria literară contemporană (vezi obstinația în a scrie prefețele la edițiile inițiate și apărute în seria gen «Pleiade» sub egida Academiei Române), că funcția deținută de opt ani i-ar fi încredințată pentru vecie, s-a autoconvins că apariția și aportul său sînt chiar providențiale și că totul i se datorează. Incredibil cum s-a putut transforma un om apreciat pentru echilibru, știință de carte și respect față de valorile literaturii naționale într-un bătrîn măcinat de ambiții nemăsurate, dornic să-și arate *nu* puterea spiritului, ci pe aceea administrativă, prin manifestări cuprinse pe o scară largă de la vorbitul pe ton ridicat la bătutul cu pixul în pahar cînd îi displace vreo intervenție, de la afirmarea unor obiceiuri cazone (controale inopinate ale subalternilor și convocarea de urgență a unor ședințe inutile chiar în zilele de sărbătoare creștină) la un narcisism greu de calificat (la împlinirea vîrstei de 70 de ani, a condiționat participarea la două emisiuni radio ce *i se dedicau* de apariția în programul tipărit, pe copertă, a fotografiei Domniei Sale)..." (Liviu Grăsoiu).

■ Devine rău nu din incapacitatea de-a fi bun, ci din ambiție. Din dorința de a-și proba că ar putea fi și așa și altminteri.

■ Puterea locului comun. Asupra locului comun poate obține o strălucită victorie paradoxul, dar de cîte ori, prin largă circulație, acesta nu devine, la rîndul său, un loc comun? Și încă unul dintre cele mai sîcîitoare, dată fiind originea-i nobilă...

■ Adevărata, mirabila speranță e cea care n-are un obiect precis. Nu țintește nimic anume și în același timp vizează, în nebuloasa ei luminoasă, nelumească, *totul*.

■ „Să se înșele și să trebuiască totuși să aibă încredere în ființa sa interioară, acesta-i omul" (Gottfried Benn).

■ După-amiază tîrzie, aproape vesperală. Privesc pe geamul bucătăriei de la etaj ultima parte a amurgului. Deasupra dealurilor, nori fragmentați, de un roz diafan pe-o parte, de un maroniu cum al frunzelor uscate pe de alta, avînd încă un fond de lumină totală, transfiguratoare. O lumină care, deși spre final, nu e defel crepusculară, ci întoarsă spre o slavă ce pare a nu avea nici început nici sfîrșit. O simbolistică s-ar zice a vieții noastre visătoare, neconsimțind, biata de ea, a fi altceva nici cînd se încheie...

■ Horkheimer dar și Adorno au fost de părere că repulsia lui Goethe față de maimuțe reprezintă o probă a limitelor umanismului său. Conaționalului nostru C.V. i se pare însă că „lucrurile stau tocmai pe dos: nu poți să crezi în om și în virtuțile sale decît dacă maimuțele îți stîrnesc repulsia" (*sic!*). Cu modestie îmi permit a opta pentru opinia lui Horkheimer și Adorno.

■ O creație care „vine de la sine", e un dar. O creație care trece printr-un strat de dificultăți ale expresiei, e o biruință.

■ În felurite chipuri, oamenii se pot distanța de tine. Prin figurile aroganței, prin ricanările ironiei, prin răceala impersonală, dar și prin formalismul excesiv al politeții și, nu în ultimul rînd, prin adularea care, cu cît reprezintă un exces, cu atît trădează mai mult incongruența cu obiectul său. De-o intimitate leală aproape că nu mai poate fi vorba. Ți se pare straniu cum ai putut-o realiza odinioară. A ieși acum „în lume" nu înseamnă altceva decît a înregistra nuanțele care te izolează de lume. O peliculă fie și subțire a alterității te separă categoric de semenii tăi, ceea ce în prima tinerețe părea un accident al „creșterii", capătă certitudinea unei permanențe. Singurătatea ta vădește astfel un caracter obiectiv. E aidoma unui spațiu strîmt în care se întretaie fără încetare fantasmele a ceea ce s-a întîmplat cu ceea ce nu s-a întîmplat și cu ceea ce nu s-ar fi putut pur și simplu întîmpla.

■ „Se poate aprecia calitatea unui om după cantitatea de singurătate pe care o suportă" (Nietzsche).

■ Partea bună a unei împrejurări dezagreabile pe care ai depășit-o: simți bucuria normalității, altminteri imperceptibilă.

■ Dacă se taie o bucată de lămîie egală cu una de căpșună, lămîia conține mai mult zahăr decît căpșuna.

■ „Viața noastră evoluează în cercuri. Numai cei bîntuiți de cîte o suferință anume se înțeleg între ei. Prin forța naturii, ei creează în jurul suferinței lor un cerc. Alunecă pe marginea interioară a cercului lor, își acordă prioritate sau, la înghesuială, se împing blînd unul pe altul. Fiecare îi vorbește celuilalt cu speranța că influența celor spuse are să se-ntoarcă asupra lui însuși și – asta se întîmplă cu pasiune – gustă nemijlocit un asemenea ricoșeu" (Kafka).

■ Iubirea e atît de vulnerabilă în ochiul public, încît acesta o poate lesne situa între tragedie și ridicol. Pentru unii actanți ai săi, ultima ipostază e mai greu de suportat decît prima.

■ Confesiunea moralmente cea mai prețioasă a unui autor este „expulzată" cu o senzație de simplitate, aidoma unei respirații. Efortul stilistic, prin rezultatul satisfăcător la care ajunge, se mărturisește pe sine.

■ Pentru a se împlini pe sine, fantasticul nu trebuie să bruscheze realitatea, să țipe la ea ori s-o brutalizeze, ci să se apropie de realitate cu delicatețe și solicitudine, respectîndu-i misterul. Astfel cum un bărbat de bun simț se comportă cu femeia care-l atrage. Din care pricină fantasticul reținut, apt de o disciplină lăuntrică, al lui de Chirico ne apare superior celui larg gesticulant, strident al lui Picasso.

■ Celulele care alcătuiesc creierul uman ar putea stoca de pînă la cinci ori mai multe informații decît cuprinde toată Enciclopedia Britanică.

■ 14 septembrie 2015. A. E.: „Aflu că azi e ziua tocurilor înalte. Pe cînd ziua decolteurilor sau ziua desuurilor"?.

■ Într-un singur an s-au publicat pe glob nu mai puțin de 1.426.556 cărți. Ce să mai zici, cititorule?

■ Anxietatea: spiritul critic care se dizolvă în nebuloasa emoțională.

Scopul pentru un artist, mijloacele pentru un artist. La un moment dat, acesta își dă seama că, în procesul creației, scopul și mijloacele ajung să coincidă. Alții se pot ocupa de disjungerea lor, făcînd un pas în afara hipnozei estetice. Ca și cum ar analiza o iubire la care nu participă.

aforisme

Nicolae Oprea

Cronica întârziată

Un prozator optzecist uitat

Timpul decimează necruţător generaţia optzecistă, mai ales după trecerea în mileniul III. Poeţi, prozatori sau critici literari, în jurul vârstei de şaizeci de ani, au intrat fatalmente în istoria literară, mulţi dintre ei fiind omişi în sintezele literare actuale. Cătând în documente livreşti începuturile generaţiei postmoderniste, am constatat cu tristeţe că grupul reformist *Noii* de la Filologia bucureşteană nu mai are decât un supravieţuitor: Gheorghe Iova. Ceilalţi exponenţi ai grupării neo-avangardiste care se exprima printr-o revistă-afiş de la facultate, au trecut în lumea lui Hades: Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Ioan Flora, Ioan Lăcustă, Constantin Stan, Sorin Preda şi Gheorghe Ene. Ultimul, a fost şi cel mai nedreptăţit de soartă, nefiind defel un răsfăţat al planurilor editoriale din timpul comunismului. Deşi şi-a manifestat talentul atât în proză cât şi în poezie, ajungând mai apoi un publicist febril, angajat în actualitatea post-comunistă. Se prenumără, de aceea, printre întârziaţii generaţiei optzeciste, împreună cu Gheorghe Iova, George Vulturescu, Doru Mareş ş.m.a. Abia după vreo trei decenii de activitate publicistică, prozatorul – nu poetul – a publicat un volum reprezentativ, *O spovedanie a textului* (Ed. Paralela 45, 1999), completat cu o culegere similară de proză scurtă, *Aromanului trandafirului* (2000).

Gheorghe Ene s-a născut la 16 octombrie 1950 într-o familie de ţărani din Căldărăşti – Pogoanele, în judeţul Buzău, şi devine licenţiat al Facultăţii de Litere a Universităţii din Bucureşti în 1973. După absolvire, s-a retras în spaţiul natal, ca profesor de literatură română la liceul din Pogoanele. Acolo si-a găsit sfârşitul, apăsat de singurătate, în 9 mai 2011. A debutat cu versuri în revista *Luceafărul*, în 1970. În timpul studenţiei, activează în cenaclul "Junimea", condus de Ovid. S. Crohmălniceanu, pe lângă grupul de prieteni nonconformişti. Este inclus de mentorul cenaclului în antologia de proză scurtă *Desant '83*, cu trei povestiri: *O spovedanie a textului*, *Portretul unui necunoscut de-al nostru* şi *Bobârnace*. Debutul editorial propriuzis se înregistrează după momentul 1989, cu o carte de poezii, *Intrarea în Europa sau Târfa şi sertarul* (1992), urmată de alte două culegeri lirice, *Starea de dizgraţie* (1995) şi *Eu, dizgraţiatul* (1997), toate publicate la edituri de nişă, de interes local. Până la apariţia volumului de proză amintit mai sus, a mai fost inclus în antologiile *Generaţia optzeci în proza scurtă* şi *Experimentul literar românesc postbelic* (1998). Este clasificat de obicei printre "textualişti", în compania lui Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun şi Gheorghe Iova – toţi fiind consideraţi de Mircea Cărtărescu, în *Postmodernismul românesc*, exponenţi ai *tardo-modernismului*: "Mistica şi metafizica actului scriiturii, derivând, la urma urmei, din experienţa mallarmeană, fac ca, în esenţă, astfel de practici literare să rămână încadrabile tardo-modernismului, nedezminţit (dimpotrivă, augmentat uneori) de contaminări existenţialiste, dadaiste sau manieriste". Întreţinând "obsesia infrastructurilor textuale", proza lui Gheorghe Ene (şi a companionilor săi) este una non-artistică, anti-fabulatorie, extrăgându-şi expresivitatea din predispoziţia teoretică şi din jocul mental cu orice convenţie literară, deviat adesea în joc semantic.

Cele mai multe din prozele scurte reunite în cartea definitorie, *O spovedanie a textului*, au fost concepute în anii '70 (1975-1979, după datările autorului), altele au fost rescrise în 1986, anul în care pregătea un volum pentru tipar, amânat în cele din urmă din pricina cenzurii. Publicarea lor are, aşadar, "valoare recuperatorie" în contextul generaţiei optzeciste, iar pentru autorul presat de sertarul înţesat cu manuscrise, cum mărturiseşte, au şi "valoare eliberatoare". Un profesionist al scrisului, autorul *spovedaniei* distruge, de la bun început, convenţia omniscienţei şi omniprezenţei auctoriale. El îşi defineşte, lucid şi metodic, în schiţa introductivă *Înfăţişare*, poziţia şi uneltele de lucru ale meseriei de scriitor. EUL creator este "un subiect printre obiecte", iar reprezentările sunt "Acte conştiente de luare într-o posesie semantică a lumii obiectuale". PAGINA este suprafaţa magnetică pe care execută zilnic o "gimnastică scripturală"; PIXUL (sau stiloul) este un "autovehicul scribo"; MASA – "suportul suprafeţei pe care alerg spre noi sensuri" ş.a.m.d. Teza subiectivizării şi, în genere, a tranzitivităţii narative este accentuată în prozele următoare: *Circuit închis*, *Un text de o zi*, *Solilocvii* ş.a. *Sunt doar martorul meu*, afirmă prozatorul nonşalant, adăugând: *eu însumi personaj, eu însumi actor (auctor!)*. Funcţia auctorială nu mai presupune atribute demiurgice în raport cu lumea personajelor. Fiindcă autorul acceptă condiţia umilă a scribului, cel care consemnează zelos ca un notar tot ce-i dictează viaţa. Autorul nu mai scrie, ci *transcrie*. Un exemplu elocvent al relaţiei scripturale se află în proza *Un text de o zi*, unde autorul aşezat comod într-o cofetărie notează scrupulos ceea ce aude de la masa vecină, din gura unei "povestitoare": „Numai de nu s-ar opri din povestire. Fiindcă eu, din scris, n-am cum. Scriu mai departe, să nu mă dau de gol, scriu chiar aceste propoziţii, în timp ce ei degustă. Acum am schimbat hârtia, am umplut deja câteva pagini..." Plăcerea transcrierii, în dimensiunea ei ludică, implică aici semnificaţia actului gratuit: „Merg, aşadar, mai departe de propria mea bucurie de-a scrie din cea mai voluptoasă inerţie."

Una dintre tendinţele acestei proze este biografismul, într-un gen de exhibare a eului (cel biografic, nu auctorial) de pe poziţii narcisiste. Autobiografică este, de pildă, *Picătura din cer*, proza cea mai amplă a volumului, o nuvelă, în termeni convenţionali, cu acţiunea fixată în anii 1973-1976. Motivul care unifică faptele relatate – rememorate în manieră proustiană sau transcrise, pur şi simplu, dintr-un jurnal intim - este al *drumului*. Un tânăr profesor stagiar, în vara anului 1973, pleacă – şi revine – din "locul geometric" care e Buzăul spre şcoala unde a fost repartizat din comuna Ciuta. În autobuzul care îl ducea altădată spre Buzău citeşte romanul lui Boris Pilniac, *Anul gol*, încântat de tehnica cinematografică a acestuia, în timp ce afară plouă "diluvial". De aici încolo faptele sunt transcrise din jurnalul de la Ciuta – cuprinzând consemnări fruste din zile banale – din paginile căruia prinde consistenţă un personaj tragic, Vil, un fel de *alter-ego*, poet şi el – "făcând continuu asociaţii bizare şi jocuri de cuvinte (ca în tot ce scrie)". Vil care era internat la spitalul de "glumeţi" din Nifon, îl vizitează în lipsă la Ciuta şi îi lasă câteva texte eseistice, încorporate ad litteram în textul naratorului. Proza se încheie cu o secvenţă umoristică al cărei protagonist este primarul Coman Sava, ameninţându-l pe tânărul profesor cu excluderea din învăţământ din pricina unei situaţii echivoce: se considera batjocorit de corul elevilor ce repetau la franceză formula *Comment ça va*.

Gheorghe Ene se vădeşte un textualist radical în tot ceea ce a scris, aş spune chiar, un fanatic al textualismului. Pentru el lumea reală reprezintă un text. Iar autorul trăieşte "în sensul în care mă poartă textul pe care îl scriu" – cum afirmă într-o proză programatică (cum se arată majoritatea din volum), *Viaţa în Textas*. Scriitorul este, cu alte cuvinte, locuitorul *Textasului*, devine fără să vrea *textan*. Şi orice manifestare a lui – inclusiv vorbirea – devine *textuare*, fiindcă existenţa este *texistenţă*. Această contopire a textului cu viaţa reală ţine de concepţia asumată a prozatorului, conform căreia procesul scriptural este simultan cu naşterea semnificaţiei. Ceea ce Mircea Cărtărescu denumea, în termenii postmodernismului, "producerea conştientă a sensului în simultaneitate cu procesul constituirii textului".

Expert în practica textuală, Gheorghe Ene experimentează o gamă largă de tehnici narative, noi sau uzate, precum e, de exemplu, *Dialogul narativ* (cum se intitulează o astfel de proză experimentală). Intertextualitatea este, de asemenea, marcă a stilului său. Dar mai expresivă este procedura paratextualităţii, constând în relaţia de imitare şi transformare parodică a textelor preexistente, din proze exemplare în acest sens: *Portretul unui cunoscut de-al nostru*, *Scrisoare de recomandare pierdută*, *Dincolo de dincoace de dimineaţă* şi *Paznic la afiş* (remarcabilă prin caricaturizarea personajelor în spirit caragialesc) etc. Mai puţin reuşite şi oricum nelalocul lor sunt prozele cu aspect de pamflet politic anexate volumului recuperator, deşi au fost scrise după 1989: *Directoratul*, *Univers concentraţionar*, *Din colţ în colţ*, *Până în pânzele albe*, *Ţinta, ţelul, scopul*.

Inconfundabile stilistic sunt textele în care autorul lasă frâu liber predispoziţiei ludice. Jocul cu limbajul atinge, în cazul său, forme paroxistice. Prozele sunt suprapline de anagrame, aliteraţii şi alte derivări lingvistice de genul: „Am început să exprim. Mi-am suprimat tăcerea care mă deprimase. M-am deprins să-mi reprim primul gest. Să imprim alte sensuri semnelor lumii"; sau: „proaspăt sosit în capitală să-mi îmbogăţesc capitalul vieţii cu lucruri capitale şi să scap de senzaţia că am capitulat ori că de-abia îmi mai stă capul pe umeri; Pretextau un simptom textual. Protestau simptomatic. Textau şi testau. Textul creştea din el însuşi." Exerciţiul anagramatic deviază astfel în manierism şi devine un mod de defulare a unui scriitor sastisit de cultură. Pentru că proza lui Gheorghe Ene – rafinată, experimentală – este în fond rodul saturaţiei livreşti şi al producerii de text din inerţie.

Gheorghe Ene (1950-2011) se vădeşte un textualist radical în tot ceea ce a scris, aş spune chiar un fanatic al textualismului. Pentru el lumea reală reprezintă un text. Iar autorul trăieşte "în sensul în care mă poartă textul pe care îl scriu" – cum afirmă într-o proză programatică, Viaţa în Textas. Scriitorul este, cu alte cuvinte, locuitorul Textasului, devine fără să vrea textan. Şi orice manifestare a lui – inclusiv vorbirea – devine textuare, fiindcă existenţa este texistenţă. Această contopire a textului cu viaţa reală ţine de concepţia asumată a prozatorului, conform căreia procesul scriptural este simultan cu naşterea semnificaţiei.

Bibliorafturl cronicarului:

Calinic Arhiepiscopul, *Toată vremea-şi are vreme*, vol. IV, Ed. Arhiepiscopiei Argeşului şi Muscelului

Liviu Ioan Stoiciu, *Opera poetică*, vol. 1, Ed. Paralela 45, 2016

George Achim, *Blesteme*, Ed. Silviana, 2016

Ioan Barb, *Oraşul alb*, Ed. Paralela 45, 2016

Anton Florin Boţa, *Pas în doi*, Ed. Biblioteca revistei Familia, 2016

Ion Toma Ionescu, *Argintarium – rescrieri -*, Ed. Art Creativ, 2016

Denisa Popescu, *47*, Ed. Tiparg, 2015

Liliana Hinoveanu, *Proză 9*, Ed. Aius, 2016

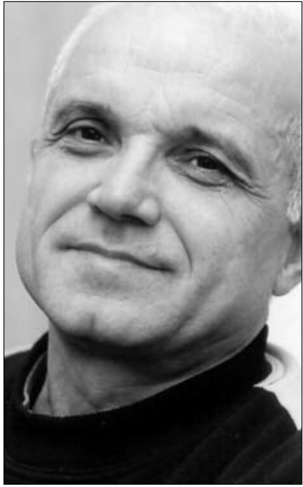
Simona Liutiev, *Copilul care a traversat Universul,* Ed. Celestium, 2016

Ion Mărculescu, *Turnul, file de jurnal*, Ed. Trei, 2016

Virgil Diaconu, *Poezia postmodernă – anchetă -*, Ed. Feed Back, 2015

Amalia Elena Constantinescu, *Ionel Teodoreanu şi medelenismul*, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2016

Liviu Ioan Stoiciu

„Să apărăm patrimoniul scris"

Slavă cerului, nu ducem lipsă de reviste de cultură (literare), limba română are cu ce să se mândrească, la o adică, revistele fiind cele ce iau temperatura literaturii „vii", a cursului creației artistice, a vorbirii și ortografiei — sunt tentat să fac o listă pe provincii a publicațiilor care apar pe hârtie, nu numai pe internet (le pomenesc numai pe cele citite de mine, la unele am colaborat, neavând prejudecăți; publicații care apar azi; nu le contabilizez și pe cele apărute după Revoluție și dispărute după mai mulți ani de apariție): în Transilvania-Banat — *Familia* (Oradea), *Nord Literar* (Baia Mare), *Poesis* și *Acolada* (Satu Mare; nu știu dacă mai apare *Citadela*), *Arca* (Arad), *Mişcarea literară* și *Verso* sau *Poesis International* (Bistrița), *Discobolul* (Alba Iulia), *Caiete silvane* (Zalău), *Vatra* și *Vatra Veche* (Tg. Mureș), *Steaua, Apostrof, Tribuna, Cetatea cultural*ă (Cluj-Napoca; nu știu dacă mai apare *Echinox*), *Reflex* (Reșița), *Algoritm literar* (Călan), *Sintagme literare* (Dudeștii Noi), *Orizont* (Timișoara), *Euphorion* și *Transilvania* (Sibiu), *Semne* și *Ardealul literar* (Deva), *Astra* (Brașov). În județele din sud: *Ramuri, Mozaicul, Scrisul Românesc, Noul Literator* (Craiova; aici apar și publicații exclusiv online, de tip *Constelații diamantine*!), *Confesiuni* și *Caietele Columna* (Tg. Jiu), *Helis* (Slobozia) și *Sud* (Bolintin Vale; nu știu dacă mai apare publicația *Caligraf* la Alexandria). La Pitești: *Argeș* și *Cafeneaua literară*, iar la Târgoviște — *Litere*. În Dobrogea — *Ex Ponto* și *Tomisul cultural* (Constanța). În Moldova — *Convorbiri literare, Scriptor, Timpul, Dacia literară, Cronica veche, Contact internațional, Feed Back, Zona literară, Poezia* (Iași), *Hyperion* (Botoșani), *Bucovina literară* (Suceava), *Conta* și *Antiteze* (Piatra Neamţ), *Ateneu, Vitraliu, Plumb* și *13-plus* (Bacău), *Baaadul literar* (Bârlad), *Pro Saeculum, Oglinda literară* (Focșani), *Contraatac* (Adjud), *Salonul literar* (Odobești), *Spații culturale* (Râmnicu Sărat), *Cartelul metaforelor* și *Caietele de la Țintești* (Buzău), *Fereastra* (Mizil), *Antares, Dunărea de Jos, Porto Franco* sau *Boema* și *Axis Libri* (Galați)... La Moldova pot să trec și publicațiile literare de la Chișinău? *Contrafort, Revista literară* (nu știu dacă mai apar *Basarabia literară* sau *Semn* de la Bălți, sau *Sud-Est* și *Limba română*). La București: *România literară, Viața Românească, Luceafărul de dimineață, Contemporanul, Caiete critice, Memoria, Secolul 21, Lettre Internationale* (sau noua publicație *Proza 21*; am înțeles că a mai apărut o revistă de proză scurtă „pe hârtie", intitulată *Iocan*, n-am văzut-o; competiția continuă; nu știu dacă mai apare *Literatorul*), *Manuscriptum, Dilema Veche, Observator cultural*, dar și *Bucureștiul literar* sau *Vama literară*. Nu-mi mai vin alte publicații literare în minte acum, să fiu scuzat... Las la o parte revistele din diasporă, apărute în limba română (de genul *Lumină Lină* la New York, *Alternanțe* la Munchen, *Onyx* la Dublin, primite pe e-mail; în care publică și români din țară). E clar că Transilvania și Banat conduc de aproape la număr de publicații, și e normal să fie așa, de la Școala Ardeleană scriitorii apărând și perpetuând limba română (pe filiera latină)... Pomenesc și de revistele literare de nișă (care apar de cel puțin zece ani), deoarece ele au rolul lor, să elibereze energia tuturor celor ce scriu literatura, cu sau fără talent, mai mult sau mai puțin diletante, ele preluând semnăturile refuzate la revistele literare profesioniste ale USR sau care apar sub egida USR (inclusiv aceste reviste de nișă pot fi citite pe internat, au un site al lor). Să nu uit: uimitoare a fost apariția pe Facebook, din acest an, a unor publicații online în mers, intitulate qPOEM și qPROZĂ, de mare audiență, entuziasmantă, pe care inițiatorul lor, Călin Vlasie le exploatează editorial (scoțând cărți celor ce postează poezie și proză de calitate pe contul acestor publicații) — un exemplu de performanță adusă la zi, accesibilă celor ce stau pe Facebook (și tineretul stă pe Facebook claie peste grămadă; aș zice că literatura română... „are viitor", dacă o regăsești, fie și numai la debut, și pe Facebook; firește, sita critică trebuie să intre în funcțiune și la aceste două publicații de pe Facebook). Altfel, majoritatea acestor reviste (de nișă sau nu) sunt finanțate de fundații ale lor, cu contribuția consiliilor locale sau județene, care au orgoliul lor...

Legea finanțării revistelor de cultură (literare) ale uniunilor de creație, datorată în primul rând președintelui USR, N. Manolescu, a cam rezolvat problemele administrative ale publicațiilor literare reprezentative, pe termen lung. În plan secundar, această lege va acorda anual 100.000 de lei și altor reviste, fiecăreia dintre cele înscrise și alese la finanțare; „jurizarea" din 2016 a fost de rea-credință, odată ce reviste de cultură precum *Familia* și *Argeș*, să rămân la exemplul lor, au fost depunctate! Între timp, ministrul Culturii, care a patronat acest aranjament, Vlad Alexandrescu a fost destituit... Dar *băieții* pentru care s-au măsluit „cărțile" au rămas cu banii și funcțiile acordate de acest ministru.

*

Trebuia să citesc textul de mai sus la Colocviul Național al Revistelor de Cultură, la Arad, moderat de N. Manolescu, vineri, 6 mai 2016, cu tema (la a III-a ediție a lui): „Vitalitatea unei instituții: revista literară"... Nu l-am citit, am făcut o paranteză doar, atrăgând atenția că revistele literare de nișă, „necritice", în economia de piață, trebuie lăsate să se exprime, să preia „maculatura creatoare", neprofesionistă (zicând mersi că fac rost de bani pentru apariție), și că difuzarea (de care s-au plâns toți, pe bună dreptate; e vorba de revista de hârtie; în condițiile în care nu mai există cititori) e asigurată de un site sau web performant al revistei, fie și pdf (eu citesc revistele literare pe internet, primite sau nu pe e-mail; nu mai am unde să le depozitez acasă pe cele de hârtie, îmi tot propun să păstrez numai ce mă interesează, nu reușesc). Mi-a plăcut în schimb discursul lui Gabriel Chifu, care a subliniat că revista literară reprezentativă trebuie să aibă statut de instituție de cultură (cum e biblioteca sau filarmonica sau teatrul). Poate că n-ar strica să se facă o lege în acest sens. O revistă literară reprezentativă e o instituție critică și asigură evoluția limbii române, s-a subliniat. Într-o vreme de criză pentru presa scrisă, a menționat N. Manolescu: „îmi imaginez o lume fără ziare, dar nu fără publicații culturale (fără ele n-am ști nimic despre viața literară, ele cern critic și educă gustul), nu există cultură fără publicații culturale, să apărăm patrimoniul scris. Suntem Uniunea Scriitorilor, nu uniunea cititorilor. Spiritul critic face diferența, există reviste bune și reviste proaste. Știm că noi înșine nu ne citim, dar fără critici ar fi nenorocire". Răzvan Voncu: „România modernă e produsul scriitorilor, cultura română, în mod cert, e mai bună decât statul român. Revistele fac parte din ADN-ul literaturii române, cultura e legată de suveranitate, ea nu poate exista fără subvenție"...

Poemul de colecție

Mihai Eminescu

Odă (în metru antic)

Nu credeam să-nvăţ a muri vrodată;
Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi,
Ochii mei nălţam visători la steaua
Singurătăţii.

Când deodată tu răsărişi în cale-mi,
Suferinţă tu, dureros de dulce...
Pân-în fund băui voluptatea morţii
Ne'ndurătoare.

Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus.
Ori ca Hercul înveninat de haina-i;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.

De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări...
Pot să mai re'nviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix?

Piară-mi ochii turburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă;
Ca să pot muri liniştit, pe mine
Mie redă-mă!

Ode (In Ancient Metre)

(1883)

By MIHAI EMINESCU (1850-1889)
Translated by PROCOPIE CLONTEA

l never thought l would ever learn to die ;
Young so forever, my cloak about me tight,
My eyes l raised dreamy towards the far-off star
Of bleak loneliness.

When unawares you in my way appeared,
Terrible pain you, so bitterly sweet...
l then drank up the voluptuousness of death
So unforgiving.

l am woefully burning alive like Nessus,
Or like Hercules by his shirt envenomed ;
My fire to stifle in vain l'm trying with
All the sea waters.

By my own dream, consumed l am lamenting,
On my own pyre, l am now melting away...
Can l rise anew luminescent from the ashes
The phoenix bird like?

May those disturbing eyes vanish from my sight,
Again come sad indifference in my bosom;
So that in peace I can expire, let me go
Back to my own self !

Codruț Radi

Cerului în fine

nu mai am de leac

rob al detaşării

karmei dinadins

Rest întrerupt

Orice trezire-nseamnă
nopţi diforme
când însăşi veghea-i
carne tremurândă
bătrânii-n cor uitând
de chei şi norme
că vorba spusă
poate fi osândă,

Câte păreri
prin ascultări conforme
transformă aşteptarea
într-o pândă
când umbrele îmbracă
alte forme
ruginelor de castă
mai flămândă,

Mocnind mereu
durerii
ca izbândă.

Afluenţii timpului

Uitarea macină
trupul
atot călător
e un gol
ce se-nvârte
înăuntrul fiinţei
şi creşte
să nu mai cobor
închizându-l
între răni
ca obol,

Mai târziu
şterge gândul
dinadins vărsător
amintelor seci
fără rost
de ocol
aproapelui lor
atingerii reci
cum ar fi
reîntors
în alt stol.

Din imaginar

Caut pietre
de-o singură faţă
aceeaşi întoarsă
mereu
către sine
în locul luminii
ce orbii-şi dezvaţă
prin goluri
să vadă
absenţele pline,

Ison împrejurul
îşi sapă sub ceaţă
ce-a fost temelie
la hău să se-nchine
durerea-năuntru
că totuşi dezgheaţă
să verse din lacrimi
nisip pe ruine,

Ce-am ascuns
pietre-n viaţă
de-o parte cu mine.

Ţin de lăsare

Cerului în fine
nu mai am de leac
rob al detaşării
karmei dinadins
când mă caţăr umbrei
eul să-l refac
cad la loc în cine
mi-e rugul nestins,

Ochiului ce-i ţine
focul peste veac
toată veghea strânsă
de-al sorţii respins
să mă-ntorc la mine
de oriunde zac
împăcat treziei
cel mereu învins.

Cam suferind

Pe urme isihiei
abandonării-n parte
tăcerea-nsingurează
să nu mai fie-ntreagă
luminii ce-mi închipui
că n-am deschis
prin carte
ori adevărul dintre
pereţii
ce-l reneagă,

Când poate nu-i chilie
lăuntrul ce-i desparte
prin taina rugăciunii
ca ultimă zăloagă
privirea ocolindu-mi
c-o dincoacelui moarte
să nu mai ştiu
de-i rană
ce sângele-şi încheagă.

Debut

Ioan Rădulescu

Privesc lumea de gheață din al meu sicriu,

Stând ascuns sub tone de pământ,

Mă simt singur, locu-i pustiu,

Și mă trezesc urlând.

De frig.

Juanita

Îţi voi spune cât te iubesc,
Glasul meu să-ţi fie ecou în catacombele urechii,
Privirea ce-ţi arunci în mine ca o lance se topeşte,
Făcând din mine un diamant forţat să ruginească,
Tu fiind singura femeie din lumea mea,
Un fir de păr pe care se bat păduchii,
Atins de o rază de lună atunci când stelele nu se mai aprind,
În mare vărsător secat, în care peştii se îneacă şi-şi schimbă culoarea ochilor,
Eu, om fără gură care vorbesc o limbă încă nepricepută,
Te citesc ca pe o carte fără pagini,
Uitând faptul ca sunt orb.

Cu iubita mea

În noapte, posedaţi unul de celălalt,
Stăm pe un mal şi privim apa, în timp ce lumina lunii pâlpâie,
Văzând pentru prima oară că luna clipeşte,
O sărut pe cornişa frunţii,
Şi văd că pielea ei îmi este calorifer,
În timp ce privim un antic vapor care nu se mai scufundă,
Cucerit de carii cu burţile pline de lemn,
Cu ochii-mi modelând o iubită ce nu poate fi modelată,
Când sufletu-i este imitaţie de dragoste,
Şi inima putreziciune din acel vapor.

Sicriu

Privesc lumea de gheaţă din al meu sicriu,
Stând ascuns sub tone de pământ,
Mă simt singur, locu-i pustiu,
Şi mă trezesc urlând.
De frig.

Doar ciorile-mi mai ţin concerte,
Şi lemnul ce-mi e casă mă blochează,
Pierdut în dor şi în regrete,
Lăutarii mei negri mă veghează.

Strig disperat din lumea-mi mută,
Dar singurele ce-mi răspund sunt ciori,
Şi le aud cum vin şi-mi cântă,
De la apus până în zori.

Şi aştept lumina lunii,
Să pot ieşi moroi prin sate,
Văzând copiii şi bătrânii,
Măcar pentru o noapte.

De raza soarelui să fug,
În frigul din sicriu,
Căci m-am simţit în astă noapte,
La fel ca un om viu.

Îngeri căzuţi

Cântul roşu, foc din pielea lor, scânteie,
Blestem pe osul lor divin, în chip de garguie model,
Vechi îngeri părasiţi în gând ca o idee,
Făcuţi din piatră, traşi prin oţel.

Priviri divine, sclipiri de spiţe frânte ne arată,
Din pământul nostru plin de femei au vrut să fure, sfinţii,
Când pentru ei cerul era o artă,
Au preacurvit şi au ajuns ca zimţii.

Iertarea le-a fost coroană-n a noastră lume catacombă,
Cu lacrimi de foc din cerul arzând lumină,
Stinse cu ploaia căzută ca o bombă,
Salvaţi din chinuri, primiţi în grădină.

Tablou plâns

În peştera în care au îngheţat pictorii, oameni păroşi care îl desenau,
De frica ursului şi a frigului şi a focului abia descoperit,
Pictor, se apleacă evlavios să-l termine,
Departe de eleganţa loviturii de gheară a lupului mov,
Zgârie speriat peretele peşterii, închis în ea ca-n cavou,
Parcă apărat de afară de tigrul care plesneşte din coadă,
Ejaculând artă din carnea mâinii care atinge peretele,
El termină tabloul plâns în lacrimi sânziene.

Cimitirul clipei adormite

Plin cu flori de mucigai, cozi din şerpi de apă rece,
Trec prinse într-un zvâcnet de pleoape umbrele mortilor,
Cu morţii care le ghidează, sub ele,
Pun umbrele să se întoarcă în sate ca moroi,
Oamenii să simtă gustul morţii în gură,
Ghidaţi şi ei mai departe de umbre, spre uscăciunea veşnică.
În lumea rece din cimitirul ce frigu-şi ninge,
Spre zorii zilei fug temuţi, moroii, de soarele ce-i frige,
Că-n noapte au văzut străfulgerări de stele,
Şi-au bântuit prin visele mele.

Vulpi

Nu te duce la razboi!
Sunt vulpi printre soldaţi şi le ronţăie armele,
Le dansează şi ii lasă fără mâncare,
Iar apoi îi pun să le crească puii,
şi cei mai slabi sunt hrană puilor de vulpe.
Soldaţii mei nu au case,
Poate doar sub pământ,
stau in vizuini,
şi nu mai vor să fugă, acum sunt şi ei vulpoi.

Încă visez

M-am trezit din cel mai frumos vis, eram o culoare
şi Da Vinci mă punea pe celebrul său tablou.
În fiecare noapte în care adorm sunt treaz,
visez că sunt o frunză galbuie şi urâtă,
iar copacul meu mă abandonează de ruşine.
Sau un fir de păr în cea mai frumoasă zonă
a celei mai frumoase femei,
iar Elena din Troia este cea mai urâtă femeie din istorie.

poesis

Costel Stancu

* * *

cu o ultimă sforţare împing viaţa şi moartea
înapoi în pîntec
întind mîinile ele se fac găuri negre în cer
disperat trag aer în piept şi
pieptul meu nu e altceva
decît un sac găurit unde se zbate petecul inimii
această nouă înfăţişare cine mi-o arată cine mi-o ascunde
atît de repede încît nu o pot lua
tu te apropii înapoia ta
cerul e un lighean răsturnat peste păsări

* * *

găsesc o cruce în ovalul fără ieşire al mîinii
simt mişcîndu-mi-se osul un fel de a fi al liniei
împrejur pasărea vede întunericul şi se teme de el
a fost adus un manechin în locul celui ce trebuia să moară
(cînd moare manechinul cade vreo stea?)
umblu pe străzi
tîrăsc după mine taraful ca pe un bandaj desfăcut
hainele au început să-mi semene cu nişte hărţi
pe care desenez odiseele cărnii, ale singurătăţii
uneori mă gîndesc la moarte:
ea îmi pare un spectacol la sfîrşitul căruia
îmi ard masca şi continui să joc
ascuns în fumul ei

* * *

în spatele fiecărui obiect ar putea fi o ieşire
necăutată dar esenţială gîndeşti tu
speriat că în locul de unde ai muşcat
au crescut brusc nişte dinţi. o durere lascivă
divinul şi ipocrizia - furnicile îngrozite sub lupă
dormi cu capul pe o pernă
în care ţi-ai pus toate organele
pînă dimineaţa tot scoţi din ea cîte o părticică
mereu alta decît cea care îţi
trebuie să începi construcţia
pînă la urmă vine pasărea se aşază
peste propriul ei ochi
îl cloceşte cu un
exagerat simţ al maternităţii
orice va ieşi de acolo o să zboare, spui tu
sătul de logica imediată..
mica ta nebunie e să arunci cu creionul în zid
zgomotul acela te intrigă
ai vrea să fugi dintr-odată te afli în spatele
fiecărui obiect - jucăria cu o mie de feţe identice
care vai nu poate dansa!

* * *

pe caldarîm o căţea
gîfîie născînd ziua şi noaptea deodată
n-a mai căzut zburătoarea ochită pe cerul gării
picătura de sînge din vîrful acului
rîsul prostesc în sala de arme
nu moare nimeni-
lupii s-au scămoşat în vitrine
eu bine ascuns îndărătul mîinii
aproape copiindu-i mişcarea pe lucruri

chiar acum
profetul vorbeşte mulţimii
şi din gură îi cad coji de ouă

un tren trece repede repede ca o furnicătură pe şira spinării
apoi vii tu şi spui
trebuie ferită luna de cornul melcului trebuie ferită

* * *

aşa cum stai aplecat peste pod
ochii tăi te pîndesc lacomi din apă
ca pe o pradă abandonată cîndva în tinereţe

mici bule de aer se ridică la suprafaţă
- apa vorbeşte cu morţii
o auzi tocmai tu, pescarule.

lîngă tine femeia înlăuntrul ei
copilul vostru bate cu picioarele în tobă
şi strigă la dumnezeu

aştepţi să se nască hrăneşti peştii
e luni
ochiul din cer priveşte complice
la ochiul de sub pămînt

* * *

după ce ard frunzele cine-şi mai aminteşte de mine?
mă vor ocoli toţi ca pe un loc blestemat
unde morţii sunt îngropaţi cu un deget afară
să sprijine luna. tu mă întrebi ceva
da dragul meu prieten
şi poezia a făcut victime
fără durere cum aş putea înţelege
îndoiala de sine a minţii
o neputinţă ciudată după care gîndesc
„el a trăit o sută de ani şi hîrtia
a rămas tot albă, oare să fi fost
chiar atît de liniştit?”.
eu scriu părul femeii
sparge fereastra aştept o viaţă nu se întîmplă nimic
după ce ard frunzele cine-şi va
aduce aminte de mine? tresare fiinţa
o forţă o smulge şi o aruncă
dincolo de linia trasă cu degetul pe nisip
pe zid fotografia mişcării focul rece perfect
o agonie blîndă poezia.

* * *

s-a spart ugerul nopţii
în gura mea

întunericul e subţiat
pînă la platitudine

greu cîntă cocoşii – pietre peste casă

îmi aud paşii
lîngă cîntarul cerului
încet încet

am ajuns la capăt

un animal se întoarce
în desenul din peşteră
după ce a fost hăituit îndelung

* * *

ce frumoasă eşti aşa cu părul tău negru
şi primejdios ca un cartier de ţigani
păşeşti pe vîrfuri în urma ta vine
şarpele hipnotizat de mirosul laptelui din lună
ce nebună eşti - într-o zi
nebunia ta a colorat o fereastră –
prea aproape de piele bate ora primejdiei
cînd ne privim ceva sare dintr-un ochi în altul
pe furiş se schimbă suflete între lumi
eşti fericită cine te ajută să trăieşti
cu această iluzie ca un lanţ pe glezna păpuşii?
un demon pe care nu ştii cu ce să-l hrăneşti
începe să muşte din tine
la început cu milă apoi din obişnuinţă
te va termina te va termina strig
din cer iese o balanţă cu gîtul rupt
se mişcă un deget în spatele crucii
arătîndu-te. ce eşti tu?
o linie trecînd dincolo de ea însăşi?
rîs umilitor într-un castel de nisip?
toate acestea şi totuşi de nenumit
ca spaţiul dintre pămînt şi tălpile spînzuratului.
ce frumoasă eşti. în faţa ta eu, privitorul,
mă simt un semn obscen
pe nisipul plajei.

* * *

eu nu sunt, tu nu eşti –
gîndul acesta ne face să existăm.
un ritual al propriei sale absenţe e omul!
Un nebun
aruncă var peste văduvele oraşului,
luna se micşorează cît un sîn sterp.
Fie noapte ori zi
arde hîrtia somnului,
apa trage după sine uscatul.
Se roteşte corabia
ca scrisul meu despre tine.
Pe ararat am fost împreună, mai ştii?
Trec orele prea repede ca să le pot
însemna pe spatele tău;
picioarele lor rămîn în abis.
Niciodată, pînă acum, n-am putut scrie în vis.
Ne naştem goi şi cuminţi,
se răreşte nisipul vederii,
se topeşte oglinda de zahăr
ascunsă în gură cîndva
o să te dezamăgesc întorcînd punctul pe partea cealaltă,
vei vedea că eu nu sunt, tu nu eşti.
doar închipuirea face să fim -
cuţite înfipte în apă.

* * *

un păianjen îţi ţese coapsa în vis
ce gînd ascunzi de mi se face sete
la miezul nopţii mama strigă la mine
să nu beau apa morţii

mireasma ta îşi începe dansul barbar pe mese
auzi?
în ceas se desface perechea
tic-tac tic- tac tic-tac

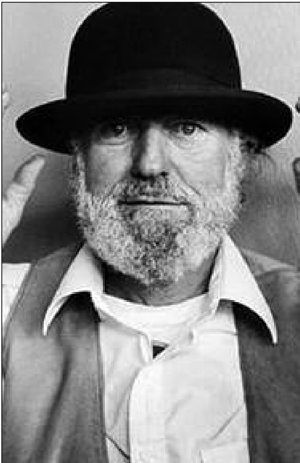
timpul se opreşte
rămîne mereu ceva neînţeles:
şapte zile şi doar şase feţe ale zarului.

în spatele fiecărui obiect ar putea fi o ieşire necăutată dar esenţială gîndeşti tu speriat că în locul de unde ai muşcat au crescut brusc nişte dinţi. o durere lascivă divinul şi ipocrizia - furnicile îngrozite sub lupă dormi cu capul pe o pernă în care ţi-ai pus toate organele pînă dimineaţa tot scoţi din ea cîte o părticică mereu alta decît cea care îţi trebuie să începi construcţia

poesis

Lawrence Ferlinghetti
Poeme

În românește de **CRISTIAN SABĂU**

Riscând mereu absurdul
Şi moartea în timp ce evoluează
Deasupra capetelor audienţei,
Poetul, precum un acrobat
Escaladează rime
Şi pe o sârmă inventată de el
Se balansează
Pe deasupra unei mări de feţe
Îşi deschide drum
Spre cealaltă parte a zilei
Mişcându-şi picioarele
În figuri de balet şi fente
şi trucuri de teatru.

traduceri

Lenjeria intimă

N-am dormit prea bine astă noapte
Şi m-am gândit la lenjeria intimă
V-aţi oprit vreodată serios atenţia
Asupra lenjeriei intime văzută ca ceva abstract?
Pentru că dacă vă concentraţi asupra acestui subiect
Găsiţi imediat câteva probleme şocante
Lenjeria de corp este o chestiune
Care ne priveşte pe toţi
Pentru că oricine poartă
Piese de lenjerie intimă
Sper că până şi Papa.
Guvernatorul statului Louisiana
Poartă şi el lenjerie intimă
l-am văzut la televizor
şi cred că-l strângea
pentru că se tot foia
Aşa că lenjeria ne poate crea probleme
Aţi văzut reclame pentru lenjerie intimă
Pentru femei şi bărbaţi
Atât de asemănătoare şi atât de diferită
Fiindcă lenjeria de damă se-mbracă mai mult
Pe sus iar cea pentru bărbaţi pe jos
Lenjeria intimă este un lucru
Pe care îl au şi femeile şi bărbaţii
Lenjeria intimă este tot ce stă între noi
Aţi văzut poze în trei culori
Având crăcana marcată cu cercuri
Care indică zonele întărite
Şi elasticitatea pe trei direcţii
Care permite o deplină libertate a mişcărilor
Nu puteţi fi dezamăgiţi
Totul se bazează pe sistemul bipartit
Care nu lasă prea multă libertate de alegere
Aşa stau lucrurile şi
America se zbate
în lenjeria sa intimă întreaga noapte
Până la urmă Lenjeria intimă controlează totul
Luaţi de exemplu corsetele şi centurile
Care par forme mai degrabă fasciste
Ale unui guvern din subterane
Făcându-i pe oameni să creadă
Anumite lucruri, dar fără să spună
ce poţi şi ce nu poţi face
Aţi încercat vreodată să daţi ocol unui corset?
Poate că Acţiunea Non-Violentă
Este singurul răspuns
A purtat oare Gandhi centură?
A purtat Lady Macbeth corset?
Şi acea zonă pe care ea şi-o tot freca
Era oare o piesă din lenjeria sa?
Modernele doamne anglo-saxone
Trebuie să se simtă foarte vinovate
Tot spălând, şi spălând, şi spălând
Acele pete blestemate
Lenjeria cu pete suspicioase
Lenjeria cu umflături şocante
Lenjeria întinsă pe frânghie ca un mare steag al libertăţii
Câte cineva a reuşit să scape de lenjerie
Şi probabil se află gol pe undeva
Ajutor!
Dar nu vă faceţi griji
Fiecare e băgat până-n gât în asta
Aşa că nu va fi nici o revoluţie
Pentru că poezia mai este lenjeria sufletului
Şi lenjeria acoperă încă
în sens geologic
O mulţime de falii
Ciudate roci sedimentare
Insondabile crăpături
dacă aş fi în locul tău aş pune deoparte
o pereche de izmene largi şi groase
ca să nu pleci dezbrăcat în noapte
Şi în acelaşi timp
Să te menţii calm, cald şi uscat
N-are rost să te agiţi prematur
Degeaba
Înaintează demn
Cu mâna sub pieptul vestei
Nu te emoţiona
Şi moartea nu te va stăpâni
Mai ai o grămadă de timp
Iar noi nu mai suntem tineri şi
Nu ţipa

Colţii Balaurului

Un bărbat decapitat
Aleargă pe stradă
Îşi ţine în mâini capul
O femeie fuge după el
Ţinându-şi în mâini inima
Bombele cad într-una
Semănând ura
În timp ce ei aleargă
Încoace şi-ncolo pe străzi.
Nu numai cei doi
Ci mii de alţi & fraţi
Ce fug căpiaţi
De bombele ce cad
Semănând cea mai pură ură.
Şi din fiecare bombă căzută
Răsar o mie de Bin Ladeni
Şi o mie de noi terorişti
Aidoma colţilor ascuţiţi ai balaurului
Din care apar războinici
Însetaţi de sânge.
Şi bombe inteligente ce seamănă ură,
Continuă să cadă, să cadă, să cadă.

Riscând mereu absurdul

Riscând mereu absurdul
Şi moartea în timp ce evoluează
Deasupra capetelor audienţei,
Poetul, precum un acrobat
Escaladează rime
Şi pe o sârmă inventată de el
Se balansează
Pe deasupra unei mări de feţe
Îşi deschide drum
Spre cealaltă parte a zilei
Mişcându-şi picioarele
În figuri de balet şi fente
şi trucuri de teatru.
Totul fără greşeală
ca şi cum n-ar fi fost aievea
super-realismul său
trebuie vrând-nevând
să perceapă încordarea adevărului
înaintea fiecărui pas, fiecărei posturi
în presupusa sa înaintare
către acel încă prea înalt piedestal
unde plină de gravitate
Frumoasa aşteaptă
să-şi înceapă saltul mortal.
Iar el - un micuţ charleychaplin
care poate sau nu să apuce
frumoasa ei formă
etern crucificată
pe aerul rarefiat
al existenţei.

Ce bine-i în lumea asta

Ce bine-i în lumea asta
să te tot naşti aici
dacă nu te interesează că fericirea
nu e întotdeauna
atât de amuzantă
dacă din când în când nu te supără
câte o picătură de iad
tocmai când totul părea minunat
dar nici măcar în rai
nu e totul doar cântec
Ce bine-i în lumea asta
să te tot naşti aici
dacă nu te interesează că oamenii mor
mai tot timpul
sau poate că se moare numai de foame
ceea ce nu-i aşa grav
dacă nu ţi se-ntâmplă ţie
Ooo, ce bine-i în lumea asta
să te tot naşti aici
dacă nu-i bagi în seamă
pe cei câţiva descreieraţi
ajunşi la locuri de cinste
sau din când în când
câte o bombă, două
care-ţi pică drept în faţă
sau fel de fel de năzbâtii
pe care societatea noastră brănduită
prin nişte domni plini de distincţie
le predică
celor în curs de extincţie
sau poliţiştii şi preoţii
şi diferite segregaţii
şi senatoriale investigaţii
şi alte asemenea constipaţii
pe care le-a moştenit
biata noastră carne.
E sigur că lumea asta-i cel mai bun loc
pentru a face diverse chestii
cum ar fi să joci scena veseliei
să joci scena dragostei
sau să joci scena tristeţii
să fredonezi cântece
să-ţi vină inspiraţia
de a te plimba
de a privi în jur
de a mirosi florile
de a gâdila statuile
ba chiar şi de a săruta oamenii
de a face copii şi de a purta pantaloni
şi de a agita pălăria
şi de a dansa
şi de a te bălăci în râuri
la picnicurile din toiul verii
şi în general
de a-ţi trăi viaţa
Daaa,
dar chiar când petrecerea e-n toi
zăreşti surâsul impresarului
de la pompe funebre

Goya şi Somnul Raţiunii

Statuia mohorâtă a lui Goya
stă între copacii
din faţa intrării principale
A muzeului Prado
Goya poartă un pardesiu cenuşiu
şi-şi ţine în mâini pălăria din păr de castor
Mai mare decât mărimea naturală
Statuia calcă hotărât pe soclul
cu patru basso-reliefuri
săpate în piatră albă
prezentând
figuri aflate în luptă
figuri din ciudata sa colecţie
de oameni şi neoameni
figuri sub care stă săpat
El sueño de la razón
Produce monstruos
Un bărbat din piatră doarme sau plânge
chiar deasupra monştrilor
şi-n jurul lui zboară
lilieci înaripaţi
Dimineaţa-i pe sfârşite soarele
scânteiază pe Goya
pe care cad şi umbrele frunzelor
salcâmilor aşa cum ar cădea chiar frunzele
(care nu cad)

Îi cercetez faţa căutând
un mic semn că m-ar recunoaşte
dar privirea sa întunecată
se pierde departe în spatele meu
Raţiunea doarme sub el
dar deasupra
împotriva imensităţii albastre a cerului
totul pare să fie atât de treaz
în încremenita
şi lucida sa privire
pironită-n depărtare

Din poezia lumii

Ivan BUNIN (1870 – 1953)

În prezentarea şi traducerea lui **Leo BUTNARU**

Cel care avea să ajungă primul scriitor rus laureat al Premiului Nobel (1933) s-a născut la Voronej (oraş din care a luat-o spre România şi bunicul lui Nichita Stănescu…) într-o veche familie de nobili scăpătaţi. În anul 1881 a fost înscris la gimnaziu, însă, fără a termina clasele primare de aici, învaţă sub îndrumarea fratelui său mai mare. Familia sărăceşte şi tânărul Ivan îşi caută un rost, angajându-se în calitate de corector, statistician, bibliotecar, la diferite ziare. În 1891, la Oriol, publică volumul de debut „Poezii". În 1901 i se acordă „Premiul Puşkin" pentru cartea de versuri „Căderea frunzelor". În anul următor editează volumul de povestiri „Tan'ka". Peste ceva timp, Maksim Gorki avea să-l considere cel mai bun stilist al naraţiunii ruse contemporane. În 1918 părăseşte Moscova, stabilindu-se în Odessa care încă nu fusese ocupată de bolşevici, iar de aici, în 1920, ia calea emigraţiei, stabilindu-se în Franţa, unde avea să se stingă în 1953. În 1933, i se acordă Premiul Nobel „pentru măiestria artistică viguroasă, prin care a dezvoltat tradiţiile prozei ruse clasice". 120 de mii de franci din suma premiului o oferă pentru ajutorarea literaţilor aflaţi în emigraţie sau pentru simplii săi concetăţeni pribegi prin lume.

* * *

Cupa cu vin întunecos zeiţa tristeţii mi-o-ntinse.
Bând vinul, fui cuprins de-o mortală vlăguire.
Şi, zâmbind glacial, imperturbabil, zeiţa zise:
„Dulce-i îmbătătoarea-mi otravă.
Sunt loaze de pe mormântul iubirii".

* * *

În miez de noapte ies din casă,
Pe pământ paşii îmi sună îngheţat,
Stele-mpresură neagra grădină,
Iar pe-acoperişuri – paie albind:
Al nopţii doliu dăinuind dungat.

1888

* * *

Pe subcerescul stei, unde furtuni
Şuieră-n azurul orbitor –
Sălbatic, puturos azil de vulturi.

Ca pe apa rece beau setos
Furtuna munţilor şi libertatea,
Veşnicia ce mai zboară pe aici.

1889

* * *

Ce aspru-i totu-n jur, sub troiene,
Ce vânătă e seara, ce loc posomorât!
În geroasa beznă roşesc tandru, duios
Geamurile sărăcăcioaselor bârloguri
Din cătunul amărât.

Nordica noapte încet şi straşnic
Îşi înalţă măreţia şasie, chioară.
Ce dulce mi-e în geroasa beznă,
Aici, în vizuina meu de fiară!

1889

* * *

Intrai la ea în miez de noapte.
Dânsa dormea – luna bătea
În geamul larg – şi lumina
Al plapomei atlaz de nea.

Şi cum era-ntinsă pe spate,
Se bifurcau nuzi sânii grei –
Şi-ncet, precum apa-ntr-un vas,
Stătea viaţa-n somnul ei.

1898

Daghestanul

Fii atent, te sprijină mai tare-n scări.
În defileu e noapte, cascadele vuind.
Şi până la cer stânci învălmăşite
Stau pe margine – perete neclintit.

Iar peste ele – stele – diamante depărtate.
Iar la pieptul lor, în bezna-sălbăticiune,
Stă calul: dragon cu mii de ochi
Cuibărit acolo-n înălţime.

1903-1906

Vedere de pe corabie

Pentru viaţă – viaţă! Iată valuri înspumate
Bătând în ţărmuri vineţii, de piatră.
Iată rămăşiţele unei nave distruse demult…
Dar cine jeleşte marinarii înecaţi odată?

Pe nisipul umed, la soare se usucă oase…
Dar peste ele – cerească mângâiere, azur,
Mai e-mprospătătoare briza de dimineaţă –
Şi bucură ochii albul oaselor risipite-n jur.

1906-1907

Stepă

Corbul siniliu îşi desprinde de stârv
Clonţul roşu şi veghează atent.
Pe când alţii privesc rău, croncănitor,
Iar tufişul freamătă, dement.

Siniliul corb bea ochişorii până-n adânc,
Adună tributul de oscioare uitate.
Plaiul meu, iubita mea baştină,
Milenara mea pustietate!

1912

Testamentul lui Saadi

Fii generos ca palmierul. Iar de nu eşti în stare, fii
Tulpină de chiparos, drept şi simplu – distins.

1913

Vela

Pe vela mea sunt cusute stele
Şi naltă e, şi albă, şi întinsă,
Printre ele faţa Maicii Domnului
Străluceşte blândă şi distinsă.

Şi ce mi-i că deja se-ndepărtează
Tot mai mult ţărmul, că nu-l voi zări?!
Pal-subţire luminează cornul
Lunii tinere în apusul de zi.

1915

* * *

Tapetele albastre s-au decolorat,
Icoane, cadre-dagherotip au fost scoase, –
Doar în locuri unde-au atârnat ani la rând
A mai rămas albastru în nuanţe ceţoase.

A uitat inima, ah, inima a uitat
Multe din cele pe care, iubind, le-a cântat!
Numai celor care nu mai sunt printre noi
Le-au mai rămas urmele de neuitat.

31.I.1916

Luna

Va veni şi Noaptea mea. Noapte lungă, mută,
La sorocul pus de Domnul, creator de minuni,
Şi-atunci un alt astru se va-nălţa peste genuni.

– Luminează tu, Lună, ridică-ţi cât mai sus
Chipul dăruit de Soare ca un semn ce spune
Că Ziua mi s-a stins, dar urma mi-a rămas în lume.

15.IX.1917

* * *

O, bucuria culorilor! Iarăşi şi iarăşi
Azur cernut prin al grădinii aur întomnat,
Arzând tremurat şi liliachiu,
De parcă ar privi îngerii din înalt.

O, bucuria bucuriilor! Doamne,
Imensa bunătatea a Ta eu cred, eu ştiu
Că-mi va reînturna-n paradisul pierdut
Speranţele juneţii şi visul târziu!

24.IX.1917

* * *

Prin livada pustie, lumina ce o străbate,
Trec prin noianul de frunze foşnitoare.
Ce bucurie stranie încerci
Când calci trecutul în picioare!
Ce scump îţi pare să-ţi aminteşti
Ceea ce nu preţuiai odinioară!
Ce durere dulce, în speranţa
Că poate mai ajungi în primăvară!

3.X.1917

* * *

– Să-mi dai, vrăjitoareo, băutura de fermecare,
Inimii cântecele de cândva, lipsite de griji şi tristeţi,
Ochilor odihnă liniştitoare.

– Drăguţule, aş fi bucuroasă, numai că tu ia aminte:
Acea băutură nu-i din ierburi şi flori pădurene,
Ci din rădăcini crescute-n morminte.

1920

Canarul

În ţara lui el este verde.
Bram

Canar de peste mări şi ţări,
Adus la noi, sub vergi de fier,
Se-ngălbeni de-atâta tângă,
În viaţa-i de prizonier.

Liberă, vierzuie aripată
Nu va mai fi – orice-ar cânta
Despre insula-i minunată –
În crâşmă, peste guraliva gloată!

1921

* * *

În heliotropismul de fulgere-n agonie
În ceruri se deschideau larg norii fumurii,
Pe povârniş depărtat – năluciri de dumbrăvi,
Pe pajiştea din faţa casei – ierburi târzii.

Fulgerele se-necau în beznă, vijelios
Ploaia se prăvălea peste-acoperiş, isteric, –
Şi metalic, cu o tristeţe sfâşietoare,
Gâşte sălbatice ţipau în întuneric.

30.VII.1922

Pe subcerescul stei, unde furtuni Şuieră-n azurul orbitor – Sălbatic, puturos azil de vulturi.

Ca pe apa rece beau setos Furtuna munţilor şi libertatea, Veşnicia ce mai zboară pe aici.

traduceri

Adrian Alui Gheorghe

Luna zadar
(fragmente)

Aiana (*după o vreme, meditînd cu privirea în tavan*): - Băi, lucrurile şi fiinţele noi zicem că sînt, dar ele în realitate nu sînt... E dovedit ştiinţific de nişte ixuleşti geniali că lucrurile sînt de fapt goale, că ele sînt doar nişte aparenţe, nişte produse ale imaginaţiei noastre. Dar stai, nu numai lucrurile, ci şi fiinţele ... ! Materia e compusă din atomi, nişte particule care nu au masă, nu au dimensiuni, care sînt un fel de nimic care stă la baza a tot ceea ce credem noi că posedăm. Aceste nimicuri sudate, adunate dau aparenţa realităţii, că dacă descompui realitatea în atomii care îi stau la bază, care sînt unitatea de măsură a nimicului, iaca rămîi în infinitatea goală, ca să nu zic ceva mai vulgar ... Ai înţeles? Da, văd că nu ai înţeles. Băi, tu ai auzit de Einstein, da? Buuun. Ăsta a demonstrat un lucru care îţi dă fiori pe şira spinării. Să luăm un lucru care se întîmplă pe pămînt la un moment dat, o crimă să zicem. Bun, asta se întîmplă în cartierul tău, pe strada ta, în curtea vecinului tău. Buuun. Dacă cineva de pe planeta Marte priveşte pămîntul şi se benoclează spre cartierul tău, spre strada ta şi spre curtea vecinului tău, va vedea cum se produce crima peste cîteva luni bune, pentru că imaginile ca să ajungă la marţian au nevoie să străbată o bună bucată de spaţiu. Ăla e mort, îngropat şi putred deja, cînd imaginea ajunge pe Marte şi ăla de pe Marte care se benoclează zice aoleu!, o crimă şi pune mîna pe telefon şi sună la 112, ca să anunţe organele de poliţie. Dar poliţia zice, no, hait!, dar crima aia nu a fost acum cîteva luni? Ba a fost. Şi îl declară nebun pe marţian îl mai şi amendează pentru apel fals, pentru derutarea autorităţilor. Aşa că ăla e mort dar nu e mort, e îngropat dar nu e îngropat, e putred dar nu e putred pentru unul de pe altă planetă.

Unde vreau să ajung? Ei, unde vreau să ajung ...! La creierul tău, care e şi el un fel de nimic compus din nimicurile alea de care îţi vorbeam.

Eu: Aiana, dar mă faci să plîng. Stima de sine s-a făcut praf, personalitatea asta care sînt am construit-o în ani de trudă, am muncit, băi, fato, la construcţia personalităţii mele. Am muncit din greu, am lustruit atomii bucată cu bucată, i-am pus unul lîngă altul şi i-am prins cu prenandez, ca să nu se desfacă şi tu, poftim, ce ai făcut acum? Mi-ai pus o bombă sub pernă şi ai detonat-o. În povestea ta eu sînt victima şi nu ucigaşul despre care vorbeai, marţianul va veni pe pămînt şi mă va descoperi îngropat, putrezit, uitat. Aiana, m-ai aruncat în univers fără cască de protecţie şi toţi meteoriţii se înfing în creierul meu care e acum un terci indistinct. Aiana, de ce mă prigoneşti?

Aiana: Şi unde mai vreau să ajung cu demonstraţia? La maică-ta, bă. Da, la maică-ta! Dacă e adevărată teoria, atunci hai să analizăm situaţia cu simţul răspunderii. Dacă e adevărat că şi maică-ta era formată din atomi, care de fapt sînt un fel de nimica, că nu putea să fie făcută din altceva, nu-i aşa?, atunci îţi dau o veste bună: maică-ta trăieşte! Cu cît e mai nimica, cu atîta are şanse să trăiască mai mult. Nu, nu-mi mulţumi pentru veste, aşteaptă. Bun, să zicem că a avut accident şi că a murit: da, dar pentru un marţian ea este încă în viaţă, pentru un tip de pe Pluto sau dintr-o altă galaxie, care îşi omoară timpul interesîndu-se de soarta gîngăniilor de pe pămînt, poate că maică-ta nici nu s-a născut. Şi nici tu nu te-ai născut, îţi dai seama? Eu vorbesc cu tine acum, dar tu nu exişti, tu eşti doar în imaginaţia mea. Dacă eu vreau să te naşti, îmi imaginez lucrul acesta, o imaginez pe maică-ta, apoi o bag în tot felul de complicaţii amoroase, îi umflu burta, te scot pe tine ca un porumbel din pălărie, te scutur de toate rahaturile alea în care ai stat înfăşurat în burta ei, te arunc în lume, te cresc cu puterea imaginaţiei, te momesc într-un pat şi gata, zicem că aşa a vrut soarta. Îţi dai seama cît de inconsistent e totul? Bă, aici e cool Dumnezeu, că el şi-a imaginat primul toate astea, noi am venit cu copy paste-ul, l-am furat de am stins. Dar tipul nu protestează, noi ne însuşim drepturile de autor pentru o zi sau nouă, el şi le recuperează rapid, după ce dăm colţul. Pricepi?

Luna era subţire ca o seceră tocită de atîta folosinţă. Şi se agăţase în perdea.

Aiana: Stai, opreşte-te, acum vrei să spui că nici eu nu exist? Am simţit întrebarea, dar nu te obosi să mi-o pui, de vreme ce tu nu exişti, efortul ar fi prea mare. Da, vrei să spui că nici eu nu aş exista, dacă e să o luăm după o asemenea logică. Nu, pisi, nu e adevărat. Aici apare elementul surpriză: puterea imaginaţiei. Eu mi-am imaginat prima, în cazul ăsta numai realitatea mea există. A ta este în măsura în care eu îi permit să existe. Pricepi, pisi? Dumnezeu şi-a imaginat primul lumea asta, în forma în care e? El e stăpînul absolut. Noi ne imaginăm doar porţiuni, pe ici, colo? Ei, acolo sîntem noi stăpîni. Asta e, pisi.

M-am ridicat în capul oaselor, cu ochii semideschişi, ca şi cum aş fi luat în posesie o lume care se forma atunci, sub privirile noastre. Ne-o imaginam.

Aiana era goală, ca de obicei.

Sînii mici se turtiseră obosiţi de peroraţia filosofardă.

I-am muşcat.

I-am muşcat pîntecele.

I-am făcut praf muntele lui Venus. Nu a rămas piatră peste piatră.

Am alunecat în ea ca şi cum aş fi vrut să ajung, pe un tobogan, pînă la capăt. Un vîrtej ne-a absorbit de parcă cineva ar fi vrut să ne arunce în univers. Sau să ne arunce afară din univers? Greu de precizat.

Aiana a scos un ţipăt.

Apoi, după cîteva minute bune în care mi-a ţinut un deget pe buze, să nu spun nimic, după ce s-a scărpinat cu cealaltă mînă sub sînul stîng privind fix tavanul:

- Da, pisi, am înţeles ce ai vrut să demonstrezi, cînd m-ai pătruns. Şi nici nu a fost prea rău pentru cineva care vine din imaginaţia mea, o spun asta ca să te încurajez. Dar şi aici am un răspuns, furnizat de acelaşi filosof, pe care nu l-am numit mai înainte. Ne futem şi nu ne futem, că dacă ar fi o chestie concretă, am ţine minte, dar uităm în clipa următoare, ca şi cum nu ar fi nimica, ca şi cum am bea pur şi simplu apă. Apă chioară. Şi ce e fututul în acest caz? Un scurtcircuit. Da, un scurtcircuit între doi poli cu ceva electricitate, care te zgîlţîie după cîtă intensitate au şi cam atît. Era un joc pe consolă, cînd eram mai mică, cu o vînătoare de monştri şi îi urmăream cu cursorul, să îi distrug, numai că în momentul în care îi ajungeam, dacă erau încărcaţi cu energie, se producea o scînteie, o zgîlţîire care mă excita tot timpul. Cum se numea jocul? Super Mario? Parcă da ... Bă, de pe atunci cred că am avut prima excitaţie, mult înainte de a întîlni vreo fiinţă dintre cele imaginate de mine şi pe care omenirea a convenit să-i numească bărbaţi. Ei, senzaţia aia o caut şi acum, că parcă nimic nu o egalează. Nici tu, pisi, nu eşti Super Mario. Hai, nu fi bosumflat, eşti super, dar nu eşti Mario, înţelegi? Da, pisi, cam asta e şi fututul, un scurtcircuit. Nu aşa l-ai simţit?

- Eşti prea filozoafă pentru starea mea de acum. Femeia filozoafă e ca o broască plină cu păr, îi spun eu. Dar dacă tot eşti la faza cu imaginaţia, te rog să mă imaginezi că număr bani, că arunc cu ei în fraierii care trec pe sub balcon şi că aplaud la faza în care ei se aruncă pe pradă, că îşi smulg urechile, că se căsăpesc unul pe altul pentru mărunţiş. E un vis secret al meu.

- Hai, că te dematerializez de nu te vezi, dacă nu răspunzi la stimulii mei ...! Da, băi, m-am tot gîndit cum simte un bărbat starea cînd ajunge la punctul de fierbere. Hai, spune-mi, e mişto? Chiar, am o curiozitate? E ceea ce simte Dunărea cînd scapă de toance la Cazane? Că aşa am găsit într-o revistă Playboy, o spunea un libidinos bătrîn, care visa să mai dezvirgineze o muieruşcă înainte de a da colţul.

Eu: Aiana, am consultat specialişti ruşi, chinezi, maeştri egipteni şi chiar burkinofasonezi în chestiunea asta şi nu am ajuns la nicio concluzie. Nu am ştiut niciodată dacă fofo e cal, măgar sau şerpişor care suge laptele ca un viţeluş hămesit. Dacă e ciupercuţă sau bocceluţă cu plăpînde. Caut răspunsul din negura vremurilor şi nimic. Ca mine mai sînt, de la începutul lumii, încă vreo cîteva sute de miliarde de derutaţi. Noi, bărbaţii, ştim acum că pentru a afla acest lucru au pornit cruciaţii să elibereze pămînturile sfinte. Pentru asta au pornit conchistadorii să descopere americile, pentru asta au căsăpit milioane de băştinaşi, că sălbaticii ăia nu voiau să spună ce ştiau în chestiune: dacă fofo e un animal parazit pe trupul femeii sau dacă femeia este în slujba lui fofo. Sau dacă tot ce mişcă pe lumea asta e în slujba lui fofo sau nu...! Că aici e chestiunea. Cînd dispare luna de pe cer, unde dispare? Nişte cetăţeni din triburi sahariene spun că luna dispare într-o fofo, că discul lunii a făcut crăpătura, tăietura, de asta curge sînge, se înroşeşte, luna se ascunde în pîntecele femeii. Pe acolo intră luna pe cerul lumii celelalte, acolo unde stau în întuneric popoare întregi care nu şi-au banalizat încă destinul în lumea noastră. Pe acolo ies în lumea noastră luna şi zădărnicia. Unii au spus că fofo e un animal de pradă, alţii au spus că e un animal de casă, blînd ca o veveriţă cu pene, alţii susţin că e un animal care nu va fi vreodată îmblînzit. S-au dus unii în cosmos ca să afle acest lucru, au coborît pe Lună, au scurmat în praful de pe Marte şi tot nu au aflat. Au muşcat-o, au pupat-o, au venerat-o, au tras-o în ţeapă, au urît-o, au iubit-o, au analizat-o, au lins-o, au înţepat-o, au crestat-o, au spurcat-o, au ameninţat-o, au ostracizat-o. Dar s-au găsit şi indivizi, în ultimile şapte sute de secole, care să susţină că fofo e singura părticică din compoziţia lumii acesteia care e fărîmă din raiul lu` *adamşieva* care a fost cîrpită în locul cu pricina chiar de Dumnezeu căruia i se lipise pămătuful de degete şi şi le-a şters de buricul Evei. Sau poate a făcut-o intenţionat, ca să aibă şi femeia o armă cu care să se apere în faţa forţei bărbatului? Nici specialiştii australieni, care au dat ca posibilă varianta, nu au ajuns la vreo concluzie. Şi poate că e mai bine aşa, milioanele de bărbaţi care se nasc au şi ei, astfel, un orizont larg de cercetare. Ce e interesant e că fiecare o ia de la zero, fiecare are impresia că ăilalţi, de dinainte, au pornit pe o pistă greşită, au cercetat degeaba.

Hai să îţi spun, Aiana, cum mi-am început eu cercetările în domeniu. Că fiecare bărbat are în spate un trecut de specialist, rezultatele fiecăruia sînt unice şi spectaculoase.

Prima fofoloancă pe care am văzut-o în viaţa asta a fost a doamnei Friţ. În altă viaţă, nu ştiu...! Aveam vreo patru, cinci ani. Doamna Friţ se întinsese într-un fotoliu cu un ziar în faţă. Citind, a adormit. Piciorul drept i-a alunecat pe marginea fotoliului, halatul de casă, de molton gros, i-a alunecat şi el. Eu stăteam întins pe covor şi desenam puncte colorate pe un caiet de dictando. După ce am terminat pagina am vrut să îi arăt doamnei Friţ cerul înstelat de pe pagina mea. Am ridicat privirea. Şi atunci, între picioarele doamnei Friţ am văzut ceva. Ceva roşcat. Un şoarece? M-am apropiat să văd. Am început să analizez. De aproape. De foarte aproape. Am ajuns cu ochii pînă lîngă botul acelui animal ciudat. Numai că animalul acela roşcat a început să mişte, să se încordeze. Probabil că voia să sară la mine, să mă muşte de faţă. Mi-am

Caut răspunsul din negura vremurilor şi nimic. Ca mine mai sînt, de la începutul lumii, încă vreo cîteva sute de miliarde de derutaţi. Noi, bărbaţii, ştim acum că pentru a afla acest lucru au pornit cruciaţii să elibereze pămînturile sfinte. Pentru asta au pornit conchistadorii să descopere americile, pentru asta au căsăpit milioane de băştinaşi, că sălbaticii ăia nu voiau să spună ce ştiau în chestiune...

proză

dus mîinile la ochi şi am ţipat. Doamna Friţ a ţipat şi ea. Atîta a fost. Doamna Friţ şi-a tras halatul peste picioarele groase, albe, umflate la genunchi.

Un şoarece! Am văzut un şoarece acolo!, i-am spus eu îngrozit.

Gata, nu mai e, mi-a spus doamna Friţ. L-am prins în capcană. Mă duc să îl duc afară!

Şi doamna Friţ s-a dus la baie. Peste cîteva minute am auzit cum a tras apa. Şoarecele se dusese. Cred că îi povestise şi mamei despre asta, pentru că atunci cînd era vorba de vreun şoarece în conversaţie, chiar dacă era vorba de Tom and Jarry, atît doamna Friţ cît şi mama surîdeau. Am mai văzut fofoloance în copilărie, nu a fost doar cea a doamnei Friţ. Prin clasa a doua sau a treia, m-am înscris la prima mea *poştă*. Aşa se numea procedeul. Consemnul ca să participi era: mut ca un peşte. Cine nu ştia să fie mut ca un peşte, nu era primit la *poştă*. Se făceau verificări, erai pus la probe. Eu le trecusem. Cel care organiza poştele era un văr al unui coleg de clasă. Ne convoca sub un pod peste care trecea, de cîteva ori pe zi, trenul. Tipul, căruia toţi îi spuneam Paraşută, dar care avea alt nume, pe care nu i-l mai ştiu, ne lăsa să îl aşteptăm zece, douăzeci de minute. Îl aşteptam cu încordare, probabil că făcea intenţionat asta, să ne încălzească. Ne sfiam unul de altul, mai hăhăiam noi, dar cu oarecare afectare. Venea, în sfîrşit, Paraşută. Ne întreba dacă am stabilit ordinea. Nu, nu o stabilisem. De fiecare dată era la fel. Ne organiza, ne punea cîte unul în spatele celuilalt. Chipuri transfigurate. Unii erau la *prima poştă*, alţii aveau ceva experienţă. Apoi ne punea să scoatem banii în palmă. Îi arătam monedele încălzite în buzunare. Rareori hîrtii. Dacă îndrăzneai să te prezinţi acolo fără bani, sau cu bani puţini, erai ejectat de grup ca o măsea stricată. Nu se negocia nimic, preţul era unul singur, prestabilit. Şi erai ameninţat cu bătaia de toţi ceilalţi dacă suflai vreo vorbă. Apoi Paraşută se aşeza pe o piatră, îşi aşeza geanta pe genunchi, de unde scotea o revistă cu femei dezbrăcate, dispuse în toate poziţiile posibile. Te prezentai în faţa lui, tremurînd, cu monedele de un leu în palmă, i le treceai, le număra, trebuia să fie zece, după care Paraşută, preţ de un minut îţi răsfoia revista în faţă. Nu aveai voie să o atingi, îl costase o avere, o cumpărase de pe piaţa neagră. Un minut, atît. O vreme număra cu voce tare. Destul de repede. Prea repede. Apoi, după ce adunase destui bani îşi cumpărase un cronometru pe care îl activa din momentul în care te prezentai în faţa lui. Cine mai avea bani, se aşeza din nou la coadă. Alţi bani, alt minut. La un moment dat Paraşută se uita la ceas, gata, spunea, ca şi cum femeile din revistă ar fi obosit, trebuia să se odihnească şi ele, strîngea revista, o învelea cu grijă într-o coală albastră, o strecura în ghiozdan, între caiete. Plecam tăcuţi. Mai schimbam impresii. Unii preferau blondele, alţii îşi fixau în minte vreo brunetă. Pizdulicele lor în schimb erau de o uniformitate copleşitoare, concluzionam noi.

Aiana (*acum, dar şi altă dată, cînd am mai reluat subiectul*): Tontule! Uite, ţi-o bag în ochi, ventuză pe ochi ţi-o pun. Am să-i fixez un aparat de taxat, zece lei minutul, mă umplu de bani. Îţi dai seama, că i-ai dat din banii casei lu` Paraşută ăla? Că dacă puneai banii ăia deoparte, leu peste leu, azi îi încasam eu? Mă, dar pămpălăi mai sînt bărbaţii ...! Da, da ...! (*Apoi, mimînd visarea:*) Ştii cînd am văzut eu prima puţă de mascul? Tot aşa, aveam vreo patru ani, patru ani şi ceva. Vine o *pretină* de-a mamei cu plodul la noi. Ăla, vreo trei ani, cred. Sau patru? Un bondoc, îngrăşat ca un purcel numai bun pentru masa de Crăciun. Nici mîinile nu i se lipeau de corp, de grăsime, în jurul gîtului avea grăsimea ca un fular. Buun. Mămăile stau de vorbă, al meu face căcuţa aşa, al meu papă aşa, a mea e nemaipomenită, al meu este genial ...! Îl iau pe bondoc la mine în cameră, să ne jucăm. Sărim coarda? Sărim. Io, cinismu` în persoană. Ăla sare ca bidonu` cu murături. Ţopăie, dar nu poate desprinde amîndouă picioarele de pe parchet. Mai mult lipăie, îşi trage curul în sus, dar curul nu se lasă, e mare, e de plumb. Mămăile servesc cafele, lichioruri, dau înainte cu gura: al meu face aşa, a mea zice aşa, al meu papă tot, pe-a mea o fac balerină ... Ăstuia i se rup pantalonaşii în fund de efort. I-i scot. Sînt mai mare, aşa că prostovanul mă ascultă fără să crîcnească. Atunci îi văd masculul organu`. I-l analizez. Îi stîrnesc şi lui curiozitatea. Ne apucăm amîndoi să îl analizăm, tragem de piele. Ăsta, parcă atunci îşi văzuse prima oară aparatul de pişat, stătea cocoşat peste puţă, gîfîia, era ca o bilă de carne. Atunci îmi vine ideea să-i netezesc locul, aşa că aduc foarfeca, să îi tai protuberanţa, ca să analizăm ciucurul de carne mai bine. I-am spus, uite eu nu am aşa ceva şi tot fac pipi. Îi arăt şi lui chestia mea. Se holbează, pune mîna, vrea să bage degetul... Poate că aşa ar fi trebuit să fie şi la el, numai că ai lui nu au observat pînă acum, nu şi-au dat seama. Ia să facem noi ordine, să îndreptăm natura ...! Cînd tocmai îi poziţionam organu` în ghilotină, în ăsta se trezeşte instinctu` de conservare şi începe să urle.

Mămăile sar amîndouă, rup uşa.

Mă dezarmează.

Palme, urechi dezbîrnate.

Aia plîngea, urla, blestema.

Mama plîngea, urla, blestema.

Ăla urla şi el.

Mă-sa îl pupa la organ, îi sufla între picioare. Puah!

Eu stăteam cu foarfeca în mînă, gata să mă apăr. Chiar că nu pricepeam ce atîta tevatură pentru un sfîrc de carne!

Nişte tîmpiţi!

(Din romanul "Luna zadar",
în pregătire la Editura Cartea Românească)

Mariana Al-Saleh

La capătul ploii

Ploua. Ploua torenţial. Strada se transformase-ntr-o baltă întunecată. M-ascundeam sub umbrelă de fulgere. Între două tunete asurzitoare, îmi simţeam picioarele mişcându-se mecanic prin apa rece. Mi se părea că n-o să mai ajung. Paşi incerţi. Sărituri mimate. Parcă altcineva se mişca în locul meu.

Demult îmi plăcea s-alerg prin ploaie, fără să mă tem de nimic. Unde s-au ascuns ploile acelea...?

De câte minute alunecam prin ploaie? Parcă toţi oamenii s-ascunseseră în spatele vitrinelor luminate. Traversam piaţa centrală, în care bradul de Crăciun strălucise albastru-argintiu cu câteva luni în urmă. Ca să scurtez drumul, am luat-o printre blocuri şi, în scurt timp, m-am trezit în faţa nucului bătrân. Urgia se abătuse şi asupra lui. Mai aveam câţiva paşi până să mă pot adăposti în scară.

Nu m-am oprit până la uşă. Am bătut şi-am intrat fără să mai aştept să-mi deschidă. Intuiam că mă aşteaptă. Felinarul prins pe unul dintre pereţii opuşi uşii de la intrare se reflecta în oglinda de pe celălal. Din hol se distingea biroul, cu uşa la perete, luminat doar de fulgerele de-afară.

El stătea în fotoliu, cu nelipsita ţigară, şi privea crengile nucului izbindu-se de geamuri. Desprins din gândurile despre mine, m-a privit tăcut. Ştiam că m-aştepta de multe ore, dinainte să se pună ploaia.

Nu voiam să-i spun că am întârziat fiindcă avusesem foarte mult de lucru. Aveam mereu, şi unul, şi altul. Făcea parte din obişnuitul existenţei noastre. Nu eram nici primii nici ultimii pentru care timpul devenise o mare problemă.

Puteam să mă duc acasă. Eram suficient de obosită pentru asta. Să mă întorc acasă, cum făcusem de-atâtea ori, şi pe drum să m-ascund în imaginile de la fereastra microbuzului.

Pădurea cu frunze verzi, galbene, roşcate, cafenii. Pădurea fără frunze, scheletică în lumina roşie a asfinţitului. Sau pădurea de copaci negri, acoperiţi de zăpadă. Adesea şi eu îmi pierd culorile şi rămân în alb-negru.

Cel mai frumos e câmpul cu sânziene. Un câmp galben şi înmiresmat, în care-i o minune să te pierzi... La vremea sânzienelor înflorite, călătoresc împreună cu Filip, colegul meu. El e captivat de sânziene. A devenit, aşa, un fel de obsesie. În fiecare vară le adună pe toate, una câte una, şi le-nchide în cartea lui de versuri.

Toamna, târziu, pe câmpul gol de sânziene goneşte vântul. Mă fac mică-n scaunul meu, în timp ce microbuzul pare că se mişcă în cerc din cauza serpentinelor, şi mă gândesc cum ar fi să nu mai ajungă niciodată la capătul drumului. Sau să se oprească undeva, într-o staţie dintr-un alt timp, care să treacă mai încet şi în care oamenii să nu mai fie aşa de ocupaţi şi de singuri. Să nu mai trebuiască să iei microbuzul ca să nu mai vezi cât de trist este el şi-n schimb, să te-ntâlneşti cu tristeţea ta de-acasă. Sau să te opreşti şi să-l duci cu tine pe câmpul de sânziene, s-ascultaţi cum bate inima pământului...

Asta era ploaie de primăvară, mai era mult până să înflorească sânzienele... Apa se scurgea din hainele mele ude pe covor. Mi-era frig.

- Ai ajuns, domnişoară? Avea un zâmbet indecis. Nu-mi plăcea deloc să-mi spună „domnişoară". Era ca-ntr-o conversaţie englezească, de convenienţă.

- Plouă foarte tare afară.

Da. Văd. Eşti udă toată.

Simţeam că mi-e imposibil să parcurg cei doi metri care mă separau de fotoliul lui. Mi-aş fi dorit să se ridice şi să mă ia în braţe. Să nu vorbim nici despre ziua lui de lucru, nici despre a mea. Nici despre politică, nici despre viaţa târgului, nici măcar despre literatură, de care eram amândoi pasionaţi.

Aparatul de radio era închis. Într-o seară de vară, dansaserăm acolo, în hol, pe bluesurile generaţiei noastre, apoi ne plimbaserăm, târziu, pe străzi.

Am exersat prea mult să ne-ascundem şi să vorbim fără să fim auziţi, fiecare de celălalt, ca şi cum ne-am teme de replica lui.

- Du-te şi pune ceva uscat pe tine. O să răceşti.

Uşa de la baie, din lemn, avea un geam care imita vitraliul - o combinaţie de roşu , verde, albastru şi galben. Am găsit, pe cuierul din spatele ei, lângă halatul lui albastru, pe cel alb, pe care îl foloseam eu. Poate nu doar eu. Şi, în mod sigur, îl folosise altcineva înaintea mea. Sau era halatul lui de schimb, în care nu-l văzusem niciodată. De fapt, cum aş fi putut să-l văd, din moment ce mi-l oferea mie...

Mi l-am pus şi m-am privit în oglindă. Cu halatul alb, cu părul ud de ploaie, cu buzele roşii...Nu mai eram o femeie foarte tânără. Niciunul dintre noi nu mai era. Dar în momentul acela eram fericită că se afla acolo, în fotoliu, aproape de mine, şi că nu alergasem spre staţia de microbuz.

Gândul ăsta devenise brusc o certitudine, printre toate incertitudinile pe care le trăiam. Nu mai conta dacă o să se decidă să-mi spună că i-a fost dor de mine sau o să mă privească în continuare tăcut, cu ţigara lui...

Mi-am aşezat încet, somnambulic, vechea brăţară de argint pe noptieră... Din nou oglinda. Altă oglindă. Şi altă imagine. Apoi am văzut iedera. Minunata iederă de la fereastră se zbătea captivă în oglindă.

Ce frumoasă putea să fie noaptea de-afară! Înfricoşător de frumoasă.

Puteam să mă duc acasă. Eram suficient de obosită pentru asta. Să mă întorc acasă, cum făcusem de-atâtea ori, şi pe drum să m-ascund în imaginile de la fereastra microbuzului. Pădurea cu frunze verzi, galbene, roşcate, cafenii. Pădurea fără frunze, scheletică în lumina roşie a asfinţitului. Sau pădurea de copaci negri, acoperiţi de zăpadă. Adesea şi eu îmi pierd culorile şi rămân în alb-negru.

N. Georgescu

„Odi et amo” la Ioana Bot

Nu sunt printre cei care consideră critica genetică un curent de secol XX; dimpotrivă, este foarte actual și productiv. Dar susțin că acest tip de critică este atât de strâns de filologie, încât pe mari porțiuni este însăși filologie. Ceea ce vrea (visează) Ioana Bot nu este, așadar, o ediție – ci un instrument de lucru, un fel de pinax desfășurat.

Citesc cam târziu cartea Ioanei Bot „Eminescu explicat fratelui meu”[1], foarte inteligent scrisă, plină de sugestii de lectură, cu o bibliografie din zona esteticii europene și americane ce-i poate face pe mulți invidioși, și dacă mă pronunț despre ea este nu numai pentru a echilibra întrucâtva fișele mele de lectură anterioare, în care o vedeam ca pe o mică vrăjitoare ce vrea să otrăvească marea eminescologiei cu pipeta, dar și pentru a încerca un fel de dialog cu tinerele, adică noile, generații dornice de exegeză, pasionate dincolo de iubire pentru actul exegetic; cred că nu numai dânsa, dar dânsa în mod special și într-o emulație ce o poate propulsa ca lider, face „exegeză” fără verbul „ago”, adică este dornică să epuizeze, să ducă la capăt, „ex-”, ceva pe care nu l-a urmărit în ceea ce este, ci preponderent în cum este. Spun de la început că am citit-o (și o consult) catullian, cu acel *odi et amo* atât de atracțios în fond. Pentru mine, exigo, exigere, exegi, exactum rămâne, ca sens, în datele lui prime: a *mâna la păscut o turmă*, adică a scoate din staul o turmă de capre, de pildă, a le duce pe o colină, a le paște – și apoi neapărat a le aduce înapoi, ca să fie îndeplinită exigența prefixului. Când ai în față numai cercul, *a duce – a aduce*, adică numai scopul, e simplu: măsori timpul și spațiul, fixezi ținta și lucrul poate merge mecanic; dar dacă n-ai târlă și te prinde vremea rea, dar dacă se rătăcește un ied, dar dacă dau lupii?! Un exeget, așadar, trebuie să știe tot timpul câte animale are în pază, care sunt ele, să le cunoască, unde se află fiecare în orice moment, cum să le aducă pe lângă sine când vin ploile... Altfel e simplu: drumul poate fi chiar asfaltat, animalele se transportă cu mașina – exegeza e chestie de tehnocrat...și poți exclama horațian: *Exegi monumentum* („Am desăvârșit un monument”) la fiecare ducere-aducere a turmei sale.

Vreau să spun că autori precum Ioana Bot merg rapid pe autostrăzile eminescologiei, fac un *du-te vino* continuu și performant așteptând după fiecare cursă aplauzele – binemeritate, desigur. Este altfel decât în natură – dar, în fond, la fel de profitabil. În ceea ce mă privește, eu nu pot decât să pledez pentru cealaltă cale, nu am cum s-o institui drept unica; iar mijloacele mele sunt limitate în fața abundenței de „schime, cântece și jocuri” pe care atâția le „aplaudă frenetic”. De altfel, în ordine teoretică aceste două căi sunt convergente. Plăcerea de a sta între caprele tale, de a le cânta, ca Tityrus, sub frunza fagului meditând pădureț? – Dar este o simplă plăcere de păstor de litere, să spunem, pe când cealaltă, de a izbândi în orice raționament, în cuvinte alese, este una publică, decorativă.

Dar să revenim la oile noastre. ”Autostrada” Ioanei Bot se numește Perpessicius, mai ales „districtul” volumului I (1939) și cel al vol. al IV-lea (1956), cu scurte abateri în lateral, repede reprimate din motive de scop: riscă să se rătăcească în zăbavă dacă rămâne prea mult în poienile postumelor sau în cele ale prozei. Pe acest drum „motorul” care o propulsează este școala de eminescologie de la Cluj (mai ales Ioana Em. Petrescu și D. Popovici) – iar în față îl vede mai ales pe G. Călinescu, pe care-l „claxonează” la fiecare cotitură.

Nu e un reproș, ci o constatare: ediția Perpessicius a devenit un fel de bloc de granit pe care ne scriem fiecare impresiile. Chiar așa? Nici o fisură, nici o denivelare? Fisurile apar, totuși, în citațiile noastre, când îl modernizăm după ortografia lui 1953 schimbându-i apostrofurile în cratimă, ori când îl cităm din memorie, punând uneori cuvinte de la noi ori schimbând punctuația după cum ni s-a fixat recitarea interioară pe placa aceleiași memorii. Am spus-o de atâtea ori, cu argumente de text, și nu am obosit, „exegeții” de astăzi îmi împrospătează mereu pofta reluărilor: pentru antume, Perpessicius face o împăcare amiabilă a termenilor și punctuației între Maiorescu, G. Ibrăileanu și C. Botez, și nu ține cont de „Convorbirile literare”, locul primelor tipărituri eminesciene. Nu notează la subsol sau în comentarii diferențele, astfel că ele reies numai din confruntări de text. Oricum ar fi, o ediție, oricare ar fi ea, chiar de diamant nu numai din granitul cel mai tare, trebuie comparată cu ceva, „verificată” într-un fel oarecare, discutată în literă pe ici pe acolo, nu numai preluată în cuvânt (eu consider și semnele de punctuație tot litere). Noile generații par a schimba vorbele lui Vergiliu de mai sus, zicând cam așa: „Nos *litterae* fugimus...”, dornice să plonjeze cât mai repede în cuvânt, în idee. S-a stins școala instaurată de G. Călinescu, acela care verifica nu numai edițiile, dar și manuscrisele între ele – și care a dat măsura: Eminescu poate fi cunoscut și în pânză de borangic, de către publicul mai larg, dar și în mătasea lui originară, de către cei care pătrund în laboratorul de creație și în cercul editorilor lui. Pânza lui Arahne se țese din sine, în timp ce imitațiile ei în firul cel mai fin sunt, totuși, umbre, lumină secundă. „Divinul critic” nu impunea modelul arahnic, doar îl propunea; vorbea chiar cu respect, înțelegere și – unde era cazul – cu moderata lui admirație de țesăturile fine făcute de mână omenească; dar ținea în rezervă, ca pe un memento, observația sa. Școlile de eminescologie de după G. Călinescu, mai ales cea de la Cluj, au reținut de la el ce poate să i se reproșeze, ce e oarecum aberant, au accentuat, au ridiculizat uneori greșelile sale de lectură (lecțiunea „Basmele copite cresc”, pentru ”copile” a făcut epocă) – dar în același timp s-au dispensat de text, de *litterae*, n-au prea frunzărit manuscrisele, edițiile le-au dat la o parte pentru aceasta-una-singură a lui Perpessicius...Era locul să spun aici aceste lucruri, pentru că Ioana Bot îl ceartă (citește: *disprețuiește*) pe G. Călinescu atât cu voce proprie cât și cu vorbele înaintașei ei clujene, Ioana Em. Petrescu (și chiar cu cele ale ilustrului părinte al acesteia, D. Popovici). Fiind vorba de școli de gândire diferite, eu cred că polemica nu și-ar avea locul, mai degrabă ar fi bine să se definească fiecare pe sine. Nu e vorba, aici, câtuși de puțin de a știrbi meritele Ioanei Em. Petrescu, dar să facem distincția: studiile ei despre Ion Budai-Deleanu, de pildă, completează fericit și racordează la universal (european) noile ediției Profesorului Florea Fugariu – dar ea nu-l editează pe Budai-Deleanu (la „Țiganiada” mă refer”). Racordările lui Nichita Stănescu la universal, mai ales a filosofiei din „Laus Ptolomaei”, sunt exemplare și ar trebui să figureze în manualele școlare (mă mir și eu, ca atâția alții, că nu se prea citează; oare de ce?). În privința lui Eminescu (poezia mai ales), dânșii, clujenii aceștia despre care vorbesc, sunt o expresie înaltă a țesăturii *în borangic*, după dihotomia călinesciană, însă aș adăuga: aceste dantelării de gând, atât de clare, de mătăsoase, această horbotă florală de idei – nu sunt altceva, în eminescologie, decât tivul, marginea frumos dantelată a feței de masă – așternută în mijlocul nostru de, între puțini alții, G. Călinescu. Ce-ar fi ele, aceste dantele, fără suprafața la care se atașează? – Simple gablonzuri puse ghem în cușete magazinelor de băcănie...Este cazul să insist?! G. Călinescu a indicat un drum, Drumul exegezei – iar cei cărora li se pare greu zic și că e inutil, și că „drumarul” a avut ochii nu știu cum, a făcut nu știu ce politică, etc. Distinguendum est.

Iată, de pildă, cum și-ar dori Ioana Bot o ediție, și de ce nu agreează fotocopierea actuală a corpusului de manuscrise eminesciene; explică pe cazul *„Odei (În metrul antic)”*, după ce o analizează pe larg ironizându-l, desigur, pe G. Călinescu pentru inapetența față de acest poem eminescian: „O ediție electronică a corpusului, care ar permite reconstituirea dinamismului redactării, punând variantele succesive să își performeze ivirea în pagină și transformarea, este singura capabilă să restituie o „hartă a modificărilor din manuscrise” *in the process*, de la o versiune la alta, eliminând orice tentativă de ierarhizare retroactivă a variantelor în succesiunea lor. Ea ar dovedi ceea ce în ediția monumentală se citește cu atâta dificultate, încât „scapă” exegezei: și anume faptul că nivelul lingvistic (cu tot ceea ce comportă el: sintaxă, lexic, relații gramaticale etc.) este mai puțin important pentru poet decât respectul pentru formula metrică aleasă. Ceea ce caută el nu este expresia unei idei (sau a unei teme), ci realizarea unei forme care *dă sensul textului*. Exegeza tradițională consideră că încercările metrice colaterale sunt „ininteligibile” pentru că suspendă logica limbii spre a realiza o formă metrico-prozodică. Dar semnificația poetică poate fi dată de însăși suspendarea logicii lingvistice, precum și de preeminența formei. (ca în literatura de constrângere, în general). Mai puțin un text de citit, cât un „film al genezei”, o ediție electronică profesionistă ar evidenția logica opțiunilor auctoriale, fie și numai prin dinamizarea succesiunii lor pe pagină. Totodată ea ar permite geneticienilor și un unghi de abordare, potrivit căruia „obiectul nostru nu va fi să decidem ce se petrece în operă, ci să demontăm mecanismele, să arătăm cum se petrece asta. Să studiem o funcționare, un travaliu”. Transformarea corpusului – cu mijloacele oferite de tehnologia actuală – într-un text „serial, mișcat adesea repetativ”, performat pe ecran, ar restitui o formă într-un spațiu nou, într-un context nou, pe un suport diferit, ar restitui un text în procesualitatea sa, ceea ce le este imposibil edițiilor filologice pe hârtie, imobile, monumentale, liniarizate.” (p. 114-115). Citatul mai lung este din Jean Bellemin-Noel, 1979, cel mai scurt este din Jean Starobinsky, 1989; pe primul îl păstrăm mai ales pentru a se vedea diferența aristoteliciană dintre *ce este* și *cum este* ceva; pe amândoi îi invocăm pentru anii luării de cuvânt: se punea, desigur, problema edițiilor electronice și în 1979-1989 („Index Thomisticus” este o performanță deosebită a culturii italiene, catolice în general) – dar...cât de performante erau pe atunci calculatoarele?! Trecem; și Jules Verne a anticipat submarinul; dar observăm: cu deziderate vechi autoarea pledează pentru realizări viitoare; putea să caute argumente în prezentul nostru tehnologic.

Nu sunt printre cei care consideră critica genetică un curent de secol XX; dimpotrivă, este foarte actual și productiv. Dar susțin că acest tip de critică este atât de strâns de filologie, încât pe mari porțiuni este însăși filologie. Ceea ce vrea (visează) Ioana Bot nu este, așadar, o ediție – ci un instrument de lucru, un fel de pinax desfășurat. Ceva oarecum asemănător a făcut, pe suport de hârtie cu suficiente fotocopii după manuscrise și cu transliterări lineare dar urmând lungimile versurilor, D. R. Mazilu în ediția sa din 1940 (pe care Perpessicius o numise „monstrum infelix”) – dar numai pentru 10 poezii eminesciene (*Oda*... nu este printre ele). În anii noștri, la desfășurarea ediției Perpessicius pe manuscrise a lucrat mult, și cu rezultate formidabile, D-na Gabriela Dumitrescu, șefa Serviciului de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române; programul s-a aflat pe *Internet* ani la rând, și sunt printre beneficiarii lui – nu știu de ce astăzi a fost retras. Oricum, este vorba de ediția Perpessicius, adică de afilierile de manuscrise făcute de acesta. Un pinax la *„Odă (În metrul antic)”* își poate face, astăzi, oricine, cu harta manuscriselor în față și luând, tot de pe *Internet*, textele scanate în ediția Eugen Simion. Repet: nu va putea schimba nimic din ce a stabilit ediția lineară, va face, cel mult, procesualitatea fișelor manuscrise ale lui Perpessicius însuși. Cum va fi aceasta? Cu cerneală roșie, neagră, violet, albastră, cu versuri întregi, frânte, tăiate, drepte, oblice, etc. Dar ce va fi ea?! – Desigur, ediția de bază...expandată. A, vrei să schimbi filiația manuscriselor? Atunci ieși din ediție, o confrunți cu afilierile făcute de antecesori (C. Botez mai ales, dar și I. Scurtu, Ilarie Chendi etc.), consulți și studiile lui Vladimir Streinu la ediția Perpessicius, și pe cele ale lui G. Călinescu, nu-l uiți nici pe Șerban Cioculescu, de Petru Creția nu te poți dispensa – și vei constata, repede-repede, că nici nu poate fi

cronici

vorba de ceea ce visează autoarea mai sus: *„...eliminând orice tentativă de ierarhizare retroactivă a variantelor în succesiunea lor”*. Un criteriu de ordine din afară ești obligat să aplici, chiar dacă faci ediția ta, pentru că „succesiunea”, așa cum se prezintă, adică cele câteva mii de versuri întregi sau fragmentate etc., nu este una naturală, nu este un proces care se desfășoară, ci autorul, care este Eminescu, a scris pe suport de timp și de spațiu întâmplător: acum, aici, apoi mai sus, apoi mai jos, a revenit, a reluat o dată, de două ori: cine poate face ordine în creierul unui om?! Critica genetică nu se erijează, totuși, în chirurgie craniană – iar obsesia aceasta a „evoluției” ca proces continuu nu vine din sine însăși, ci este mai degrabă încercarea ei de dialog cu științele sociale. Altfel, e simplu să luăm ideile ca pe verze, de pildă, zicând că o varză crește, se dezvoltă, până când devine varză învoaltă, ajunsă la maturitate, pe care o poți folosi la tocană – ori să treci puntea cu ea în brațe ca să nu ți-o mănânce...capra. Poți coborî de două ori în apele aceluiași râu, adică și tu după Eminescu sau după oricare alt autor? Poți determina, în curgerea lui, care este izvorul prim, cel țâșnit din stâncă, și apoi care sunt izvoarele ce se varsă succesiv în el?

Cu acest tip de paradoxuri ne întreține Ioana Bot în meditațiile sale despre „ediții profesioniste”, și înțelegem de ce. Păi, sigur că da, Ioana Bot vrea certitudini, ediții în care să poți jura, granit din granit ca să poată dânsa construi din ele. În fond, ea reface polemica dintre lingviști și filologi de la noi, din anul 1964. Antrenați în marea campanie a dicționarelor noi de tot felul, lingviștii le cer filologilor să le pună la dispoziție lucruri ferme, ca să construiască dicționarul limbii poetice a lui Eminescu, de pildă, în mod certamente științific. *Filologia*, spun ei apăsat, *este o știință ajutătoare a lingvisticii* și trebuie să se pună pe treabă. Eminescu, de pildă, oscilează, are când *rotund*, când *retund*, când *rătund*: unde clasăm cuvântul, la *ră-*, la *re-* sau la *ro-*? Sunt diferențe de pagină, se încurcă alfabetul. Dar cu *resare* și *răsare*, cum facem? Cu *binișor* și *bineșor*, *sară*, *seară*, *răpezite*, *repezite*, etc., etc. Din regină a științelor umaniste, filologia devine, dintr-odată, *ancyla tes linguistikes* Din păcate, mulți filologi au acceptat și au propus ferm uniformizările, care au pătruns, de atunci, masiv în poezia eminesciană – introduse, repet, de către lingviști cu acordul acestora. Nu și cu acordul lui Iorgu Iordan, însă, care restituie, teoretic, statutul de regină respectată al filologiei (iar în ediția Creangă, a sa, scapă multe forme dorite de autor – nu le lasă pe toate, însă). La fel dorește, acum, și Ioana Bot: ca filologia să devină o știință ajutătoare a ... criticii genetice. Numai că se opune, după părerea mea, și cum văzurăm mai sus, chiar Aristotel: filologia spune ce este un lucru, pe când lingvistica arată cum sunt el.

Neavând o asemenea ediție „profesionistă”, Ioana Bot folosește ce folosesc toți: ediția standard. Cu neatenții precum aceasta, de pildă, chiar în deschiderea unui capitol: „Probabil când vorbim despre corpul martirizat din imaginarul poetic eminescian, versurile care ne vin tuturor în minte sunt: *Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus / Ori ca Hercul înveninat în haina-mi*, respectiv: *Ca să pot muri liniștit, pe mine, mie redă-mă* – expresia unei suferințe a trupului, respectiv expresia sfâșierii de sine a subiectului, din care acesta se roagă să fie mântuit.” (p.149). Două greșeli într-un citat; ba sunt chiar patru. Vedeți cum spune: „ne vine în minte”; aici versul 2, *Pururi tânăr înveșmântat în manta-mi*, acoperă *înveninat în manta-i*. Este ceea ce spuneam și eu: are o pasiune dincolo de iubire pentru poezie, asta o face să „empatizeze” într-atât cu situația, încât să-l înveșmânteze pe Hercul în propria ei haină; dacă aș fi (mai) rău, aș spune că-și dă haina de pe ea, dar nu o văd de loc olteancă...mai degrabă pare mica vrăjitoare de la începutul acestor notații care vrea să otrăvească marea, iar acum pe Hercul însuși, cu pipeta. Mai jos, „Mie redă-mă” este vers de sine stătător, dar îl leagă de cel precedent. Cum e, însă, cu virgulele? Perpessicius are așa: „...ca Nessus, / Ori ca Hercul.” Mai jos: „liniștit, pe mine / Mie redă-mă”. Mai întâi îi ia o virgulă lui Perpessicius, apoi îi pune una de la ea. Eu repet: exegeza e chestie de litere, nu de cuvinte. Dacă nu ai sensul primar, cum să deduci sensuri mai înalte?!

Drept e că și Eminescu pare, aici, oarecum tautologic – G. Călinescu s-ar zice că are dreptate să nu prea agreeze *Oda*: cum să ardă ca Nessus? Acesta a murit de săgeata lui Hercule și i-a dat Deianirei ulciorul cu sânge din corpul său ca să-i moaie tunica soțului în el când va simți că n-o mai iubește: sângele lui Nessus era otrăvit și l-a ars în interior pe Hercul, care și-a organizat moartea punând să i se clădească un rug din lemne de stejar, și urcându-se pe el ca să ardă la propriu. Focul (interior) se mistuie în foc (exterior). *Oda* eminesciană este o foarte încifrată exegeză a mitului, și nu cred că se rezolvă în „mântuire”. Fiind atât de concentrat, textul trebuie lăsat (înțeles) în punctuația autorului. Pe scurt, relația Nessus-Hercul este una de cauză-efect: haina care-l chinuie pe Hercul vine de la celălalt. Comparația dublă rezolvă nu un eventual lapsus, ci sublimarea relațiilor și transmiterea, în mit, a efectului (cămașa muiată în sângele lui Nessus) – către cauză, care este același Nessus. Presupune, cu alte cuvinte, că Nessus care are un sânge otrăvitor trăia, ardea de viu cu acest sânge în sine – înainte de a-i transmite aceeași pedeapsă lui Hercul. Nessos înseamnă insulă în grecește, și asta devine centaurul săgetat după ce-și transmite focul pasiunii, o insulă (spălată de apele mării).

Revezi, în acest sens, versul 2, în punctuația „Convorbirilor literare”, deci a lui Eminescu: nu are virgulă după el, textul fiind așa: „Nu credeam să ’nvăț a murì vro’dată, / Pururi tânăr înfășurat în manta-mi / Ochii mei ’nalțam visători la steaua / Singurătății;” (La Ioana Bot, după ed. Perpessicius și de la sine, punct și virgulă după primul vers, virgulă după al doilea, punctuație albă la final, *muri*, *nălțam*, cratimă în locul primului apostrof, legat: *vreodată*). A se citi cu apostroful larg și cu accent pe *i*: *să ’nvăț a murì vro’dată,* și reiese limpede sensul: să aflu vreodată că voi muri. Eroul din *Odă (În metrul antic)* se crede / consideră nemuritor (și singur; „nemuritor și rece” este în *Luceafărul*), ca Hercule ori ca Nessus – până când se ivește pasiunea, afectul, suferința – după care (își) rezolvă nemurirea prin alternativa păsărea Phoenix/nepăsare tristă. De unde virgula aceasta insidioasă, redundantă: „...pe mine, / Mie redă-mă”? *Oda* lui Eminescu se referă în egală măsură la Nessus și la Hercule, și chiar mai mult la Nessus: acesta a fost cuprins de pasiunea pentru Deianira. Sunt, în fond, două măsuri ale nemuririi predestinate – și sortite, totuși, de către pasiune, morții: prin împietrire ori prin volatilizare. Ambele ducând în același loc, către moarte, iar miracolul, pasărea Phoenix, ținând de întâmplare / destin /zeesc (altceva decât omenescul) – le neagă pe amândouă pentru a reveni la sine însuși. Cum să nu experimenteze poetul modelul Napoleon, când acesta a fost exilat pe o insulă (*nessos*)?

Și de aici vine „ciuda” mea pe o carte atât de frumos scrisă precum aceasta, a Ioanei Bot: ce lucru minunat i-ar fi ieșit dacă făcea câteva confruntări de texte, dacă-l compara pe Perpessicius cu, de pildă, „Convorbirile literare”! Trebuie să zăbovești mult în literă (iar semnele de punctuație sunt tot litere, grammata, se incizează și ele, sunt semne în text) – până a plonja în cuvânt... Măcar titlul să-l fi preluat eminescian: *Odă (În metrul antic),* nu „(în metru antic)”: este vorba de *măsura* antică a odei, a ideii de odă, de ideea de „metru” ca „măsură” ...

Ioana Bot își definește cartea „exerciții de microlectură”, și aș mai avea vreo 10-15 locuri cu observații la text, pe nanofilologie, dar îmi ia timp și spațiu prea mult, mai ales că eu consider că am descifrat și motivația demersului său exegetic (pasiune dincolo de iubire), și modalitatea (epatarea prin racordare la cuvânt); câteva locuri vreau, totuși, să le discut aici.

Încep cu *Melancolie*, poem publicat de Eminescu în 1876, în grupaj cu *Lacul*, și discut numai literele. În aceeași revistă, aproape pe aceeași pagină, poetul are (formele din *Convorbiri*): „...Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost, / De-mi țin la el urechea – Și râd de câte-ascult / Ca de dureri străine?...Parc’am murit de mult” – dar „Și eu trec de-alung de maluri / Par’-c’ascult și par’-c’aștept”. Descompusă, forma *par’-c’ascult și par’-c’aștept* dă sensul *(eu) pare că ascult/aștept, pare că eu ascult/aștept*. Este prelungirea ideii din *Melancolie*: „eu” nu mai este, pare că a murit de mult – iar acum „tentează”, din afară de sine, trecerea lacului. Profesorul Gh. Bulgăr sugera că întreg acest grupaj de patru poezii, din 1876, ar trebui considerat un singur poem în patru timpi. Ioana Bot sacrifică o pagină și jumătate la „parcă” din M*elancolie*, alunecând, însă, peste asemenea „amănunte” de literă. Tot aici, dânsa discută luna „moartă” pe câteva pagini scrise cu nerv. Situația textuală (din *Convorbiri*) este așa: „Părea că pintre nouri s-a fost deschis o poartă, / Prin care trece albă regina nopții moartă – / O dormi, o dormi în pace pintre făclii o mie / Și în mormânt albastru și ’n pânze argintie, / În mausoleu-ți mândru, al cerurilor arc / Tu adorat și dulce al nopților monarc!”. Ioana Bot pune, după unele ediții (între care și Perpessicius), între virgule „al cerurilor arc”, rezultând că este vorba de mausoleu. Nicidecum: mausoleul este pătrat, „al cerurilor arc” este, aici, luna – care, atenție, devine de gen masculin: „al nopților monarc” (ca în limba germană, de pildă, *Der Mund*). „Mausoleul” este figurat de clădăria norilor ce înconjoară astrul nopții, în rest, „moartea” lunii e o părere, de fapt un somn. Cosmosul eminescian nu moare, cel puțin nu în *Melancolie* (în *Convorbiri literare* se mai publicase o poezie cu titlul *Melancolie*, de alt autor, și, în altă parte, gravura lui Durer: mai mult ca sigur este vorba de o temă dată, cum va fi cea pentru traducerea „Mănușii” de Schiller). Urmăriți, însă, ce frumos curge textul cu acel *pintre* eminescian – și cum merge el, ca pe roți dințate, cu „printre” al lingviștilor...

Din valurile vremii devine invocație prin punctuația lui Titu Maiorescu perpetuată în ediții: „Din valurile vremii, iubita mea, răsai / Cu brațele de marmur, cu părul lung bălai / Și fața străvezie ca fața albei ceri – / Slăbită e de umbra duioaselor dureri!” (Ibrăileanu la fel, cu adăugarea unei virgule: *cu părul lung, bălai*; și cu punct și virgulă după *bălai,* etc.). Scoateți virgula după *iubita mea,* linia de pauză sau punctul și virgula după versul al treilea, semnul exclamării după versul al patrulea – și ajungeți la textul din *Convorbiri literare* (foarte apropiat și de manuscrise): este o descriere, constată că iubita vine și o descrie ca apariție.

În *Epigonii* versul eminescian mult comentat și lăudat (inclusiv de către Ioana Bot care-i acordă o pagină și ceva, p. 171-172) este, în punctuația genuină, așa: „Văd poeți, ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere: / Chichindeal...” Știu și eu că a devenit șablon, lozincă, rubrică de reviste literare etc. *„limbă ca un fagure de miere”*, dar punctuația obligă să citim *văd poeți ca un fagure de miere*, cu enumerarea următoare, *ce-au scris o limbă* fiind între virgule și dând sensul au scris-o cu adevărat, au desăvârșit scrierea ei (aspect perfectiv, aorist grecesc). Dacă acest sens nu place/convine, trebuie discutat – dar cu textul în față.

N-aș mai zăbovi la *Scrisoarea III* (unde, totuși, trebuie spus că nu Baiazid are visul profetic al întinderii Imperiului Otoman, ci un stră-străbunic al său, Osman pe nume) – pentru a mă opri, ca pentru popasul final, la *Călin (file din poveste),* atras aici de *Bucolicele* lui Virgiliu cu al său „Tityre tu patulae recubans sub tegmine fagi...”, din care abia mă desprinsesem...*Călin (file din poveste)* este tratat insistent de către autoare în mai multe locuri, dânsa considerând că avem, aici, un basm cu, în final, cumințirea Zburătorului și acceptarea de către el a nunții. Îndoielile mele izvorăsc din semnele textului ca text. Mai întâi, iată figura împăratului lumesc după izgonirea fetei: „O tu crai cu barba’n noduri ca și câlții când nu-i perii, / Tu în cap nu ai grăunțe, numai pleavă și puzderii, / Bine-ți șade să fii singur, crai bătrân fără de minți, / Să oftezi dup’a ta fată cu ciubucul între dinți?...” Iată, apoi, figura craiului la nunta din codru: „Iată craiul socru mare răzimat în în jilț cu spată / El pe capu-i poartă mitră și-i cu barba peptănată, / Țapăn, drept, cu skiptru ’n mână șade ’perine de puf...” Nu este de fel același crai care acum s-a gătit de nuntă: acesta, de aici, este socrul mare, deci tatăl mirelui, a Zburătorului. Cine

Și de aici vine „ciuda” mea pe o carte atât de frumos scrisă precum aceasta, a Ioanei Bot: ce lucru minunat i-ar fi ieșit dacă făcea câteva confruntări de texte, dacă-l compara pe Perpessicius cu, de pildă, „Convorbirile literare”! Trebuie să zăbovești mult în literă (iar semnele de punctuație sunt tot litere, grammata, se incizează și ele, sunt semne în text) – până a plonja în cuvânt...

este tatăl Zburătorului? – Nimeni altul decât Demiurg (care la Eminescu nu înseamnă Dumnezeu Tatăl, ci este un fel de administrator al creației, *Das Weltgeist* cum îl numea Bogdan-Duică). Să verificăm ipoteza. Mai întâi, iată așezarea lui masa mare întinsă pentru nuntă: „Socrul roagă'n capul mesei să poftească să se pună / Nunul mare, mândrul soare, și pe nună, mândra lună / Și s'așază toți la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul...” Gramatical (conform regimului verbului) *socrul roagă nunul mare și pe nună*, deci nu să se pună aceștia în capul mesei. Tot gramatical, socrul roagă'n capul mesei înseamnă socrul roagă din capul mesei, roagă și iarăși roagă, poftiți, așezați-vă. El nu are crăiasă, este singur. Altfel, în capul mesei ar trebui să stea perechea de nuni. Dar...cum pot fi nun și nună Soarele și Luna, care în basm sunt frați și soră interzicându-li-se căsătoria? Ei stau de-a stânga și de-a dreapta lui Demiurg, sunt puși pe ranguri ca să li se explice ceva. Căci...cine sunt, de fapt, acești nuntași de aici, din codru? Să fim atenți la o virgulă, care este a lui Eminescu, scoasă din text de toți editorii: „Căci din patru părți a lumii împărați, și'mpărătese, /Au venit ca să serbeze nunta gingașei mirese / Feți-frumoși cu păr de aur, smei cu solzii de oțele, / Cititorii cei de zodii și șagalnicul Pepele.” Aceștia sunt nuntașii, nu e vorba de curtenii socrului mic, iar virgula eminesciană arată cu nu sunt *împărați și'mpărătese*, cupluri, perechi – ci sunt separați – împăratul de Brăila, să zicem, și împărăteasa de Cluj. Cum să stea, apoi, alături fără să se ia la luptă feții frumoși și smeii? Întreg pasajul ne spune că în această adunare contrariile nu au conștiința contrarietății lor, că acum și aici Demiurg organizează cuplurile, perechile. Nunta în codru este, de fapt, nunta în cosmos, prima nuntă, Demiurg organizează, acum, această ordine – de la ierburi și gâze până la cer (cititorii de zodii, soarele și luna): simetria, gemellaritatea. Da, lucrurile sunt spuse în șagă (șagalnicul Pepelea e acolo!) – și recunosc, aici, una dintre intuițiile formidabile ale Ioanei Bot, atunci când se întreabă de ce are Eminescu atâtea rețineri să-și publice torențial poeziile care-i inundă manuscrisele, și-și (ne) răspunde: „...era conștient de dimensiunile orizontului contemporan de receptare și le considerase, el însuși, cel dintâi, prea diferite față de educația și așteptările contemporanilor”. (p.25) După notațiile lui Iancu Alecsandri, asistența Junimii l-a rugat pe poet să recite de două și de trei ori poemul acesta, mai ales pasajul final. Le va fi plăcut, desigur, nunta gâzelor, atmosfera de vrajă a locului acestei nunți (Ion Negoițescu, citat de către autoare, va spune, peste ani: „metalizarea codrului face parte din fermecarea naturii, aici prodigioasă de miresme ca o biserică”) – dar poate că voiau și să înțeleagă ceva mai mult, de pildă cum e cu socrul mare ca tată...al fetei...

Oricum ar fi, semnele textului – între ele, virgulele, jocul dintre apostroful cu blanc și cel fără blanc– ne spun că avem în față un basm filosofic, o alternativă la *Luceafărul*. Împărații lumești sunt umbre ale celui ceresc, dar acesta, de aici, nu și-a mai regăsit fata, nunta nu este într-un codru de pe proprietatea lui, nu curtenii lui se bucură – ci ea se află de mult în palate de cristal și de mărgean...

În concluzie, eu promit să nu mai scriu despre scrierile Ioanei Bot până când nu va declara explicit cu ce îl compară pe Perpessicius, ori nu mă voi convinge implicit că o face. Altfel, bate câmpii atât de grațios încât îmi vine să las umbra lui Tityr, să mă fac agricultor și să scot și eu plugul din brazdă, adică, etimologicește vorbind, să schimb brazda pe liră – și să-i urmez fantasmele...

Ca un fel de post scriptum. Dânsa are un c.v. afișat pe *Internet* de-a dreptul intimidant. Baremi pe străini de i-ar scuti de umorile împotriva lui G. Călinescu: ne face de râs fără motive serioase, doar din sentiment.

Ecloga I din *Bucolice*, **gravură din fondul Vaticanului**

1 Ioana Bot: Eminescu explicat fratelui meu, 272 p., Ed. Art, 2012

Aureliu Goci

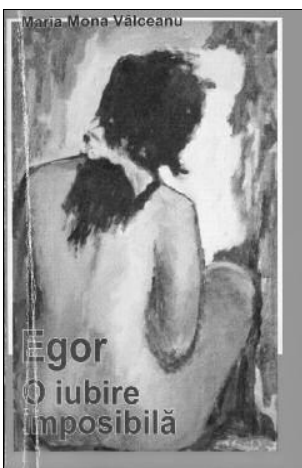

Maria Mona Vâlceanu – Romanul unei personalităţi culturale

Egor, o iubire imposibilă, ed. Zodia Fecioarei, Piteşti, 2014

Romanele despre viaţa artistică şi tipologia complicată, puţin misterioasă, a protagoniştilor au avut întotdeauna succes, aproape să concureze romanele de dragoste. Viaţa cu puţine reţineri, lipsită de convenienţe şi prejudecăţi, nu fără elemente spectaculoase şi efervescenţa de personaje pe cât de dotate pe atât de exaltate, conferă deschideri conflictuale în orizontul ideilor şi ierarhiilor care pot deveni substanţa socială a unor dezvoltări narative palpitante, dar şi de profunzime.

„Cuvântul către cititori” avertizează asupra caracterului pur ficţional al acestei poveşti de dragoste pentru care autoarea nu-şi arogă decât rolul de „scrib”, de martor obiectiv care doar a transmis povestea. Dacă adăugăm şi faptul că acest micro-roman de o sută de pagini, a fost elaborat rapid, într-o lună de zile, cam în timpul sărbătorilor de Crăciun şi Anul Nou, cum suntem preveniţi la final – „9 decembrie 2013, Piteşti – 9 ianuarie 2014, Olonne sur Mer” – e de imaginat ritmul trepidant al concepţiei şi concentrarea ideatică asupra unui subiect volatil şi de intensă circulaţie narativă. Autoarea ne şi previne asupra dificultăţii de exprimare (sau de echivalare) narativă a iubirilor profunde, a sentimentelor imposibile, blestemate, în contradicţie cu dragostea casnică şi oficializată.

Artiştii care populează romanul acreditează şi o viziune intelectuală asupra societăţii şi a lumii, care modifică oarecum perspectiva presant-plebeană a romanului din ultimii ani. Mai mult, d-na Maria Mona Vâlceanu scrie frumos, într-o formulă apropiată de condiţia personajelor – uneori mi-a amintit de Camil Petrescu – adresându-se unui cititor superior sau care vrea să-şi depăşească şi condiţia prin lecturi. Până la urmă, şi enigmaticul Egor devine un element livresc, de memorie culturală: „Cred că mi-am amintit ce este Egor al tău, aşa vorbeai şi atunci când ne-ai oprit după terminarea cursurilor, în amfiteatru, cu lumina stinsă, ca nişte conspiratori, singuri în toată clădirea bătrână a Universităţii. Ai oprit toată grupa noastră şi ne-ai vorbit despre ceea ce nu se putea vorbi atunci, despre Eliade, de care noi nici nu auzisem, era interzis; nu e drept, spuneai, nu e drept ca noi studenţii să nu-l cunoaştem pe şeful generaţiei tinere din perioada de aur a culturii române. Ne-ai reţinut atunci până târziu în noapte şi ne-ai citit „Domnişoara Cristina” la lumina lanternei pe care ţi-o ţinea colegul nostru Boby deasupra paginilor, n-am aprins lumina în amfiteatru ca să nu vină portarul să ne dea afară, sau mai rău, să asculte şi să ne reclame la secretarul de partid. Ai vorbit atunci despre Egor, el este un alter ego al lui Eliade, trebuie să-l găsim, să-l contactăm pe Eliade, spuneai, dacă suntem nişte studenţi adevăraţi. Era acolo şi Alexandru, fiul generalului Condrescu, abia au reuşit băieţii să te ducă acasă, îţi repetam în fiecare zi: cum să-l contactăm pe Eliade, gândeşte-te că ajungem cu toţii la închisoare.”

* * *

Autor complex, d-na Maria Mona Vâlceanu (n.1951), a debutat cu... critică literară: *Momente ale poeziei române – Mihai Eminescu* (1991), apoi urmează volumul de poezie: *Singurătatea şi dragostea,* ed. Zodia Fecioarei, Piteşti 1993, şi alte *Studii de literatură română* (1996, 2002, 2005). *Italia, dragostea mea* (1998), *Cântecul inelului de nuntă/La belle de la nuit,* versuri, ediţie bilingvă, *Vara sfinţilor Arhangheli,* ed. Tipo Naste, 2009, *La porţile iubirii,* versuri, 2009, *Scrisori din Pont,* studii şi eseuri literare, începând cu Ovidius, până la autori contemporani. *Bachert. Albumul fără nume,* volum de versuri, 2014, şi *Egor, o iubire imposibilă,* roman, 2014.

Debutul literar propriu-zis, oarecum întârziat, după ani buni de activitate didactică, dar dedicată tot literaturii, s-a împlinit într-o creaţie unitară, plină de diversitate şi de o subliniată maturitate artistică. Autoarea se reinventează în specific, trecând de la specie la specie.

Cărţile d-nei Mona Vâlceanu, reprezentative în toate speciile literare prin care se exprimă – poezie, roman, critică şi istorie literară, eseu – identifică mai întâi un om cu o cultură vastă, dar sensibil şi aplicat, fidel tradiţiei estetice dar, în acelaşi timp, deschis inovaţiei literare. Vorbim despre o autoare a unei opere vaste, care poartă rezoluţia individualităţii, scriitor cu greutate care ar merita o recunoaştere mai largă din partea criticii literare. Să spunem că d-na Mona Vâlceanu este – lucru rar întâlnit în zilele noastre – şi o conştiinţă literară activă, care reuşeşte în roman, să obiectiveze pe deplin filonul epic, fără urmă de lirism – ceea ce părea definitoriu pentru proza feminină.

Creaţie a unui scriitor cu talent nativ, la care adăugăm şi formaţia de filolog, opera d-nei Maria Mona Vâlceanu nu este extinsă, ci tipologic expansivă, în întreg universul scriptural prin abordarea unor specii literare atât de diverse.

Fondatoarea şi animatoarea unuia dintre puţinele evenimente culturale dedicate lui Mircea Eliade, dar şi altor acţiuni spirituale de anvergură, d-na Mona Vâlceanu este o puternică personalitate pe care numai modestia uimitoare o reţine de la o recunoaştere naţională. În ceea ce priveşte relaţia domniei sale cu opera lui Mircea Eliade, era de dorit ca măcar oamenii bisericii să-i stea alături, să-l preţuiască şi să-l pună într-o mai largă circulaţie, deoarece „Istoria religiilor...” este o carte de căpătâi a spiritualităţii universale. Dar din nefericire acest lucru nu s-a întâmplat şi nici nu sunt perspective să se întâmple, pentru că studiile sale religioase, de circulaţie universală, nu sunt elaborate dintr-o clară atitudine ortodoxă, deşi Mircea Eliade a fost ortodox, dintr-o familie credincioasă.

Revenind la opera d-nei Vâlceanu, s-ar putea spune că reabiliteaază, cu onestitate şi succes, aşa zisa literatură sentimentală, în esenţă – povestea de dragoste cu toate adevărurile şi minciunile ei omeneşti, care nu sunt niciodată fantezisate, niciodată neadevărate. Domnia sa este un scriitor complet, cu o operă originală şi diversă, care se suprapune peste faima de animator cultural naţional. Un autor stilat, rafinat, care cultivă perfecţiunea textului şi unitatea indestructibilă a operei, dintr-o perspectivă elevată, intelectuală asupra literaturii. Textele sale, dincolo de profunzimea şi bogăţia semnificantă, emană o trăire profundă şi bucuria necenzurată a scrisului.

Mihai Barbu

Argeș 50. La aniversară

Argeș mic, mare-a venit/ Și de mare/ Margini n-are!

Potrivit *Bestiarului mitologic românesc* lumea se sprijină pe patru pești gigantici. Unul este peștele „Începător", altul e cel „Ascultător", al treilea e cel „Arătător" iar cel din urmă e peștele cel „Somnoros". Ei ne susțin lumea, ei conduc soarele și luna de pe cer, ei dezleagă apele și ei provoacă, prin mișcările lor neașteptate, cutremurele pământului și al oamenilor.

Introducere argeșeană cu Peștele "Începător"

În ***Mitologia românească*** întâlnim ape „fertile" și ape „sterpe". Apa „stearpă" se roagă de orice voinic să-i aducă un pește fermecat care să-i schimbe destinul. Potrivit lui Lazăr Șeineanu, Mreana este, de fapt, un alter ego al fetei „curate". Ea e acea romancă dintr-o bucată care, decât să cadă pe mâna și în așternutul turcului, mai bine se aruncă-n mare și se preface-n mreană. Apele marine n-au primit-o, cu valurile deschise, pe fecioara romancă ci au aruncat-o pe cer și au transformat-o-n lună. O lună ce sclipește pe cer datorită solzilor mrenei. Fata "curată" a ajuns să medieze, astfel, între lumea terestră, cea acvatică și cea astrală pe care le-a cunoscut, una după alta. Grea misie și-a asumat... Dacă pescarii o prindeau, cumva, ea se înfuria și era gata să facă moarte de om și să înece întreaga lume. Pescarii știau asta și când vor să potolească apele învolburate o aruncă înapoi. Argeșul putea fi și ea o apă "stearpă" precum Cerna, cea de până la intervenția hotărâtă a lui Iovan Iorgovan și a mreanei sale fermecate. Apa noastră ar fi fost asemeni Cernei dacă o altă fata „curată", Ana lui Manole, n-ar fi intrat în zidul mănăstirii de "pe Argeș în jos" la fel de firesc precum a sărit mreana în apa înainte pomenită. Cu revista "Argeș", publicația literară de mare prestigiu care a luat numele apei noastre tutelare, lucrurile petrecute în viața reală au stat la fel cu cele întâmplate, odinioară, în mitologia românească. O jumătate de veac de viață literar-artistică, petrecută în două orânduiri diferite, în două veacuri ce nu seamănă unul cu altul și în două lumi complet aiurea a însemnat, la o adică, pentru oamenii din interiorul și din jurul Argeșului, prinderea Dulfului (Duhului) apei, peștele uriaș pe care se bazează sacrificiul întemeietor. „Cu carne de-a lui,/ Nunta și-o nuntiră./ Cu oasele lui,/ Case-or mărtăcіră./ Cu solzii de-ai lui/ Case-or șindriliră./ Cu sângele lui/ Case-or zugrăviră". Povestea lor, a celor care au întemeiat *Argeș*-ul, a celor care l-au însoțit și-l vor urma până la extincția sa în Marea cea Mare, o vom spune mai jos.

Povestea Peștelui "Ascultător"

De cum am intrat pe ușa redacției, Dumitru Augustin Doman, redactorul-șef al "Argeș"-ului, mă anunță oficial că va trebui să scriu reportajul despre *Aniversară*. E o veste care m-a pus într-o situație total ambarasantă. Reportajele mele de până acum (și găzduite generos în revista pe care o conduce) erau populate, de obicei, de personaje discrete dintr-o lume reală dar marginală. Acum, doar în perimetrul meschin, ticsit cu cărți venite de peste tot, unde Doman & echipa sa (Senior editor Calinic - Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului, Nicolae Oprea și Marin Ioniță - consilieri editoriali, d-na Simona Fusaru - secretar general de redacție, d-na Mariana Șenilă-Vasiliu, Mircea Bârsilă, Aurel Sibiceanu - redactori) concep revista e o întreagă lume. (Dar ce lume, domnule, ce lume!) Scriitori pe care îi știam doar din cărțile noastre de citire i-am văzut, am dat mâna cu ei, ne-am îmbrățișat. Am observat că ușa care dă din Redacție spre Casa Cărții reprezintă ieșirea în caz de incendiu. Chiar așa și scria pe ea cu litere mari și roșii: "Fire exit". E ușa pe care, în principiu, scapă cine poate. Am folosit-o și eu, în această idee, atât la dus cât și la întors, în drumul nostru spre sala de festivități. Am întâlnit acolo Scriitori care au scris cărți minunate, scriitori ce conduc reviste importante (Marian Drăghici/ *Viața românească*, George Vulturescu/ *Poesis*, Tudor Cristea și Mihai Stan/ *Litere*-le de la Târgoviște, Dumitru Velea cu *Banchet*-ul lui, Virgil Diaconu/ *Cafeneaua literară*), poeți,

Argeș 50

oameni care sunt în fruntea unor filiale numeroase şi, implicit, importante ale USR-ului (Leo Butnaru & Aurel Maria Baros), oameni cu premii importante (Liviu Ioan Stoiciu), prozatori în frunte ca Radu Aldulescu, (cel mai important romancier de după 89, potrivit lui Dumitru Radu Popescu), dramaturgul Doru Moţoc, oameni ce ţin de istoria "Argeş"-ului de ieri şi de azi în frunte cu Mihail Diaconescu, Nicolae Oprea, Jean Dumitraşcu şi Dumitru Augustin Doman. Plus muzele noastre de azi, Doamnele Mariana Şenilă-Vasiliu şi Simona Fusaru. Unde mai pui că nu au putut să vină Horia Bădescu, Nicolae Prelipceanu, Grigore Grigurcu, Ileana Mălăncioiu, Nicolae Coande, laureaţi de-a lungul anilor ai Revistei. Oh, Doamne, ***Se sparie gândul***...

Dimineaţa Peştelui "Somnoros"

Gazdele ne-au cazat în "Alcadibo Center" din Pasajul şcolii nr. 70. Reclama lor zice că "Şi concurenţa ne caută". Asta îmi aduce aminte de dialogul inteligent dintre două doamne aflate, nu întâmplător, pe cele două maluri ale Argeşului. "Cum pot să ajung pe malul celălalt?", întreabă prima. "Păi, chiar eşti pe malul celălalt!", îi răspunde cea de-a doua. Asta mi-a dat curaj. Petroşaniul şi Piteştiul sunt pe maluri diferite ale Amazonului literar şi crede, fiecare, că se află pe malul mănos, cel bun şi roditor, al literelor româneşti. Dar indiferent de care parte s-ar afla scriitorul, el o să vrea, cu certitudine, să cerceteze şi malul celălalt. Aşa că m-am trezit cu noaptea-n cap să văd, dis-de-dimineaţă, Oraşul. Am cumpărat toată presa locală. A doua zi urma să fie Ziua cea mare. Poporul nostru urma să meargă la urne, ca la Revoluţie, ca să-şi aleagă primarii, consilierii locali şi judeţeni. (Am folosit comparaţia cu Revoluţia pentru că aşa s-a şi întâmplat. Majoritatea a stat la televizor, iar procentul celor care au votat a fost dezamăgitor. n.n.) Pagini întregi ale ziarelor în care am investit fără *parti pris-uri* (*Ancheta*, *Top de Argeş* - cel mai bun cotidian din Argeş, *Gherila* - nr. 1 în investigaţii, *Argeşul* - ziar fondat acum 140 de ani, *Contraatacul Argeşului*, *Curierul zilei* - cotidian independent al judeţului Argeş) erau dedicate aprigilor competitori. Din paginile lor am desprins "Bobul de rouă" al zilei: "Alegerea şi nu şansa, e cea care ne determină destinul". A zis-o, la vremea lui, preşedintele Roosevelt. Am vrut să văd dacă vreunul dintre ei are ceva de gând cu "Argeş"-ul. (Revista şi/sau Râul). Oamenii s-au dovedit imparţiali. Nu aveau nimic de gând şi nimic de-a face nici cu una, nici cu altul. E ca în bancul cu blonda şi moştenitorul: "Azi a născut soră-mea şi nu ştiu dacă e fată sau băiat. Partea proastă e că nu ştiu dacă eu am devenit mătuşă sau unchi". Dimineaţa, la micul dejun, în crama lui Eftimie Ionescu (ridicată pe la sfârşitul secolului XIX), am observat că deşi localul era pustiu pe mai toate mesele scria că ele sunt rezervate pentru sportivi. Scriitorii s-au prezentat, la bucate, înaintea sportivilor de performanţă. Oamenii serioşi, cu papion şi costum, au căutat mesele pe care bănuiau că trebuia să scrie "REZERVAT REVISTA ARGEŞ 50". Nu le-au găsit deşi au consumat importante rezerve de energie dând ocol, în mod repetat, sălii de mese. Alţi scriitori, mai puţin familiarizaţi cu protocolul de la "Alcadibo Center", au ridicat delicat, cu două degete, cartonul privitor la sportivi, l-au pus pe o masă alăturată, au mâncat şi au băut cafeaua (proastă) din termos, au pus cartonul la loc şi au plecat.

Relatare neutră despre ce se întâmpla la Piteşti în ziua în care revista-fanion *Argeş* a împlinit 50 de ani

A fost, din nou, foc la depozitul petrolier. Afacerea "maxi taxi" a ajuns la faza pe judeţ. E scandal pe parcările din fonduri UE. O elevă a leşinat la ore. S-au descoperit oameni care au valoare şi n-au bani, Fluturele Euplagia a fost exponatul lunii la Muzeul judeţean Argeş, Jenica Burcea, femeia din comuna Miroşi, care şi-a ucis soţul cu un cuţit de bucătărie a primit o condamnare de 10 ani cu executare. La grădiniţa "Căsuţa poveştilor" era o suspiciune de scarlatină. O tânără din satul Suslăneşti, comuna Mioarele, a fugit din Centrul de plasament. A început vaccinarea sugarilor împotriva mai multor boli. O mamă şi-a bătut fiica de 5 ani. Ultima dorinţă a preşedintelui Tecău a fost o poză comună cu toţi consilierii judeţeni prezenţi la ultima şedinţă. Primarul din Albota se laudă că, în patru ani, nu a amendat pe nimeni şi îşi îndeamnă consătenii să-l mai voteze odată. "Hanul românesc" angajează o femeie de serviciu. Restaurantul "Noblesse" angajează un bucătar şi un ospătar. Boţârcă, Panţurescu şi Ţâroiu atacă chiar Consiliul judeţean de pe poziţia 2. De la Bârla aflăm că "Ouă Haditon ai mânca un milion!" Nea Mărin (Tudorică) consideră că „Ne trebuie militărie la primărie!" Un gospodar din Piteşti vindea iepuri belgieni şi iepuri albi cu ochi roşii de diferite vârste. Un piteştean văduv, supraponderal, pensionar plus serviciu, gospodar, romantic şi fără obligaţii doreşte să cunoască o doamnă frumoasă, sinceră şi maleabilă pentru o relaţie de durată. Omul nu răspundea la sms-uri şi beep-uri. Într-un prim interviu după operaţia pe cord, IPS Calinic a declarat că inima i s-a odihnit preţ de câteva ore, ce i s-au părut lungi cât veacul. După operaţie, cale de o săptămână, Calinic Argeşanul a crezut că nu-şi mai va reveni. Aşa credea în ziua de 3 martie a.c. Peste trei luni era gazda generoasă pentru scriitorii care omagiau *Argeş*-ul în sala Manole. Consiliul judeţean a cheltuit, în primul trimestru al anului 2016, suma de 400 milioane lei vechi pentru "anunţuri, felicitări, aranjamente florale, coroane de flori, apă, cafea, ceai şi zahăr plus mese de protocol pentru delegaţii străine". Un poet local a dedicat festivalului care omagia "Caşcavalul de Brădulet" următoarele versuri: "Pofţiţi la noi, pe culmi de deal/ Pofţiţi gustaţi din caşcaval/ Şi lăudaţi să fie cei ce-ascund în el/ O trudă mare şi un mare zel." (Observaţie: Credem că la Brăduleţ caşcavalul e mai consistent decât poeţii locali. La Curtea de Argeş s-a dovedit a fi exact pe dos.) Doi cetăţeni din Petroşani, cazaţi în camera 1108 de la "Alcadibo Center" din Piteşti, au fost surprinşi în pat citind cu nesaţ, la ora 7 dimineaţa, revista de cultură "Argeş", numărul aniversar. Apoi, cei doi au ieşit în oraş şi s-au întâlnit, absolut din întâmplare, cu poetul Stanciu, aflat în căutarea unei farmacii. (*Călcăm/ Pe-un câmp magnetic amândoi/ Ca pe un covor cu poveşti/ Care se*

mută după noi./ Aici totul e altfel/ Decât afară/ Copacii au pene în rădăcini/ Păsările ne au pe noi în gând/ Când zboară. Am citat din poezia lui Marin Sorescu, *Ca pastelul*, apărută în revista *Argeș*, luna septembrie 1979, anul VII, nr. 9)

Cerbule, din carnea ta, mulți boieri s-or ospăta

Parafrazându-l pe Negruzzi când vorbea de "Convorbiri literare", și istoria "Argeș"-ului "se pierde în negura vremurilor". Am evocat-o vreme de două zile. În prima seară evocarea s-a petrecut în localul din sânul hotelului "Argeș". Acolo lumea a băut țuică de Satu Mare, marca "Poesis", pe care a stins-o cu apă minerală de două feluri. Una care se lăuda că e singura din lume care nu conține nitriți și a doua care ne îndemna, negru pe alb (în reclama de sub desenul ce înfățișa șarpele dacic) "să bem românește". Ceea ce, să recunoaștem, am și făcut. Unii în mod moderat (vârsta și bolile le-au temperat excesul), nici unul cu asupra de măsură. Unii și-au recitat poezii din creația proprie, alții au intonat cântece melancolice în raport perfect cu anii venerabilei noastre reviste, familiștii (adică cei însoțiți de soții) erau sobri și atenți la dorințele consoartelor iar ceilalți se țineau de șotii. La masă, fiecare s-a așezat în conformitate cu cele două criterii adoptate ad hoc: 1. după amiciții mai vechi sau mai noi și 2. după cum s-a nimerit. Singur, redactorul- șef Doman era solicitat peste tot și de către toată lumea. La fiecare masă, el le zicea comesenilor că o să poată sta doar pe un colț pentru că era însuși Organizatorul și el trebuie să răspundă, operativ, tuturor solicitărilor. Noi ne-am nimerit la masă, ca să vedeți drăcia dracului, cu doi amici din Petroșani (Dumitru Velea & Ioan Lascu) și cu d. Stan V. Cristea, biograful lui Marin Preda. Faptul că ne-am nimerit toți împreună la aceeași masă a confirmat strălucit teoria teleormăneanului că un țăran care merge la București va căuta, întotdeauna, un alt țăran. Ce mi-e Bucureștiul, ce mi-e Piteștiul, teoriile scriitorilor mari se potrivesc și în Capitală și în alte orașe mari ale patriei. La masa noastră provincială a venit, la un moment dat, și un scriitor din București care ne-a relatat despre trista poveste de dragoste dintre un poet mare și o femeie de moravuri ușoare. Întâmplarea se petrecea într-un hotel dintr-un oraș (unde se organizau festivaluri literare) pe care scriitorul l-a numit dar pe care noi, din invidie, nu-l vom devoala. Cei doi parteneri de amor tarifat au trecut la fapte și femeia țipa, în mod surprinzător, ca din gură de șarpe. Martorul ascuns, aflat în așteptarea unei prietene a domnișoarei în chestiune (care urma să vină cu taxiul), a venit la fața locului ca să vadă ce se întâmplă. Totul părea să fie în regulă. Poetul avea erecție, femeia urma să aibă orgasm dar ea nu țipa preventiv și profesional ci din cu totul și cu totul alte cauze. Poetul voia ca, în timpul actului sexual, să-și sărute pe gură femeia pe care o poseda. Aia nu știa ce mare poet era cel care, momentan, o călărea și nu voia să se execute. Nu voia și pace... Contractul lor "prenupțial" nu prevedea și o asemenea perversiune & fantezie literară. Tot la masa noastră s-a așezat și un strălucit profesor și critic literar din Bacău care ne-a dovedit că a citit pe îndelete o carte despre memoriile reconstituite ale unui alt scriitor din Valea Jiului. Acolo, în paginile cărții, autorul a făcut o digresiune și pomenește despre un activist din vremurile vechi care, la un miting pentru pace, a luat și el cuvântul de la înalta tribună. Văzând omul cât de multe femei frumoase din Petroșani (și din toată Valea Jiului) luptă pentru pace, el a strigat la final, cât l-au ținut bojocii, "Trăiască pacea-ntre picioare!" Lumea a râs și a acționat în consecință: Petroșaniul a devenit, curând, un campion al natalității românești.

Povestea Peștelui "Arătător"... spusă chiar de Mihail Diaconescu, întemeietorul revistei, în sala Manole din Curtea de Argeș. Citām:

Istoria revistei "Argeș" începe la Amsterdam. Acolo a fost o reuniune a partidelor socialiste și social-democrate care au hotărât studierea întregii moșteniri cultural a lui Marx. Niște cercetători științifici polonezi și olandezi au descoperit ce spunea Marx despre români. În aceste însemnări se spunea că Basarabia ne-a fost furată. Termenul german era și mai puternic: "tâlhărită" de către Rusia. Marx mai zicea că Rusia nu avea dreptul să ia ceea ce nu-i aparținea pentru că tratatele Țărilor Române cu Imperiul Otoman erau tratate de alianță. Natura acestor alianțe a explicat-o foarte bine marele istoric Dinu C. Giurescu. Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost încunoștințat de existența unor însemnări ale lui Marx despre români și a apelat la marele istoric Andrei Oțetea pentru a scoate un volum intitulat chiar așa: "Marx despre români". Știu de la istoricul Mircea Mușat că volumul a apărut în 284.000 exemplare în anul 1964. Volumul a fost discutat în diferite orașe pentru că, imediat după apariția cărții, a început propaganda sovietică antiromânească. Studiul introductiv al lui Andrei Oțetea a fost prelucrat în toate marile orașe. La Oradea, Alexandru Andrițoiu a zis că e foarte bine că s-a publicat volumul dar *Ce facem cu revista "Familia"*? Și s-a dat ordin să fie readusă la viață. Imediat au sărit și ieșenii și au înființat revista „Cronica", condusă de Constantin Ciopraga. Apoi au sărit oltenii și au înființat revista „Ramuri". Și s-a format, astfel, un curent de a reînvia revistele de altădată. Chestiunea a fost pusă și la Brașov unde secretar cu propaganda era Nicolae Gavrilescu, un om care era departe de imaginea unui activist obtuz. Acolo, împreună cu vechiul meu prieten, Daniel Drăgan, am făcut mai multe numere de probă pentru revista „Astra". Toate au fost respinse. Au fost 16 la număr. Cine le respingea? Un timp, acest lucru îl făceau cei aflați sub direcția lui Leonte Răutu care spuneau, mereu, „Nu!", „Nu!", „Nu!" M-a apucat sila. Eu, în acea vreme, lucram la cotidianul „Drum nou". Gheorghe Năstase, secretarul cu propaganda la regiunea Argeș, mi-a comunicat că vrea să să-l aibă redactor-șef la noua revistă pe Mihail Diaconescu. Mi-a oferit un post de asistent la Institutul de Învățământ Superior din Pitești. Am făcut, atunci, o mare greșeală. Dacă-i ceream un post de lector sau de conferențiar îmi dădeau pe loc. Imediat. Dar eu, sfios, că sunt băiat de preot de la țară, am zis să încep de jos. Năstase care era, deh, om politic, a adunat într-o sală de la Institut o elită intelectuală de vreo 50-60 de inși să spună fiecare cum văd ei viitoarea revistă. Discuțiile au început dimineața și s-au terminat după-amiază. A luat cuvântul profesorul Vrabie și a spus că revista trebuie să fie solidă, să fie științifică, să aibă prestanță universitară, să circule prin străinătate, să fie o revistă de cultură dar care să pună accent pe etnografie și folclor. Revista urma să fie un fel de anuar sau o revistă folclorică semestrială. "Bun", a zis secretarul. „Luați loc". Au vorbit poeții și

au zis că poezia e regina beletristicii. Au vorbit toți. Eu am tăcut pentru că aveam experiența amară de la Brașov. N-am zis nimic. Năstase zice: „Tov Diaconescu, nu vreți să luați cuvântul și să ne spuneți cum vedeți revista?" Și am zis, în dezacord cu toți ceilalți, că văd

Argeș 50

Am auzit, dintr-o roabă plină cu flori de sezon, târâitul unui greier. Și mi-am adus aminte că Dumnezeu l-a binecuvântat astfel: "Să fii întotdeauna la căldură/ Să cânți ca o păsărică/ Să stai cu omul în casă/ Nimeni să nu te vadă/ Dar să-ți asculte cântecele/ Și să-i treacă urâtul!"

noua publicație ca pe o revistă de cultură. Ca romancier, aș fi putut prefera o revistă de poezie, proză și critică literară. Am considerat că poezia este mai bine servită dacă apare lângă un articol de muzicologie, de arhitectură, de arte plastice pentru că artele comunică între ele. S-a terminat ședința pe la ora patru și mi s-a dat sarcina fioroasă să fac revista. Poeții s-au certat între ei, bietul Vrabie, savant mare, nu putea face revista în 2-3 săptămâni, mai ales că era concepută ca un anuar. Măgăreața a căzut pe subsemnatul. Am făcut marea greșeală să intitulez revista, că tot eram în Argeș, "Meșterul Manole". Când ne-am dus la Comitetul Central am plecat din Pitești cu Volga neagră, de protocol, a lui Năstase. Am lăsat revista și ne-au spus să venim după trei zile. Șeful de acolo, nu vreau să-i pronunț numele ca să nu mă desfășor cu mânie mare, a zis: „Dumneavoastră promovați la Pitești numele unei reviste legionare!" Auleo! Mi s-au tăiat picioarele. Și ulterior am aflat că a existat o revistă condusă de Virgil Carianopol la care a colaborat și Mircea Eliade. S-a terminat! Dar Năstase îmi zice să mai încercăm odată. Și când am încercat, după alte 2-3 numere de probă, s-a întâmplat o minune dumnezeiască. Individul care ne-a respins revista era plecat în străinătate și îi ținea locul un fel de locțiitor. Îi spun numele că îmi e drag să i-l pomenesc. Omul se numește Alexandru Ionescu. Are acum 84 de ani și e diabetic. Și el ca și mine. Mi-a zis: "E interesantă, dați-i drumul!" Între timp îi schimbasem numele din „Meșterul Manole" în „Argeș". Eu am conceput-o ca pe o revistă de cultură și nu exclusiv literară. Am reușit performanța să atrag în paginile ei opt academicieni în frunte cu matematicianul Miron Nicolescu și istoricul Dinu Giurescu. Noi am publicat primul interviu cu marele savant Henri Coandă. Invenția lui, avionul cu reacție, a apropiat oameni și continente mai mult decât a făcut-o ONU. Până anul trecut peste două miliarde de oameni au călătorit cu avionul cu reacție. Tatăl său, generalul Coandă, era să fie victima unui atentat în Senatul României. Un grup de cinci atentatori veniți de la Moscova au pus o bombă ca să explodeze tocmai când vine Regele în încăpere. Vă rog să mă iertați Înalt Prea Sfințite, nu sunt puritan, dar Regele a scăpat pentru că în acel moment era la wc ca să facă pipi. Bomba a explodat și toți cei din prezidiu au fost adunați cu mătura de pe pereți. Atunci a murit și un unchi al soției mele, episcopul greco-catolic Dumitru Radu, unul din cei care au prezidat Marea adunare populară din anul 1918 de la Alba Iulia. Ca să revin la interviul cu Henri Coandă acesta a ajuns la cel mai înalt nivel și a fost invitat în țară. Era o perioadă de deschidere. El ar fi venit, cucoana sa - nu. Dar li s-a sugerat că vor fi niște parastase ale strămoșilor, care erau niște boieri autentinci, și femeia s-a înduplecat. Cucoana a lăsat, însă, vorbă în Franța că, dacă vor fi arestați la București, diaspora să protesteze energic la Europa liberă. La aeroport a venit toată Academia Română să-i întâmpine. A doua zi, Coandă a fost declarat membru de onoare al Academiei. A fost primit și de Nicolae Ceaușescu. Nouă, celor de la *Argeș*, ne-a declat că "Domnul președinte este un om care știe să asculte și i-am sugerat să reînvie industria aeronautică românească..." Așa au apărut fabricile de la București, Ghimbav, Bacău și Craiova.

Epilog cu sunete & sentimente. Cu care să te duci în rai,/ c-acolo-i de trai...

În ziua vizitei noastre la Mănăstirea Curtea de Argeș, Doman a purtat, tot timpul, în brațe un ghiveci mare cu trandafiri roșii. Erau protejați de un celofan transparent legat cu o fundă galbenă și, cu toate că toate îl deranjau în mod vizibil, nu a lăsat florile din mână niciun moment. Până la întâlnirea noastră cu Înalt Prea Sfințitul a mai durat ceva timp. Am ascultat istoria mănăstirii și am vizitat un muzeu unic cu piese recondiționate adunate de Calinic din peregrinările sale prin parohii. La momentul festiv, Doman îi oferă, de ziua sa, Înalt Prea Sfințitului trandafirii cei roșii (care erau așa și din pricina noastră). Calinic îi face semn unui apropiat să ia trandafirii. Cel care filma evenimentul pentru *Trinitas* nu a găsit un loc mai potrivit decât să-i depună la picioarele înaltului ierarh. Calinic îl dojenește blând și trandafirii ajung, într-o altă încăpere, la loc de cinste. Augustin simte că efortul lui a fost, în sfârșit, apreciat așa cum se cuvine. După un minunat recital poetic unde colegii mei, poeții, au evoluat la înălțimi amețitoare, am ieșit afară pentru o fotografie de grup cu Senior Editorul *Argeș*-ului. Am auzit, dintr-o roabă plină cu flori de sezon, târâitul unui greier. Și mi-am adus aminte că Dumnezeu l-a binecuvântat astfel: "Să fii întotdeauna la căldură/ Să cânți ca o păsărică/ Să stai cu omul în casă/ Nimeni să nu te vadă/ Dar să-ți asculte cântecele/ Și să-i treacă urâtul!" Nu știu dacă T. Brill când a cules acest cântec popular despre greier nu s-a gândit și la scriitori și la cititorii noștri. (Ce e de fapt o revistă care face 50 de ani? O simbioză perfectă dintre o furnică și un greiere...) N-am apucat să mai cer și părerea autorizată a IPS Calinic Argeșeanul. Mă grăbeam să ajung acasă. A doua zi urma să alegem, fiecare, răul cel mai mic. Pentru Literele românești, *Argeș*-ul și-a făcut datoria cu vârf și îndesat: **O jumătate de secol i-a ținut omului de urât și românului i-a trecut urâtul.**

Sfârșit

Foto: Alexandru Oprea, Mihai Barbu, Ilie Vodăian

Argeș 50

Ioan Lascu

Altfel despre generația ’80

UN PAMFLETAR CINIC ȘI MIZANTROP...

...Nici nu se putea altfel! Verva satirică, verbul caustic al lui Nicolae Iliescu sunt irepresibile. Tocmai de aceea el face figură aparte printre prozatorii optzeciști, cărora, ca unor postmoderniști veritabili ce au fost, nu le este străină nici ironia, nici parodia, nici autoreflexivitatea, nici pariul de a arăta că „tot ceea ce se numește viață poate fi literatură". Venit imediat după primul val din 1978-1981, Nicolae Iliescu a debutat în volum în 1983, publicând *Departe, pe jos...*, la Editura „Cartea Românească", cea care i-a debutat și pe alți scriitori ai generației. Au venit apoi alte patru titluri, toate cu inițiala „D" (măruntă curiozitate!), prima carte după cinci ani (1988) fiind *Dus-întors*, care, dacă-mi aduc bine aminte, deconspira tehnica taman din titlu, apoi *Discheta de demaraj* (1995), *Distribuția a fost următoarea* (1995), *Depășirea interzisă* (2001). La cvintetul cu „D-ul" incipient se adaugă *Dodecaedru*, volum publicat în 1991 în colaborare cu prietenul nedezmințit, George Cușnarencu, și *Desant ’83*, antologie care consacra generația ’80 în proză, apărută prin grija mentorului Ovid S. Crohmălniceanu. Editurile „Cartea Românească", „Militară" și „Eminescu" au sprijinit aproape exclusiv publicarea optzeciștilor până prin 1995. Dacă adăugăm la cele șapte volume și *Diacritice* (2004, publicistică), atunci cel de al optulea „D" ar fi ca un fel de a opta artă ce s-ar alătura ulterior celorlalte șapte. Cărțile de ficțiune și de autoficțiune (cum îi place autorului să le încadreze) completează lista cu *Abatorul de vise* (2001), *Natură moartă cu viață* (2002), *Completarea însușimii mele* (2003), *Mezanin* (2004) și știu că mai sunt și altele, ulterioare, între care *Privește dincolo de tine* (2010), *Masca și oglinda* (2014) și *Cronica ale(r)gătorului* (2015). La secțiunea „Comentarii, publicistică" sunt inserate și *Scaunul catodic* (2004) precum și alte două, în colaborare cu Mihaela Iliescu, soția scriitorului: *Cele șapte minuni ale lumii* (1998) și *Parfumul orașelor* (2003). *Generația ’80 în proza scurtă* și *Experimentul literar românesc postbelic*, antologii, ambele apărute la Editura „Paralela 45", în 1998, prin grija excepționalului prozator, teoretician și antologator al generației care a fost Gheorghe Crăciun, îl includ, de asemenea, pe Nicolae Iliescu.

Mezanin (Editura „Carom Trading", 2004) este o carte provocatoare, realmente scandaloasă de la un capăt la altul, care nu lasă timp de respirație celor incriminați, autorul ținându-i în nesfârșite rafale asemenea unui pugilist care-și împinge adversarul spre un iminent k.o. Atenție: „roman cu aer condiționat"! Tocmai prin aceste serii de atacuri cartea are unitatea ei, fiindcă altminteri ea este o succesiune de secvențe concurente prin atitudine, stil și conținut, clasificate de autorul însuși în „fotografii, clișeee, crochiuri, eșantioane, suveniruri, accesorii, colecții de anotimpuri, documentar-autoficțiune, roman cu aer condiționat." Ulterior, în cuprinsul cărții, scriitorul spune că scrie foileton. Adică mai multe feluri de feluri din aceeași categorie, clasă, specie. Așa se întâmplă treaba în *Partea a II-a*, ce acoperă cea mai mare suprafață din... *Mezanin* (155 de pagini din totalul de 180). *Partea I* pregătește desfășurarea... partidei în 70 de... reprize, de secvențe de câte 2-3 pagini în care autorul critică, vituperează, incondeiază, veștejește, bumbăcește, terfelește, cauterizează, înfierează, condamnă după rechizitorii nemiloase pe cei și cele care-i provoacă indignarea, îl scandalizează, îl enervează, îl aduc în pragul exasperării. Aici se fixează, cum s-ar zice, miza și se dau în vileag intențiile bucoavnei de of și de aoleu. Lumea de sub ochii noștri trebuie văzută „enorm" și simțită/ auzită „monstruos" (sau invers).

„ – Traduci foarte corect acel « simț » al lui Caragiale. Vine de la « sentire », a auzi în italienește. Presupune și sensibilitate și înțelegere. Adică o viață deșteaptă." (p. 17).

Modul de scriitură, stilul făcut pentru râs amar și ricanare, se vrea simplu și direct, dezbărat de „bomboane metaforice". Așa au procedat și mari scriitori, exemple demne de urmat și... urmărit: Stendhal, Dostoievski, Thomas Mann.

„ – ...Depinde de ce sens dai vorbei «metaforă». Stendhal descrie în simplitate gramaticală cele mai groaznice stări, intră în caracterul personajului, în mintea lui, în obiceiurile lui. Apoi, ia cu penseta realitatea și o combină după cum vrea el. Dostoievski mai face așa, Thomas Mann. Spre deosebire de ei, Tolstoi stă mereu cu camera video în mână și se vâră în intimitatea tuturor personajelor prezente." (*id.*).

Cu aceste mijloace și modele, Nicolae Iliescu vrea să întocmească „Un fel de dare de seamă a vremii în mijlocul căreia trăim." (p. 18). Un stil asianic, parcă mai înrăit ca la Cicero, aplicat pentru a se lua la trântă cu o lume revolută, „bâjbâită și nătângă", „Ca la sfârșitul Imperiului Roman". Personajul incriminator lipsește fiindcă prozatorul recunoaște că... „Nu am atâta forță și poate că personajul respectiv sunt chiar eu însumi." (*id.*). În această carte scriitorul nu este nici „avertisment", nici „pedeapsă", el vrea doar „să surprind(ă) mișcarea artistică a adevărului", să arate „cum se vede lumea prin mine" și, drept urmare, să scrie „ o carte sau o suită, o temă cu variațiuni și trage o epopee a vremii lui prin sine." (p. 16). Așa că privitorul se instalează în... *Mezanin*, pur și simplu „Fiindcă stau la o înălțime de aproape trei metri de suprafața solului și văd lumea peste « picături », de la nivelul antablamentului." (p. 19).

Cum se văd așadar lumea și viața „artificială, de plastic", de la trei metri înălțime, din mezanin, sau, cu alte cuvinte, dintre etaje? Generic este o lume fără emoții, pasiuni, o lume în care „analfabeții nu trăiesc, ci doar viețuiesc sau supraviețuiesc." (p. 18). Nicolae Iliescu scrie așa cum și vorbește. Adicătelea cu o subțire lejeritate critică. Subțire și tăioasă, ea dă frisoane, ca lama unui brici. Scrisul său este o interfață între un eu mereu nemulțumit și revoltat și o lume de belea, de pocinoage, de falsuri și de minciuni, așa cum (de)curge ea sub niște ochi ce văd „monstruos". Iar „monștrii" sunt văzuți pentru că se lăfăie bine lustruiți, cu nerușinare, în lumea cu pricina. Nicolae Iliescu atinge toate aspectele sensibile și... ridicole ale cotidianului în care noi, cu toții, suntem înglodați până peste cap. Dar ce zic eu „ridicole"? Tot șancrul, toate cangrenele, toată putreziciunea dragei noastre lumi postdecembriste! Este exagerat? Numai rareori, da. Oricare ins onest, de bun simț, suferă cronic la vederea acestor anomalii, însă un om care simte enorm și vede monstruos (sau invers) suferă acut, zi de zi! Ce-l scanadalizează așadar pe Nic Iliescu? Ce altceva decât starea precară, derizorie, a culturii, a artelor, literaturii și sportului, mediocritatea, minciuna, impostura, aroganța, prostia și veleitarismul, falsele vipuri și vedete, presa scrisă, televiziunile, manipularea și dezinformarea (**„minarea informației"**), vulgaritatea, „propaganda tembelă", politica ce maculează totul, intrarea în Europa și toți indivizii care se fac exponenții tuturor acestor tare, defecțiuni, vicii și urâțenii. Cascade de vorbe de duh amar, malițioase, mușcătoare, corozive, defăimătoare, adeseori parodiate, voit deformate, se varsă peste capetele multora.

Însă Nic Iliescu are și partipriurile lui: „generația mea", Ministerul Culturii și Academia Română: profesorul Eugen Simion, Dumitru Radu Popescu și Fănuș Neagu, aceștia doi fiind „întâmplător, cei mai buni prozatori români ai momentului". D. R. Popescu este și „cel mai important dramaturg". Apoi câțiva prieteni: „După anul 1990 am remarcat apariția stilului coleric al lui Cristi T. Popescu, publicistica mai mult decât interesantă a lui George Cușnarencu, a regretatului T. D. Savu și a lui Răzvan Voncu." (p. 118). De altfel, toată partea I se dezvoltă sub forma unui dialog cu un prieten, real sau fictiv, ce pregătește partea a II-a. Apropo de D. R. Popescu: Nic Iliescu lucra/ lucrează la Biblioteca Academiei Române al cărui director este venerabilul scriitor, iar, pe deasupra, el nu uită că D. R. P. l-a debutat cu o povestire (*Fuga*) în revista *Tribuna*, în 1978. Recunoștința nu este un păcat, ba dimpotrivă! Cu îndreptățire și cu discretă nostalgie, Nic Iliescu face mai multe referiri la generația optzecistă: „... prezentarea asta îmbăloșată a unor dobitoace în libertate (trasă, de altminteri, din proza generației mele, dar la noi era multă ironie, firește, deseori gratuită, și multă detașare!)..." (pp. 51-52); sau: „Ca și la alt Popescu, Bogdan, livrescul este bine dozat, mai bine decât o făcea generația mea, care punea la vedere, în prim plan, o carcasă teoretică." (p. 58); sau: „Cică se umilea acilea (Dan C. Mihăilescu, în București, *n. m.*, I. L.), în timp ce noi, ăștilalți, făceam o giorsăită navetă colectivă sau vindeam cărți, ca Nedelciu și Iaru." (p. 112).

Cum spuneam însă, în *Mezanin* plouă cu foc și pucioasă, toată tagma de figuri publice ale năpăstuiților ani postcomuniști este supusă în repetate rânduri la dușuri cu sodă caustică. Scriitorul are conștiință de pamfletar, el se revendică fără jenă de la tradiția lui N. D. Cocea și Tudor Arghezi. Un pamfletar atroce pare cinic și mizantrop, dar pe rugul imprecațiilor, al defăimărilor, al expurgării, el nu arde de fapt oamenii ci erezii morale, greșeli repetate, păcate, vicii ale acestora. Pamfletarul este un amarnic moralist ajuns la exasperare. Ofurile vărsate pe televiziuni sunt excesive numeric, între altele pentru că „Pe toate canalele televizate apar numai și numai falsificatori de existențe." (p. 58). Iată cum este focalizat, de pildă, TVR-ul anilor 2003-2004:

„Ce a ajuns și partidul ăla, râsul lumii!, un fel de E. Grădinescu, gimnast de cuvinte încâlcite, un prostănac de și-a făcut o teză al cărui subiect este nea Nicu (...). Alta – adică mai precis ea – este o șoldoveancă oarecare, urâtă cu ștaif, față de asistentă medicală, de-aia care trăiește cu medicul șef, adusă și asta de nespălata de Mungiu, dimpreună cu alte nefericite, nepieptănata Dănilă, o pălugă, Păcuraru, femeia cu barbă, Radu, niște provinciale ce au descoperit și ele parfumul „Jubileu" de pe vremuri. Țărăncuțe, bre, dar zău dacă lui badea i-ar plăcea vreuna din ele! De la țară, mai devreme sau mai târziu, suntem cu toții, dar nu arătăm tot timpul. La ăștia se vede cum le curge pământul din buletin..." (p. 29).

Sunt luate în tărbacă personalități publice în accepția comună: politicieni, scriitori, actori, sportivi, ziariști, șefi de instituții diverse etc. Le sunt batjocorite defectele morale și fizice, le sunt deformate chiar numele, așa că Liiceanu devine, Liicheanu, Pleșu devine Bleșu, Patapievici este „transformat" în Pațachinevici, Doinaș în Doinassis, Caramitru în Calamitru, Zoe Petre în Zoo Petre, Păunescu în Pășunescu, Vasilica Tastaman în Testilica Wassermann (o poreclă!). Rebengiuc este „Alt specimen obosit și sfredelit în vechea orânduire (...), un actoraș semimediocru", care a venit în teatru „direct din producție, de la ciocan!" Colac peste pupăză, „unul, Pintea, un neterminat ce cădea peste spectatori de beat ce era, trece strada țeapăn ca un junghi și stufos intelectual." (p. 81). O concluzie cruntă (una din ele!) trage Nic Iliescu atunci când se referă la un ziarist ce ține de multă vreme prim planul la dezbateri televizate:

„Într-o seară îl văd pe gazetărașul inginer Chireac spunând următoarele: « l-aș întreba eu pe domnul Putin... ». Atât, că de silă și de milă, am schimbat grabnic canalul. Ce să-l întrebi, bă găozare, tu, pe Putin? În lumea de acușica, de la Bush în sus sunt ăi de au dreptul să-i ceară « bună ziua » lui Putin. Dom'le, e demență totală, de parcă noi am fătat Planeta și am prescris lumina peste ape!" (p. 84).

Rezon, dom'le Nicolae Iliescu!

Nicolae Iliescu scrie așa cum și vorbește. Adicătelea cu o subțire lejeritate critică. Subțire și tăioasă, ea dă frisoane, ca lama unui brici. Scrisul său este o interfață între un eu mereu nemulțumit și revoltat și o lume de belea, de pocinoage, de falsuri și de minciuni, așa cum (de)curge ea sub niște ochi ce văd „monstruos". Iar „monștrii" sunt văzuți pentru că se lăfăie bine lustruiți, cu nerușinare, în lumea cu pricina.

cronici

Mircea Bârsilă

Resorturile poeziei lui Adrian Frățilă

Adrian Frățilă este unul dintre puținii poeți ai Generației 80, care cultivă în mod consecvent o formulă lirică bazată pe utilizarea rimei și ritmului ca procedee aflate în slujba muzicalității și a atmosferei lirice. În cazul său, aspectul „exterior" al poemelor ascunde o forță lirică pe care nu o incomodează constrângerile prozodice menite, în genere, să aservească discursul poetic, fie și doar din punct de vedere formal, poeziei tradiționale. Acest aspect ,,vestimentar" al liricii sale facilitează capacitatea autorului de a exploata o modalitate lirică dependentă de „inconsistența" inspirației și, în același timp, de favorurile ei. Efulgurația imaginilor strălucitoare și prospțimea metaforelor aduc în prim-plan o lume cuprinsă de o fervoare proteică și o sensibilitate a revoltei disimulate: „Într-un vulcan pe cale să erupă/Cu dorurile-n flăcări întârzii/Real și pur ca un copil de trupă/ Care visează noaptea jucării" . Sau: „Totuși mă revoltă vara care trece/Iulie-i aproape stinsă lumânare/Sufletu-mi presimte cum pe bolta rece/Se adună forțe de descurajare." (citate din volumul *La arat văzduhul*).

Mobilitatea copilărească a stărilor – fugare, oscilante, evazive – divulgă un soi de atracție a aorgicului și un flux afectiv de factură discontinuă. În poeziile din tinetrețe, întâlnirea optică a poetului cu lumea era dublată de setea ființială de azurul paradisiac, după cum năzuința de a transfigura cele văzute era activată de imboldul – un imbold cu nuanțe melancolice – de a da mereu de ceva nou: „Și dacă-ncep ninsorile să cadă/Și-n ochi se zbate-un vultur argintiu/Înconjurat de oameni de zăpadă/ascunzi în suflet un peron pustiu". (idem).

Ipostazele a căror marcă determinantă este *candoarea* alternează cu cele ce se împlinesc în regimul unei tragice eroicități asumate cu voluptate și care legitimează o imaginară biografie poetică mult mai ,,reală" decât cea obiectivă: Priviți, acesta e un câmp de luptă,/ Priviți-ne cât suntem de eroi,/ Priviți – deși privirea voastră-i ruptă,/Priviți cum se retrage câmpu-n noi.//Priviți intens, lăsați-vă în voia /lentilelor albastre sau căprui, /Suiți-vă-n coroane de sequoia/Care-nfrunzesc în țara nimănui.//Priviți-ne din față și din spate/Medaliile sfărâind în piept,/ Priviți aceste răni îmbelșugate/Reglați-vă lentilele. Aștept.//Nu vă mirați că scormonim deodată/Pământul: ne e sete, -i lupta-n toi/Dăm sub pământ de-o pasăre ciudată/ Cu mult mai însetată decât noi." (**Câmp de luptă**)

În lungul anilor care au trecut de la debutul editorial, poetul Adrian Frățilă a fost preocupat de grija de a-și perfecționa discursul și de a-și aprofunda, progresiv, universul poetic, așa cum o dovedesc, între altele, textele cu statut de **baladă**. Tematica respectivelor texte variază, extinzându-se de la problematica *intimă* (,Țin un nebun în suflet vreau să zic/Țin un nebun frumos pe cât se pare/Unde credeam că n-ar mai fi nimic/Neliniștit descuie coridoare//Când mintea pietruită nu mai taie/Decât orizontale-alcătuiri/Nebunul meu frumos umblă-n tramvaie/Și-mparte lumii straiele-i subțiri//Iar când mi-e gura arsă de cuvinte/Și frații îmi trimit iubire-n plic/Doar el îmi udă buzele cuminte/Nebunul meu din suflet vreau să zic. - **Balada nebunului din suflet)** la simbolica *vânătoarea încifrată* (,,Înfășurați în mantii de ceață argintie/ Mărșăluim pe-aceleași vechi dealuri și prin văi/O rânduială simplă încoronează ochiul/Țintind rugina toamnei în toți cocorii săi//Începe vânătoarea și intru în hățișuriSă adâncesc cu pușca muțenia sub ploi/Când ne oprește cornul, în ranița subțire/Noiembrie rămâne vânatul meu. Apoi//Un nou inel se-nchide-n sigilii de rășină/Și-n mijlocul pădurii pierduți în rostul lor/Ca niște focuri albe la marginea zăpezii/Se mai aud hăitașii cei mulți și fără spor//Iar când ceremonia retragerii se stinge/Ne pomenim deodată noi înșine sub cer/Trofee ostenite – atinse de stindardul/Răsunător și veșnic al frunzelor ce pier". **- Balada trofeelor de vânătoare)** și de la cețoasa stare a *vinovatului fără vină* (,,Sever se așezase al nopților tótem/Adulmecând căderea pe ultimele trepte/Era târziu și n-aveam corăbii să rechem/Și nici arhipelaguri spre care să se-ndrepte//Să speri – în timp ce podul mai cumpănea-n pivoți –/Chemând însoțitorii peste câmpia goală/Nu s-a deschis pământul când i-am zărit pe toți/Lovindu-mă din turnuri cu pietre și cu smoală//Și să învingi în lupta de-a vrea să te prefaci –/Însuți dușman și stemă pe flamurile tale –/Cât ei zburau cu tropot, ca niște pitpalaci/ Înverșunați că-n ouă nu cântă catedrale...// S-au scurs prin strâmta poartă într-un cortegiu stins/Și-am amuțit de scârba străinelor vedenii/În inima pustiei doar nepătrunsul Sfinx/Își oferea pe-un urlet imperiul de muțenii" - **Balada muțeniei)** la tratarea într-o cheie ironică a condiției *poetului balcanic*: ,,Navighez pe strada cu arțarii umezi/Coșurile-s tunuri descărcate-n piept/Zilele sunt țărmuri unde pescărușii/ Mai ratează-n valuri zborul alb și drept//Zace în vitrine firea mea stătută/De poet balcanic trist și fără rost/Iar după perdeaua burgului se zvântă/Genele pe care răstignit am fost//Pâinea grea aruncă brutării în aer/ Ceasul primăriei pendulează-n vid/ Cinematografe mișcă niște ziduri/Oferind regate de celuloid//Aș pleca în trenuri pline cu lumină/Când vor trece șeful gării va orbi/Însă dintre linii ceferiști eterici/Trag pe așteptare o cortină gri//Arborează seara vechile-i stindarde/Și-a închis geamia turlele-n Coran/Un cățel îmi mușcă inima spre prieteni/Spânzurați de gâtul unui nou chiolhan//Umbra-mi eșuează dur la pragul casei/Când răsare luna în biografii/După mine ușa cade ca o ceață/Și-nfioară praful mutei sonerii//Dar Pegas nechează și despică ora/Vom aprinde oare zorile-mpreună/De pe altă lume-i fulgeră aripa/Atingându-mi cerul frunții. Noapte bună!" - **Balada poetului balcanic).** Există în această poezie, care conține multe versuri superbe, anumite sonuri dinspre poezia lui Mircea Dinescu și cea a lui Adrian Păunescu, sonuri de altfel binevenite și care sunt integrate într-un discurs al cărui duct atestă o foarte bună știință a organizării mesajului poetic.

Una dintre cele mai frumoase balade ale ,,trubadurului" de la Târgu-Jiu este cea intitulată **Curtea cu prieteni:** **,,**Mi-au venit prietenii la curte/Amânăm tristețea după sărbători/Zilele-mpreună sunt așa de scurte/Preacinstite sfetnic, umple-i cu erori//Cât eu bat șindrilă proaspătă pe casă/Du-i să afle tihnă colo sub arțari/Spune-le că-n vremea asta fumegoasă/Nu ne mai găsește moartea necesari//Spune-le că-s prințul fericit al lumii/Apoi adevărul că-i iubesc pre ei/Iată-i – lângă stâlpul răstignit al múmii/Țin în palme licăr după obicei//Aș fi-ntins alaiuri întru-ntâmpinare/

Cum pentru prieteni s-ar fi cuvenit/Dar captiv în spațiul fără de hotare/Avuția-ntreagă mi s-a risipit//Dacă-i văd îmi pare vistieria plină/Fulgere se-ncheagă-n miezul scoicii pur/Și oricât mă doare semnul de rugină/Ce crestează anii – mai ușor îndur// Sfetnice, e ceasul să aștern merinde/Oare va fi prânzul searbăd și puțin/Când îi simt alături sceptrul meu cuprinde/Totul. Și potirul inimii le-nchin".

În principiu, originalele sale viziuni, de un scepticism difuz, se ivesc din sentimentul de limitare provocat de constrângerile pe care le impun legile implacabile ale existenței, iar cronotopul textului are, întotdeauna, menirea de a relativiza timpul și spațiul realității obiective ale cărei fragmente sunt distribuite, în actul procesării lirice, într-o nouă realitate în care concretul subvenționează oniricul. În fața amintitelor constrângeri, poetul apelează, așadar, la unica soluție salvatoare: aceea de a prelungi realitatea în poveste.

Receptate dintr-un alt unghi, poeziile, în care este păstrată esența baladescului în cadrul căruia lirismul beneficiază de aportul dramaticului și de cel al elementului epico-descriptiv, sunt și niște *călătorii literare*. Este vorba de asimilarea unor ,,infiltrații,, reacreditate de poetica baladei a cărei resurecție s-a înfăptuit prin Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș și alții. Acele infiltrații aparțin imaginarului medieval (inclusiv cel cu valențe trubadurești), celui premodern (care, în latura sa ossianică, evocă o natură fantomatică, enigmatică, bizară) și celui romantic.

În contextul Generației 80, Adrian Frățilă se află, cu fireștile diferențieri, în compania lui Octavian Soviany. Unul dintre aspectele care îi diferențiază pe cei doi ,,baladiști" constă în faptul că Adrian Frățilă pleacă de la o temă sau de la un motiv spre a construi un text în care tema sau motivul iau o turnură inedită, pe când Octavian Soviany repovestește (magistral) un mit sau viața unui personaj legendar, continuînd cu o mare dexteritate lecția dimoviană în materie de spectacol lexical.

Pe de altă parte, modelele fățișe ale lui Adrian Frățilă se dovedesc a fi, într-o ordine aleatorie, Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș și chiar și Al. Philippide. Între rafinamentul galant al lui Radu Stanca și perspectiva lirică de tip grav a lui Al. Philippide, Adrian Frățilă optează pentru modelul philippidian: ,,Marelui mutilat i-a rămas tăcerea/El însuși a cuvântului statuie/Pe falnicul morman al imposturii/Când flacăra victoriilor suie//Anemică pe miile de-nfrângeri –/Ca un drapel din țara nimănui/Desfășurat în cinstea desfrunzirii/Ultimei ramuri ninse de gutui//Și se deșiră sacii de merinde/Pe zimții fulgerând în depărtare/De parcă bate Dumnezeu pământul/Ca pe-o sălbăticiune foarte mare//În hăituiala căreia trec puntea/La înălțimea sângelui când țip/Până ce puntea nu mai are maluri/Până vâltoarea nu mai are chip". (**Balada marelui mutilat).**

De Ștefan Aug. Doinaș, poetul vizionarismului cerebral și al emoțiilor intelectualizate cu o superioară virtuozitate, îl apropie gustul pentru scenariile enigmatice susținute de apelul la metaforă, mai ales cea simbolică, și iscusința de a face din ficțiune o proiecție a unor stări meditative. Rezumând, vom sublia faptul că baladele lui Adrian Frățilă conțin felurite ,,ingrediente" care le asigură necesara modernitate în expresia ei de factură postmodernistă.

Atât în balade, cât și în celelalte poezii, Adrian Frățilă este un specialist în materie de transferare a realului în fantast, într-o modalitate prin care fictivul ajunge la statutul de alteritate a realului.

...modelele fățișe ale lui Adrian Frățilă se dovedesc a fi, într-o ordine aleatorie, Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș și chiar și Al. Philippide. Între rafinamentul galant al lui Radu Stanca și perspectiva lirică de tip grav a lui Al. Philippide, Adrian Frățilă optează pentru modelul philippidian...

Mircea Bârsilă

cronici

Ion Nete

Bădița – răstignirea pe crucea eternității literare

POVESTEA UNEI FEMEI (Editura Antim Ivireanul, 2014), roman semnat de Constantin Argeșanu, impune certitudinea că universul în care s-a născut veșnicia este departe de a-și fi epuizat resursele. Autorul face cea mai convingătoare demonstrație că, dimpotrivă, mediul rural, mai revigorat, în perspectiva permisibilă a noului context, lipsit de opreliști, oferă celor împătimiți și talentați în ale scrisului, surse care pot fi investigate și abordate, dând la iveală subiecte problematizante, până la tragism, pe fundalul datinilor și credințelor intrate în sângele ţăranilor. Putem fi siguri, așadar, că, acel dat, aparte, continuând spiritul tradiției rebreniene, sadoveniene și predaniene, se va concretiza, și pe mai departe, în opere, notabile, demne de rafturile dintâi ale oricărei biblioteci.

Scrisul lui Constantin Argeșanu îmi dă siguranța că așa va fi. De altfel, părerea mea se află în deplin acord cu aceea a criticului Ion Soare, care, în prefața romanului îi remarcă știința extragerii sensurilor adânci din fapte cotidiene, naturalețea și credibilitatea discursului protagonistei, sub raport ontologic („convenția literar-artistică fiind obținută, inspirat, prin publicarea unui jurnal lăsat de eroină. Prefațatorul găsind și motivarea gestului extrem al protagonistei printr-o jertfire asumată. Pentru o mai completă justificare a acestui act cu profunde semnificații în configurația romanului, aș face o referire la Mircea Eliade care, scriind despre destinul romanului românesc, observa că suntem în deficit atâta timp cât avem de a face cu personaje lipsite, încă, în imensa lor majoritate de o conștiință teoretică a lumii. La timpul respectiv, (1939, *Fragmentarium*), balanța judecății lui Eliade înclina, în defavoarea prozei românești, datorită faptului că literatura înclină spre a „reproduce” în loc să creeze personaje cu o conștiință a propriului lor destin, oameni care să participe la eforturile de cunoaștere ale contemporaneității, Nu știm, dacă există în literatura românească un singur personaj care s-a sinucis din disperare sau din simplă dramă metafizică !

Acestor reflecții pertinente, le răspunde, peste timp, Constantin Argeșanu creând-o pe BĂDIȚA, cea predestinată evocării între personajele feminine cele mai originale și complexe din întreaga noastră literatură, prin frumusețea ei fizică și morală, prin intuiție și profunzimea sentimentelor feminine și general umane. De fapt, autorul, prin firescul personajului, atât de credibil și omenesc, dă seamă în fața istoriei literaturii asupra talentului cu care a fost binecuvântat.

Bădița – de la venirea pe lume, simte că e nedorită, tatăl său voia și chiar se lăudase, la oamenii din sat, că următorul lui copil va fi fecior, de aici trăgându-i-se și numele, ca el s-o poată striga Bădiță, ca pe un băiat – are intuiția că e singură și, atunci, în mod firesc începe să se frământe, buimăcită, cumva, de întrebarea: oare, pe lume, se poate trăi de unul singur?

În această frământare, spre meritul său, postfațatorul cărții, domnul George Voica descoperă cheia întregului eșafodaj al romanului, remarcând priceperea autorului de a-și capta cititorii prin surprinzătoarea și fascinanta relatare a trăirilor, gradarea acestora spre limita intensității extreme, punând în evidență personalitatea în formare, de la copilă, la adolescentă, și-apoi, a maturei femei, pentru care universul nu are taine. Așadar, nedorită de tată, părăsită, tragic, de mamă, (prin moartea acesteia), asistând fără voie la traumele și torturile psihice și fizice pe care tatăl i le administra mamei (respectiv soției, care-și pierduse ambele picioare și fusese pentru asta părăsită de acel soț inuman, violată la 14 ani, jinduită de cumnatul ei, Bădița își găsește refugiu în munca la câmp, în gospodărie, în creșterea bivolilor, în acordarea de meditații unor copii ai celor înstăriți, dovedind că, deși își pierduse virginitatea, i-au rămas eterne demnitatea, onestitatea, hărnicia și mai ales credința în Dumnezeu. (Radiografia exactă făcută de George Voica). Pe care o întregesc cu sublinierea că, prin acest comportament, Bădița adeverește creștinismul cosmic, amintit, adesea, de Eliade.

Nu intru în amănunte, lăsându-i cititorului bucuria de a le descoperi, asigurându-l doar, că efortul îi va fi răsplătit în cel mai surprinzător mod cu putință. Încă mai sunt cărți care aduc în minte spusa cronicarului că nu e alta mai plăcută zăbavă decât cetitul cărților...

Închei, citând un fragment din incitantul Testament, lăsat de Bădița, după ce își asumă libertatea de a-și lua singură viața: „Am păcătuit, singură mărturisesc, am greșit și nu tăgăduiesc. Poruncile tale nu le-am păzit, judecățile și dreptățile tale le-am încălcat, am urmat povețele amăgitorului vrăjmaș. M-am supus patimilor, m-am făcut roabă dulcețurilor vieții și casă a toată necurăția. Chipul tău, Doamne, care mi l-ai dat mie nu l-am păstrat curat, nici pecetea Dumnezeiescului botez. Eu, însămi, îmi hotărăsc osânda, însămi mă judec și hotărăsc verdictul: vinovată!”

Dezvăluindu-i puterea voinței de a se răstigni, singură, pe cruce, autorul e cuprins de îndoieli: a făcut bine sau nu, în fața lui Dumnezeu?

De data aceasta, e rândul cititorului să se pronunțe. Fără a uita însă că fiecare conștiință trebuie să fie guvernată de simțul datoriei... chiar și atunci când e vorba de o creștină care nu și-a ridicat viața mai presus de Rugăciune.

Nina Corcinschi

Cezar Pârlog. Fițe(ieli) de-ale prozei

Cartea lui Cezar Pârlog *Flori, fete, fițe sau băieți, exerciții și alte întâmplări* (București, Tracus Arte, 2014) creează din prima senzația de vertij cauzat de personaje, stări și vorbe, care nu mai contenesc să se intercaleze și se succeadă fulgerător, pentru a ține viu spectacolul existenței. Se simte peste tot o plăcere a povestitului spumos, rapid, în rafale de vorbe ale străzi, pe care conștiința de multe ori nu mai apucă să le cenzureze. Discursul indirect liber este forma preferată a suitei de proze scurte din volum. Presupusele replici sau gândurile neverbalizate ale personajelor secundează vocea naratorului, preluându-i din atribuțiile omniscienței.

Personajele lui Cezar Pârlog își exteriorizează în flesh-uri spontane spasmele interioare, fără niciun fel de bariere de natură morală. La fel o fac și cu visele nocturne sau cu închipuirile de moment. Aici proza respiră din toți plămânii naturalețe și vigoare. Personajele se preocupă mai curând de relația cu ele însele, decât cu cel de alături. De aici, excesul de adultere, scene descătușate sexual, diverse exerciții de amoralitate. Și amorul solitar concurându-l pe cel de cuplu. Relația cu sine e mereu contrapunctată cu ușoare dileme, personajele sunt tentate să-și depășească viciile, fără prea mult succes însă. Talerul moralității înclină spre zona de confort: „Da, știu că s-a agravat acum mulți ani, când prima soție nu prea voia să ne-o tragem și o suplineam eu. Mai târziu am descoperit că amplific imaginile, trăirile, dacă-s îmbrăcat în ciorapi, pe vremea aia îi furam de la soacră-mea, o vacă! Simți, vezi conturul, e altfel. Alt nivel. Nici nu mai știu dacă a început ca o răzbunare. Da’, nu prea e-n regulă...

Trebuie să mă opresc. Pot. Pot? Cine mai știe. Nu cred. Un doctor. Dar cum să mă duc la doctor? Ce dracu’ să îi spun, «Dom’ doctor, știți eu mi-o frec cel mai bine în ciorapii lu’ soacră-mea...»”. Suceală cât mai imprevizibilă de situații în aceste proze. Se pare că instinctul (comentat cu empatie) e în capul mesei. În *Jurnalul unui tort*, personajul feminin descoperă la iubitul ei un jurnal autodenunțător de experiențe sexuale în manieră Bivolaru. Ciuda pentru bărbatul pe care-l întreține, căruia i-a cumpărat până și carnetul care înregistrează adulterul, este dublată, la lectura experiențelor sexuale, cu excitația amplificată treptat prin masturbare. Lui Cezar Pârlog însă-i plac (și) efectele naratologice tari. Scena se încheie cu un alt flagrant. Femeia este prinsă cu carnetul într-o mână și cu alta în lenjeria intimă de către un grup de prieteni în frunte cu autorul jurnalului, ținând în mână un tort cu 3 lumânări: „Și mi-a picat cu greu și prea târziu, fisa: azi se fac trei ani de când...”. Cotidianul și credibilul sunt mixate aici cu fabulosul, neverosimilul și oniricul, la fel sunt mixate și registrele stilistice, intertextele, sprințarele jocuri de cuvinte.

Spiritul de observație al autorului e dublat de un fastuos spirit ludic. Personajele își fac *mea culpa* cu umor, cu înțelegere, fără prea multă filosofeală existențială. Peste tot, convingeri și dorințe de „om normal”: „Până la urmă, ce-i aia iubirea, dacă nu doar un răsfăț de simțuri, atingeri, contururi, picioare, buze, țâțe și o ejaculare liniștitoare?...”. Impresia de real, viu, cunoscut și, pe-alocuri, trăit (alăturate fabulosului și absurdului), e foarte pregnantă la lectura acestor proze. Autorul reușește să „deștepte” epic situații din actualitatea de zi cu zi și să transfere banalul în zona spectaculosului (oniric, adesea) și a semnificativului.

Oricât de cotidianizată ar fi fabula epică, în subiect aceasta e rafinată prin strategii narative, în care suspansul, intercalarea vocilor, contrapunctul afectiv dețin prioritatea. Modalitățile de hibridizare a discursului indirect liber și atenția pentru adâncimile maladive ale ființei umane sunt pe linia Hortensia Papadat Bengescu, la care s-ar mai adăuga și realismul nemilos, plus atenția exacerbată pentru detaliu.

Cezar Pârlog e un scriitor capabil de zburde narative riscante, dar cu ținte precise, la care ajunge cu succes. Îmi place dezinhibarea lui, felul relaxat și profesionist în care scrie. Bănuiesc că *Erată* de la sfârșitul volumului, în care mărturisește că nimic nu e autobiografic în prozele sale, purcede din conștiința valorică a scribului. Cum ar veni: știu că atât de autentic v-am pus în pagină, încât mă paște pericolul să fiu bătut după colț. „Asta e doar literatură”, se grăbește el să precizeze. Cine se scuză, se acuză, îi facem noi cu ochiul.

Cezar Pârlog e un scriitor capabil de zburde narative riscante, dar cu ținte precise, la care ajunge cu succes. Îmi place dezinhibarea lui, felul relaxat și profesionist în care scrie. Bănuiesc că Erată de la sfârșitul volumului, în care mărturisește că nimic nu e autobiografic în prozele sale, purcede din conștiința valorică a scribului.

N.C.

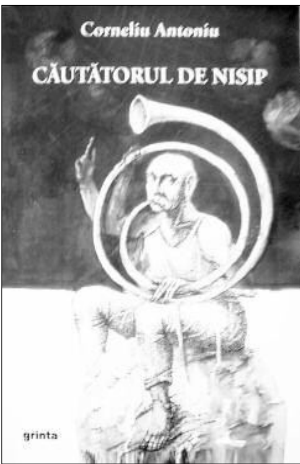

cronici

Ion Manea

Clopotele vii ale unei mirifice rostiri

Ceea ce particularizează până la unicat şi irepetabil poezia lui Corneliu Antoniu este imprevizibilul construcţiei lirice, în care predomină jocul fascinant al realului cu imaginarul, continua născocire a unor lumi paralele, astfel încât cititorul, oricât de avizat ar fi, oricât de pregătit ar fi el să întâmpine forme noi, matriciale, cade surprins de inefabilul unor imagini pe care numai revelaţia divină le poate întrece...

O antologie de circumstanţă aniversară alcătuită cu neasemuite atenţie, respect şi iubire de către un grup de prieteni adevăraţi ni l-a readus într-o surprinzător de proaspătă lumină pe Corneliu Antoniu, poetul. Dar iată cum, dintr-o dată, ni se aşază în faţa ochilor, sub titlul *Căutătorul de nisip*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2015, această antologie, esenţă a esenţelor, reintrupare a tot ceea ce este mai frumos din întreaga frumuseţe a poeziei lui Corneliu Antoniu, o elegantă, de asemenea, manieră de a reînterpreta şi de a pune într-o altă lumină celebrele lui versuri de mai târziu: „Şi voi mă întrebaţi ce e poezia/ Şi eu răspund: sunteţi chiar în faţa ei".

Cu noul volum, *Căutătorul de nisip* (Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2015), suntem chiar în faţa poeziei lui Corneliu Antoniu, aşa cum a sculptat-o el pe arcadele misterioase pe care strălucesc, ca nişte repere în timp şi spaţiu însemnele *Ascunsa ninsoare*, Editura Cartea Românească, 1978, *Supunerile*, Editura Eminescu, 1982, *Fluturele de diamant*, Editura Cartea Românească, 1986, *Amintiri din Pădurile de Miconia*, Editura Eminescu, 1991, fructedemare@yahoo.rom, Editura Fundaţia Culturală Antares, 2010. Poposind cu buna ştiinţă a liricii lui Corneliu Antoniu printre paginile alese ale noii cărţi, ai prilejul deosebit de a trăi intensul sentiment al unui „deja vu" eclatant şi reiterat de la înălţimile profund ozonificate ale celor aproape cinci decenii de trăire întru poezie. Şi nici nu ştii la care dintre cele cincizeci de bijuterii selectate trebuie să te opreşti mai întâi, căci, find o antologare, selecţia desfiinţează prin ea însăşi graniţele volumelor din care au fost extrase. Un popas însă se impune. Puţini dintre poeţii adevăraţi împrumută vreunui poem numele (numărul?) unui an, iar dacă autorul *Fluturelui de diamant* a făcut-o („1975", p. 18) înseamnă că o cumpănă s-a înclinat la acea răscruce temporală, de importanţa celor care separă nuanţe definitorii sau adevăruri esenţiale, anotimpuri sau ere, istorii sau destine, împliniri sau eşecuri. Atunci, la acea anume rotire a Terrei în jurul supremului Astru, Coreliu Antoniu, la 35 de ani, avea să strângă prima recoltă a cerului propriu şi să se pregătească de următoarea aruncare a seminţei: „Plopii s-au îmbolnăvit şi ruginesc/ Suflet al meu, culcă-te într-un sunet:/ Semnul tău seamănă a moarte./ Trec cocorii aducători de noroc/ Pe un cer negru – câmpie culeasă./ Unde sunteţi, ochii mei de-odinioară?/ Inima mea tânără unde eşti?/ Niciun cuvânt pentru cel care pleacă,/ Niciun semn de la anii pierduţi într-o doară."

De aici încolo începe o nouă călătorie, adevărata şi înţeleapta călătorie, una iniţiatică, misterioasă şi fundamentală, spre profunzimi pe care numai el, Poetul trecut peste acea cumpănă, şi ca atare ales şi primit pe uşile din faţă ale Poeziei, le poate atinge: „Călătoresc, călătoresc/ Ca lemnul verde în vioară" este deviza noii aventuri în lume, iar mega-poemul *Drumul Miriapodului*, căruia îi aparţin aceste superbe versuri, devine încarnarea primei supreme revelaţii (a „primei mele întâmplări", cum însuşi zice), poem aşa de bine situat în întreaga filosofie poetică a lui Corneliu Antoniu, un fel de *Luceafărul* al său. Ca şi la Eminescu, eterna Ea, „Doamna mea", este martora şi părtaşa în acelaşi timp, încercarea şi revelaţia, deopotrivă, numai că planurile, ca şi resorturile poveştii mitice în sine, sunt cu totul şi cu totul diferite: „O parte-s vii, o parte-s morţi/ Depinde doamna mea, de sorţi - / Copacului îi e lumină/ Cercului tău când o să-i vină/ Şi mai ales între lumini/ La dezgolite rădăcini." (p. 6). La Corneliu Antoniu, cosmogonia este una personalizată, străfundurile şi necuprinsurile sunt ale eului fiinţial, bine determinat şi împovărat de rosturile lui în această lume: „Şi cum e tata iar flăcău/ Din care carne, ca o piatră,/ M-au azvârlit râzând în hău,/ Când încă nu erau nici ape/ Nici ochi/ Nici suflet ca al tău - / Ci piatră-n piatră şi prin ele/ O galerie de inele." Naşterea, apariţia pe lume capătă proporţiile unei Geneze cu o întreagă semnificaţie personală dar cu puternice rezonanţe cosmice: „Ci-n malul găunos şi rece/ Bătrânul bolovan dormea/ Sămânţa visului, ca apa/ În care, mare, se-oglindea/ Şi, când/ Crăpând în două zarea/ Născuse-mă-n adâncuri marea." Poetul se apropie de marea revelaţie, se apropie tot mai mult de consistenţa insolvabilă a Absolutului („Eram ca o lumină vie/ Prin lacrima lui Dumnezeu") şi conştientizează prin toate acestea semnificaţia supremă a aventurii lui în lume: „Vedeam în mersul lui, pământul/ Atâtor clare destrămiri,/ Mi se albeau ochii şi gândul/ Pe silicoasele-i cărări/ Plecam sub luna putrezită/ A primei mele întâmplări." De aici până la acceptarea destinului nu mai e decât un singur pas, acela al asumării profunde a libertăţii, ca rod al necesităţii înţelese, cum o definise Hegel: „Dar, soare, încotro e drumul/ Miriapodului? Ci fie!/ E ritm timid/ Dar strigă piatra/ Ascunsă-n mine: Slavă ţie/ În malul stors şi-n galeria/ Cuvintelor, uscatul ceas/ Al binecuvântării, iată,/ În urma faptei a rămas." E un alt mod, eminamente original, seducător şi simbolic de a se apropia de imanenţa vorbelor din urmă ale lui Hyperion: „Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor şi rece"...

Naturaleţea cu care ştie să schimbe planurile, să reinventeze nebănuite game de zicere poetică îi innobilează poetului lira în mereu noi acorduri, astfel încât a coborî de la marea Geneză, fie ea proiectată pe subtilele ecrane ale propriei fiinţări, la una strict personală, chezăşie a unei continue renaşteri, nu înseamnă pentru Corneliu Antoniu decât un simplu exerciţiu, unul dntre acestea, poemul „Ipostază" (p. 37), fiind o bijuterie imagistică în sine. Iată-l, integral: „În noul oraş la marginea apei/ Sufletul meu s-a născut/ Eu în sfârşit m-am născut.// Printre sălcii şi faleze verzi/ Ochii mei s-au bucurat/ Inima mea s-a bucurat.// Casele n-au ştiut cum am venit/ Pomii n-au ştiut când am venit/ Am locuit într-o adâncă fântână.// În oraşul în care am intrat gol/ Sărind câte două trepte de-odată/ Şi în care, vai, nu trăia nimeni." Aici, ca şi în alte poeme, el ţese pe nevăzute borangicul fin al unei biografii de absolută excepţie, cu perindări spaţiale ample, cu o naştere la Craiova, din părinţi refugiaţi dinspre nord de Bucovină, cu o şcoală de cercetat cerul şi necuprinsul la Arad, cu o descălecare pe prispa de poveşti a portului de la Galaţi, cu bereta de marinar ridicată în faţa pădurilor înflorite de miconia, cu ucenicii pasagere la şcoala marelui Dedal, făuritorul de labirinturi, cu greve ale foamei şi dizidenţe, cu revoluţii personale şi tomnatice masterate în Nietzsche şi Kierkegaard, dar şi cu unice peregrinări europene, înainte ca România să vină şi ea pe acolo. O viaţă cât o epopee şi, de aici, o poezie cât o necuprindere, în care Apa – principiu univesal al tuturor lucrurilor – capătă simbolistica unui element integrator. Ea, apa, adică Dunărea, Marea, Oceanul, dar şi ploaia, norul, ca eternă promisiune, devine fundamentul milenar al propriei existenţe, ca în scurtul poem „Eu, toamna" (p. 47): „Acum surprins sunt/ De propria mea imagine:/ Oglinda s-a umplut de ceaţă/ Glasul cocorilor a obosit.// În stuf s-au strecurat frigurile,/ Faţa apei s-a încreţit./ O apă de o mie de ani/ Se sprijină-n trestii ca-n cârje.". Apa este fundamentul existenţei, ea este şi geneză şi apocalipsă, în acelaşi timp, şi binecuvântare şi blestem, aşa cum se întâmplă cu marile contradicţii ale lumii şi aşa cum o vede poetul în „Amintiri din pădurile de Miconia": „Apele în vârtej mi-au trecut pragul/ Mi-au luat brazii, paltinii, mi-au luat casa/ Ploile au căzut torenţial/ Ce-aveţi cu mine? Unde-mi duceţi lacrima?".

Atemporalitatea şi aspaţialitatea din acest cel mai lung dintre toate poemele cuprinse în *Căutătorul de nisip*, cu un titlu atât de încântător şi exotic, „Amintiri din pădurile de Miconia", sunt sugerate încă de la început în eterice repere: „Ani mulţi împlinise copacul de fildeş/ Frunzele de piatră scânteiau/ Umbrele albe ale magilor de nisip se vedeau/ Duhul lor arzând în deşert". Un minunat început pentru o rostire profund erotică, un peisaj straniu ce sugerează atmosfea biblică a începutului de lume sau farmecul mioritic al lui „A fost odată ca niciodată...". Apariţia iubitei, chiar dacă este însoţită de însemne terestre, devine în final o proiecţie cosmică: „S-a arătat chipul tău/ Între două lespezi de păpădie/ Între două frunzare de mărgărint/ La stânga şi la dreapta lunii/ S-a arătat chipul tău.", iar ritmul psalmic, cantaţia subtilă a versului, imagistica florală sau celestă conferă poemului un fel de religiozitate a erosului, sugerându-se ideea sanctificării, a preamăririi şi zeificării fiinţei îndrăgite: „Uite, şase liane în care m-am împletit/ Şase ceruri în care te-am ridicat/ Şase nori care poartă coroana ta de anemone/ Cum nu vezi stâncile care plâng?". Suprapunerea până la identificare a celor două fiinţe, această contopire existenţială prin fluidizarea eurilor într-o unică unduire capătă dimensiuni celeste: „În visul tău înota visul meu/ Ochii mei printr-ai tăi deşteptau zorile/ În gândul tău gândul meu îşi avea culcuş/ În inima mea./ Inima ta desfăcea apele/ Nu mă priviţi stele - / Ce aveţi cu mine,/ Unde-mi duceţi lacrima?" În această stare de perfectă identificare fiinţială şi profundă comuniune sufletească, iubirea îşi poate arăta şi reversul, dulcea ademenire devoratoare spre neantizarea în pulberi fine „de camfor şi liliac": „Stai să-ţi spun:/ Era ca ieri - / Ani mulţi împlinise copacul de fildeş/ Frunzele lui scânteiau şi în cer/ Cum se aprindeau, roiuri treceau/ Să mă apăr de tine n-am vrut/ În jurul tău m-am spulberat/ Pulbere de camfor şi liliac." Iar în jur, în necuprinsa lume, în absenţa iubirii şi în starea de instituire a tăcerii absolute, etericele repere iniţiale reapar, reci, impasibile, înrourate de eternitate: „Toate se aşează-ntre distanţe şi depărtări,/ În mijloc drumul subţire de coral/ Şi pădurile de Miconia ard nesfârşit/ Urmele albe ale magilor se văd/ Duhul lor, necuprins arzând în deşert." Este unul dintre cele mai frumoase poeme de dragoste ale literaturii române, unul care trimite la psalmii regelui David...

Ceea ce particularizează până la unicat şi irepetabil poezia lui Corneliu Antoniu este imprevizibilul construcţiei lirice, în care predomină jocul fascinant al realului cu imaginarul, continua născocire a unor lumi paralele, astfel încât cititorul, oricât de avizat ar fi, oricât de pregătit ar fi el să întâmpine forme noi, matriciale, cade surprins de inefabilul unor imagini pe care numai revelaţia divină le poate întrece, iar farmecul unei astfel de abordări este cu atât mai tuşant şi mai dătător de înaltă trăire cu cât poetul alege să topească discret în divinul artei sale simboluri fundamentale ale Divinului însuşi. Iată finalul fulgurant al poemului care împrumută titlul antologiei, „Căutătorul de nisip" (p. 30): „Şi atunci/ O catedrală călătoare/ Se retrage printre degetele mele/ Pe care rămân cristale de sare/ Cuvinte sau altceva. Clopote vii.". Înaintea divinului însă, la fel de plin de mister şi de adieri transcendentale, se înfăţişează lumea noastră cea de toate zilele, în care fiecare dintre fiinţele şi fiinţările sale poate deveni o miraculoasă întrupare şi întruchipare a bătrânului şi necuprinsului zeu Pan, prototipul dumnezeirii, înţeles ca infinit, continuitate absolută şi necuprins. În această logică insolită a jocului de-a existenţa, desacralizarea poate deveni iarăşi sacralizare, iar o fiinţă precum platanul poate fi proiectată într-o existenţă fabuloasă în care copacul poate deveni propria sa zeitate, purtată cu nespusă mândrie numai prin faţa celor aleşi: „Foarte mândru cred că e platanul./ El nu creşte pe asfalt/ Nici la gura sobei. Nici în groapă/ Sau în aer. Nu se rade nu râde." („Ochii" p. 44). El, platanul, se deosebeşte de tot şi de toate, mai ales că are un mesaj misterios de transmis: „Nu plânge. Nu-i e foame, nu doarme./ Are un fel de somn şi un fel de migrenă/ Şi un fel de scorbură/ Prin care ne face semne.", iar în momentele sale de supremă singurătate se dăruie lumii prin frumuseţea întregii sale alcătuiri: „Umblă noaptea încărcat de lilieci/ De fluturi şi imagini multicolore/ Pe care le scutură pe la răspântii/"... şi el ştie asta, ⟶

litere

Paul Aretzu

Dualitatea ca natură a ființei

Titlul cărţii **Luciei Negoiţă**, **Scutul vulnerabil** (Editura Pleiade, Satu Mare, 2016, cu o prefaţă de Gheorghe Grigurcu, o bibliografie şi o selecţie de referinţe critice), poate fi considerat chiar o definire a poeziei, a feminităţii, a existenţei, în general. Suntem tentaţi să ne ascundem în spatele propriilor vulnerabilităţi. Poezia însăşi este un punct sensibil al oamenilor, pentru că disimulează şi expune, totodată, este reţinută şi locvace, este locul prin care fiinţa poate fi rănită. Poezia este, cel mai adesea, un mod al suferinţei.

Dualitatea viaţă-moarte (cu variante felurite: castitate-prihană, credinţă-îndoială, sacralitate-profanitate) prevalează în volum. Într-o rugăciune insolită, scriitoarea cere Îngerului genuin harul de a disemina în ceilalţi starea sa paradoxală, tainică (produsă de trecerea din increat în creat), de slăbiciune şi exultare: „**Nu te îndepărta de la mine Îngere al fecioriei//** doar ai plâns odată cu mine/ naşterea întunecată/ apoi m-ai trimis în lumină// vom trece împreună taina aflării?// printre zăbrele şi zăvoare/ licărul seminal aţipeşte/ pe jgheabul petalei pierdut/ în câmpul reginei morţii// spre cer voi ridica ochii/ dinspre viaţă fără de mângâiere/ a cărţilor// în pieptul altuia voi răsădi/ ardoarea neputinţa splendoarea// micile pietre tombale rănite/ de muşchii lor zdrenţuroşi – piedicuţe –/ spre un Nord ce pune mai presus îndoiala/ viii şi morţii împart ospăţul/ cum saliva pe buzele ibovnicei/ roagă-te dar pentru mine// ceara are încă răbdare/ până spiţele bicicletei se învelesc/ în doliul subţire// sub paza ta// sângele stă gata să cânte/ fericita lui întristare”. Elementul dramatic este reprezentat de momentul de trecere (care înseamnă pierdere a inocenţei şi iniţiere). În poemul *Iepurele de curând împuşcat la gâtul fetiţei*, confuzia de paradigmă ţine de o combinatorie a valorilor. Astfel, iepurele ajuns guler la gâtul unei fetiţe nu mai înseamnă nici hrană, nici părere de rău pentru animalul sacrificat. Acesta s-a transformat într-o sursă a voluptăţii dată de căldură, pierzând toată încărcătura tragică premergătoare. Poezia, urmărind o psihologie sagace, constă în intuirea subtilă a trecerii de la feciorie la feminitate. Urmarea firească şi elegiacă este dorinţa irepresibilă de întoarcere în trupul curat.

În crugul vieţii, anotimpul estival reprezintă un apogeu. Atunci, o serie de permutări vin de la sine: „ pe drumul care duce spre celălalt tărâm/ printre calcane înfăşate în pleoapele orbului/ printre subsoluri imunde magazii cu oglinzi/ ce văzură splendoarea in-co-rup-ti-bi-lă// frumuseţea şi hidoşenia viaţa şi moartea/ într-o primitoare groapă comună” (*Trufia verii trece-n umilinţă*). Moartea, însă, este contracarată de (re)naştere. Modelul purităţii este neînceputul, „coconul/ netulburat în duh şi nedat încă Lumii”. De altfel, un cod al religiosului este mereu prezent. Imaginea sufletului în ascensiune apare plină de smerenie, dar sublimă: „cu taină sufletul presus/ ocrotitor îşi poartă lădiţa de recrut/ prin scalda cerului” (*În candelă – iubirea ca un pumn de ninsoare*). Dar tainica moarte este neorganică, mai curând livrescă, precum caligrafia *copistului arab*, precum *torcătorul cu o carte în mână născut*, precum femeia erotică scuturându-şi părul în taverna-bibliotecă. Ea desferecă sufletele celor înlănţuiţi. Poemele plutesc într-un fel de calmitate, parcă sunt murmurate, urmând un ritm interior, o modulaţie a sensurilor, răsucind topica. Autoreferenţial, autoarea se declară „ibovnică a păcatului/ nepângărită în gând/ prin legare şi dezlegare de cuvânt” (*Văz gust atingere miros izbitor*).

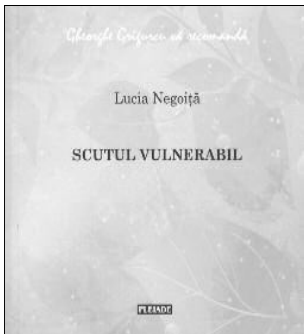
Poezia Luciei Negoiţă nu are relief narativ, ci se produce asemenea unei scintilaţii, prin iluminare cu ajutorul unui imaginar enigmatic, indus. În ciuda unei mari frustrări (dorinţa de întoarcere la începutul neştiutor, cast), care domină viziunea lirică, însoţită de convingerea ireversibilităţii („ce sufletul a risipit rămâne risipit”), funcţionează totuşi modelul seminţei, al lui Hristos: „cădere pe pământ/ prin lujere urcând/ la Înviere”. Se adaugă şi modelul, mereu evocat, al parturiţiei, al maternităţii: „o cumpănă între răul de afară/ şi somnul mocnit dinăuntru” (*Peste o apă neînsorită prin putreziciune*). Pe un plan nuanţat mistic („plaur îmbălsămat/ cu rădăcinile-n cer”), poeta îşi etalează stări contradictorii, dar firesc omeneşti: *abandon, expiere, înfricoşare*, triadă redemptorie. Fluxul de voci coagulează imagini, alcătuiesc o noimă abia atinsă, nedefinită. Alteori o voce singură tatonează, mai ales, poligonul morţii, dar şi precepte morale, spiritul întrezărit, spovedania, nefăcând încă distincţia dintre simpla existenţă şi existare, ca modalitate. Crâmpeie livreşti sunt inserate pentru a dilata semnificatul: Dylan Thomas, C. Noica, Rilke, D'Annunzio, Mihai Ursachi, Soljeniţîn, Castelul Duino, calea străjuită de coloane, din cetatea Efes, ducând de la bibliotecă la bordel (realităţi fictive). Toate aceste raiduri stilate devin argumente pentru o logică inversată: „păcat de vrei să faci/ întreabă-ţi moartea” (*Grăunţi luminoşi pergamente*). Nostalgia trecerii este, şi ea, feminizată, evocată timid, singular: „**Durerea care frânge istmul dintre coapse**// (locul ce i se spune al însămânţării)/ simţită-i de trupul întreg// fu vremea lui de parcă nici n-a fost// iar eu încărunţesc/ şi noaptea-n somn/ scâncesc ca o copilă”. Întoarcerea repetată, prin vis, prin anamneză, prin moarte, este regeneratoare, în timp ce viaţa diurnă îşi vede de drum, în cel mai banal mod cu putinţă. Configurând o morfologie scenică, de tablou, poeta cumulează atmosferă, gesturi, teatru, irupţii de sine, nostalgie, impasibilitate. Viaţa rămâne, în fond, neschimbată, combinând sacrul şi profanul, trăirea lăuntrică şi decorul social.

Un impuls ascensional o determină pe autoare să caute „piatra pe care să-mi întemeiez rugăciunea”, să invoce *limba* Duhului. Dar, fiindcă „scurtă e viaţa noastră băieţi”, recomandă (într-o epistolă de tip evanghelic): „pe nimeni nu lăsaţi/ să vă batjocorească tinereţea”. Poeta rămâne consecventă metodei sale dihotomice, juxtapunând cazuri contradictorii, ascetismul şi huzurul, sufletul şi trupul, mitologie şi teologie, moarte şi înviere. Evită elocinţa, precizia silogistică. Poezia nu trebuie să fie, susţine scriitoarea, ceea ce vrea să fie. Tonul grav (dar nu patetic), topica inversată, imaginarul ascetizat, o cultură a scrisului amintesc de tonul oracular al clasicilor greci: „**Copilărie... nu am nici un mort**// doar frigul mereu mai devreme/ în toamna cu mâini sângerii/ prinse în zimţii verii trecute// pentru o lege a viei/ vrednică eu nu ţi-am fost/ copil schimbat port ia/ din pânză topită// vestea ţi-o ascult/ laptele sânilor mei s-a uscat/ şi dă umbră adâncă// stau în faţa ta în genunchi/ cu ştirea mea dar fără voia mea// iubirea ca urma am aflat-o/ în patul dezmierdării”. Dar şi de simbolica plină de real a primilor creştini: „deasupra pe garduri palide torţe/ mâinile Maicii Domnului/ li se mai spune// [...]// rătăcesc ca evreul să-mi aflu odihna// din tălpile mele ca spinii ieşi-vor cuvintele” (*Locuiesc pe bulevardul ăl nou al lui Pache*). Extrapolând, referindu-se, în general, la poezie, scriitoarea afirmă: „limba mea n-o ştie mai nimeni” (*Limba păsărilor e vorbită de îngeri*). Este admisă, chiar, o realitate textualizată: „vin din cetatea unde apostolii/ vorbesc limbile toate” (*Într-un tom de nisip voi ierna*); „din vechile scrieri pe piei de măgar/ cad runele/ gene tremurătoare” (*Tată din care parte priveşti*). Cu înţelegere, sunt apreciate şi disputele dintre diverse curente literare, dintre generaţii. Poeta consideră că vechimea nu este un dezavantaj, având savoarea şi inocenţa ei. Cu tandreţe sunt privite şi muzele, azi, cu totul neglijate. Ele au fost, odinioară, femei adorate, au declanşat efuziuni, suferinţe, spectacole lirice. Poeta are, faţă de ele, o atitudine afectivă, de solidaritate: „fiţi până la capăt obiectul adoraţiei/ deschideţi mormintele de hârtie// daţi-i în vileag/ pe inocenţii voştri călăi” (*Voi muze ale literaturii mele*).

Sfârşitul cărţii apare ca un răspuns unic la toate problematicile ridicate, fiind, în esenţă, o soluţie existenţială: „Grija întreagă asupra-i am trecut-o” (*Cuvântul lui Dumnezeu nu este vorbă multă*).

Lucia Negoiţă scrie o poezie de mare rafinament imaginar şi stilistic, densă, conţinând îndoieli şi convingeri, ilustrând dualitatea complementară a fiinţei, meditând asupra vremelniciei omului, explorând feminitatea ca Bună Vestire, ca înviere veşnică, filtrând lumea prin realitatea cuvântului.

Poezia Luciei Negoiță nu are relief narativ, ci se produce asemenea unei scintilații, prin iluminare cu ajutorul unui imaginar enigmatic, indus.

---

este conştient de dăruirea lui absolută, de aceea se acoperă de mulţumire şi de meritată mândrie: „Nici nu ştie cum îl cheamă/ Şi dacă vorbeşti cu el// Priveşte în altă parte. Foarte mândru/ Cred că e platanul.”

Poetul însuşi, ca şi platanul are conştiinţa misiunii dar şi a importanţei rostirii sale şi de aceea, el, creatorul, trăieşte, izolat şi părăsit de cei iubiţi, într-o baracă, „Alături de blocul pe care l-a construit”, simţind acut sentimentul înstrăinării de propria sa operă, dar acordând tuturor o nouă şansă în a-l înţelege, atunci când lasă un însemn pe uşa sihăstriei sale: «O tăbliţă neagră pe care scrie/ Unde se duce – pentru a putea fi găsit/ De şefii lui, constructorii în haine de vară subţiri./ Dar el nu mai poate fi văzut altunde./ A scris totuşi, cu litere mici, mai mult pentru el:/ „Plecat în altă parte”» („Baraca”, p. 12). Poetul se află mereu faţă în faţă cu Contemplaţia, calea spre suprema înţelegere, fereastra pe care el însuşi o deschide spre cerul cunoaşterii şi al revelaţiei, gata oricând să se arate lumii într-o iluminare divină şi mântuitoare: „Să fie această zi Contemplaţia – / Fluturele de diamant/ Aşezat pe încheietura mâinii/ Pe o pupilă sărutând cerul,/ Pe o inimă aşezat/ Gata să se arate.” („Fluturele de diamant”, p. 59).

Şi iată cum încă o dată, prin acest volum aniversar, „s-a arătat” în toată profunzimea lui poetul Corneliu Antoniu, veşnicul căutător de nisip în necuprinsul căruia ştie că poate detecta nobilele pulsiuni ale celui mai de preţ aur, neobositul făuritor de clopote vii reverberând până în adâncul iubirii de Poezie. Nu spunea chiar el: „Şi voi mă întrebaţi ce e poezia?/ Şi eu răspund: sunteţi chiar în faţa ei”? Câţiva mari critici au văzut la rându-le în versurile sale adevărata poezie, aşa încât Corneliu Antoniu a fost inclus în primul volum al vastului *Dicţionar General al Literaturii Române* editat de Academia Română şi coordonat de Eugen Simion, în perioada 2004-2009, precum şi (alături de un alt valoros poet din Galaţi, Viorel Dinescu) în *Istoria Literaturii Române de azi pe mâine*, volumul doi, din 2001, ampla lucrare de referinţă a lui Marian Popa. Valoarea incontestabilă a poeziei sale nu a produs însă întregul ecou pe care îl merita cu adevărat, mai mult decât atât, s-a putut constata, cel puţin din partea unei anumite părţi a criticii literare româneşti de vârf, fie din pricina depărtării prea mari de Galaţi, fie din alte motive obscure, o nemeritată tăcere. Or, Corneliu Antoniu trebuie cu siguranţă considerat, şi poate în continuare şi oricând să fie (re)descoperit, ca unul dintre cei mai importanţi poeţi ai generaţiei şaptezeciste, căreia îi aparţine, precum şi ai întregii lirici româneşti contemporane, pe care de bune decenii o reprezintă.

Ştefan Ion Ghilimescu

Cronica literară

Nicanor, ultimul om

Mircea Petean este un poet cu vechi şi originale state de serviciu; dacă mă gândesc bine, anul acesta se împlinesc vreo trei decenii şi jumătate de la debutul în volum cu *Un munte, o zi*, la Editura Dacia. Optzecist printr-un act mai curând de pură înregistrare administrativă, Petean nu e un creator uşor definibil, întrucât, cam ca toţi ardelenii, nu e aderent neapărat la o artă poetică, nu are maeştri declaraţi şi nici n-a urmat îndeaproape *id*-ul vreunei şcoli generaţioniste. Chiar debutul său ar putea fi judecat mai curând ca fiind neoexpresionist şi pur genuin decât cumva, Doamne fereşte, postmodernist sau textualist, curent la care clujeanul ajunge totuşi, în afara oricărei urme de ideologii, *post-festum*. Chestiunea *cine pe cine scrie*, ca schimb simbolic, n-are în orice caz, nicio legătură, în cazul Petean, cu dezideratele *tel-quel*-iste şi cu atât mai puţin, ca s-o dăm pe glumă, cu cele *maoiste*. E mai curând un brand de producţie proprie pe care poetul îl exploatează parcă în vremea din urmă, uneori, complet dezabuzat. În schimb, pentru un ochi exersat, este aproape de domeniul evidenţei multitudinea lecturilor lui Mircea Petean din marea poezie a lumii, de la care poetul nostru a învăţat cum se ia şi se înnobilează un ton, cum se ţine o înălţime şi se dezvoltă o intensivitate, chiar dacă aceasta se produce la el de cele mai multe ori spontan şi expandează vitalist şi misterios. Poezia lui Mircea Petean se naşte până la coadă din orice urmă sau talaz al realităţii, din orice provocare, întâlnire sau încercare a inimii şi minţii... Seria de trei volume pusă sub genericul *Cartea de la Jucul Nobil*, un adevărat depozit de etaloane ale vârstelor poetice şi valorii poeziei lui, scrisă între 1990, 2000 şi 2003, etalează o sumedenie de maniere şi ritualuri de abordare, de stiluri şi găselniţe invazive: mijloace generative pure sau *als ob*, dintre cele mai ingenioase şi mai surprinzătoare - toate, spun, cu rostul lor istoric, dar şi cu dichisul şi taina vocaţiei constructive specifice fiecărei etape de edificare şi evoluţie. Privită cel puţin sub acest aspect, poezia clujeanului probează o vitalitate debordantă, vizibilă mai ales la nivelul vocilor şi măştilor lirice, o disponibilitate temperamentală şi o mobilitate de spirit absolut molipsitoare. E o poezie care atrage imediat atenţia asupra aptitudinilor unui meşter îndrăgostit de materia meşteşugului său (τέχνη), o abilitate dublată de libertatea unui arlechin căruia îi place la fel de mult ca învăţul să încalce regulile şi să întoarcă totul pe dos pentru trăirea bucuriei fruste şi simple a miracolului multiplelor posibilităţi de a experimenta, de a da cu tifla şi lua în stăpânire faţetele existenţei. Cu toate acestea sunt atâtea oaze de cugetare şi poezie gnomică, mai ales în cânturile de iubire, ataşate parcă programatic fiecărui volum în parte, încât ai putea crede că dezinvoltul poet tăinuieşte în văzul tuturor un moralist dezabuzat şi anacronic, parcă excedat de o misiune secretă. Acesteia înclin personal să atribui deloc puţinele zone obscure sau "mişcate" cu care cititorul se poate întâlni în poezia lui, un mortar vulcanic de natură să fixeze, pe de altă parte, însuşi inefabilul şi totodată să îndrepte atenţia cititorului şi asupra unor alte mize ale limbajului poetic.

Dacă e să rostesc adevărul până la capăt, nu temele şi motivele acestei poezii (puţine, totuşi, la număr!), între care excelează cardinal *satul ancestral* (plin de mume), *muntele martor* şi, desigur, nu chiar de tot la urmă, *binele stării de pace şi armonie a iubirii conjugale* – Petean pare a nu avea în această privinţă dramă - seduc şi fascinează lectorul în poezia lui, ci cohortele de euri şi măşti care sunt tainic captivate şi ascultă vocea revelaţiei, exprimându-se cu o indicibilă voluptate a rostirii, dintr-o poziţie privilegiată - cel puţin declarativ! - faţă de cuvânt. "Cum aş putea scrie în absenţa revelaţiei, se întreabă retoric şi complet în afara oricărei mecanici determinist-extranee *poetul-bunic* (ce ipostaz!) în *poemele ligure* (2014),/cum s-ar putea scrie în absenţa revelaţiei/cum ai putea înşăila cuvinte/oricât de meşteşugit potrivite/în absenţa puterii ei// toată literatura lumii e mai nimic în comparaţie cu miracolul naşterii// dă-mi Doamne puterea de-a nu coborî naşterea/ neliniştirii/ şi neliniştirea/ naşterii/ la dimensiunea unei simple teme literare".

Un posibil *alter ego*, maestru al ascultării (făcut "să transimită mai departe/ prin viu grai cele auzite"), al "Întâlnirilor de departe" (vezi *Călător de profesie*, 1992) este şi Nicanor, cel care decretează apodictic în *Catedrala din auz*: "la parole est divine/le mot est meschin// la parole est vive/le mot est maladive// la parole est spontanée/ le mot est emprisonné" Dar cine să fie personajul, îşi exprimă nedumerirea Mircea Petean însuşi în volumul de proze botezat chiar cu numele împricinatului slujitor (vezi *Nicanor, ultimul om*, Ed. Limes, 2014). "Şi pentru că veni vorba,/cine mai e şi Nicanor ăsta?/ Alter-ego-ul poetului Petean?/Un erou de ficţiune? (Mi se pare c-am citit despre el cel puţin într-o scriere/de-a unui scriitor sud-american.)/ Un sfânt?/o combinaţie între un literat, un vagabond/ şi o pagină de ziar?/ Un nume de câine?" O să încercăm şi noi în cele ce urmează să răspundem, pe cât ne va sta în putinţă, la întrebare, cu atât mai mult cu cât chiar el – *Nicanor, ultimul om* – constituie obiectul cronicii de faţă.

Nicanor este într-adevăr un personaj ce poate fi întâlnit de oricine citeşte *Un veac de singurătate* a lui Marquez. De fapt, în spaţiul sud-american, ca şi în cel hispanic, patronimicul este curent. Nu îmi mai amintesc cu exactitate în ce revistă de la noi am dat, nu cu mult timp în urmă, peste traducerea unor versuri (valoroase cu adevărat) ale poetului chilian Nicanor Parra... În calendarul ortodox Sf. Apostoli şi Diaconi Prohor, Nicanor, Timon şi Parmena se sărbătoresc pe 28 iulie. Potrivit *Vieţilor Sfinţilor*, Nicanor este unul dintre cei şapte bărbaţi "plini de Duh şi de înţelepciune" (*Noul Testament)* care au fost făcuţi diaconi de Sfinţii Apostoli. Nicanor ar fi murit la aceeaşi dată cu Sfântul Ştefan, fiind un împătimit (sic!) călător şi un iubitor al valorilor familiei! Nicanor se numea şi un celebru pacient al lui Hippocrate care avea fobia sunetului de flaut! Cuvântul e în realitate un derivat al etimonului grecesc nike = *a câştiga*. De toată această bogată ereditate a personajului, pentru a nu întinde prea de tot pelteaua, Mircea Petean nu pare deloc străin, ba aş zice dimpotrivă. Motiv pentru care, transferându-i şi împovărându-l cu aproape întrega sa experienţă de poet, ziarist şi editor, îl şi face eroul generic al unei cărţi de proze în care coexistă însemnări jurnaliere veritabile cu pamfletul şi parabola, rememorările şi evocările cu descrierele corozive în *aqua forte*, povestirea cinică, grotescă sau insolită cu sondarea limesului existenţial, pastila cu vitriol alături de consideraţiile şi pledoaria pentru poezia autentică, expunerea despre valoare în contextul complexei ecuaţii a jocului puterii şi autorităţii, funcţia critică a scrisului vizavi de marota seriozităţii mortificante, comparaţia implicită între moravurile toposului predilect (Capitala Provinciei) şi apucăturile totalitariste ale Centrului etc. etc. "Treaba Scribului, observă Petean în nişte "Notaţii disparate", e să le treacă în scris. Se adună, astfel, în taină, texte, se alătură, astfel, pe nesimţite, fragment lângă fragment. Patimă de colecţionar: din toate călătoriile mele m-am ales cu o grămăjoară de pietre.

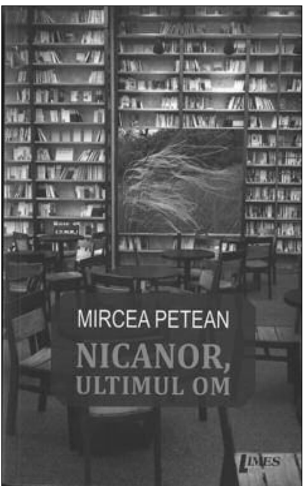
E un mod de a recepta lumea pe pipăite.

E un mod de a-mi pipăi marginile (limesul existenţial!).

E un mod de a-l amuşina pe Dumnezeu". Mai explicit şi mai pedestru, într-un interviu, Mircea Petean recunoştea că toate aceste producte ar fi rodul unor parole rostite timp de câţiva ani în faţa microfonului, nişte *căi de acces*, cum ar spune Baudrillard, pentru a pătrunde în miezul lucrurilor, când Dumnezeu s-a retras din lume, iar tăcerea îi este limbaj. Nicanor, omul care în tinereţe s-a livrat excesului şi a experimentat cu fervoare limita, instituind "dictatura realului asupra imaginarului", descoperă la bătrâneţe cafeneaua şi religia întâlnirii, împrejurare în care ia contact cu entitatea prozaică a omului de hârtie cu coperţi de carton. Abilităţile celor doi devin într-o măsură interşanjabile şi reversibile, astfel că, implicând un joc nesfârşit al măştilor şi al deghizamentelor, fiecare încearcă într-un gen de comunicare sui-generis să dea chip celuilalt. În *Premiul întâi cu coroniţă* fiecare în parte şi amândoi susţin că "apartenenţa la un grup («E de-ai noştri») este o formulă care ţine loc de certificat de valoare". Şi poetul şi editorul (de ce nu, la rigoare, şi ziaristul, purtător de cuvânt al opiniei publice?) constată că "cei sus-puşi îşi fac servicii reciproce; se premiază între ei sau îşi gratulează ciracii, ţuţării; e vremea lor a ţuţărilor..." Aferim! Câţi dintre editorii sau creatorii noştri premiaţi au ba ar fi în stare să recunoască astăzi existenţa mafiei premiilor literare, chiar dacă "este dificil să distingi valoarea din grosul mediocrităţii şi non-valorii?" "Cei conştienţi de propria valoare, îl completează creatorul pe editor, fixând un accent, nu sunt roşi de vanitatea dobândirii recunoaşterii publice, cu atât mai puţin de aceea a încoronării cu laurii vreunui premiu pe care, dacă îl dobândesc, o fac cu detaşare, îngăduinţă şi umor, ca pe ceva care nu e cel mai rău lucru care li s-ar fi putut întâmpla". Cuvinte înţelepte şi pline de miez mai ales privite prin prisma constatării triste potrivit căreia "au existat destui autori care s-au ratat pentru că au ţinut cu tot dinadinsul să obţină Nobelul". Portretul aspirantului român la Premiul Nobel din "Cum se scrie un roman de Premiul Nobel" cu evidente accente pamfletăreşti argheziene, mi se pare o mostră de felul cum viaţa literară ar trebui să descurajeze cazurile de psihopatie şi narcisism detracat din ce în ce mai frecvente în rândul literaţilor. Rugămintea făcută Scribului sau chiar Omului de hârtie cu coperţi de carton de un scriitor din Capitala provinciei, care şi-a promis lui însuşi că el, şi nimeni altul, va fi primul laureat român al Premiului Nobel, pe care ultimul ar trebui s-o trimită în Capitală la o anumită adresă, exprimă întrega simptomatologie a acestui tip de turbată degringoladă psihică, perfect ascunsă sub o aproape perfectă strategie a manipulării, intimidării şi denigrării. De altminteri tipologia rataţilor psihopaţi care distrug "preventiv" (!!!) reputaţia colegilor de breaslă – **ai putea jura că societatea românească funcţionează exclusiv pe baza viciilor sale!** - este incredibil de diversă şi fiecare din noi s-a confruntat în viaţă cu un asemenea specimen, cu nimic diferit, în aparenţă, faţă de un om normal. «*Poţi să-i scrii lui Mircică (celălalt scriitor român care lucrează pentru Premiul Nobel pentru literatură, n.a.),* îl îndeamnă clientul nostru pe Omul de hârtie cu coperţi de carton, *că n-are nici un rost să se mai ostenească. Să fie bucuros că a scăpat de un chin. Poate pune arma jos şi să se apuce de pescuit, de dat cu barca, de discuit pământul cumpărat de la un alt Mircică, un poet deştept, care s-a lăsat de prostii şi s-a apucat serios de viticultură*». Cumplita maladie a psihopatiei acute loveşte însă nu numai pe cretorii de prima instanţă dar, din păcate, şi pe criticii şi oamenii de opinie, coalizaţi patologic în adevărate carteluri, pe parohii şi cvartale groteşti, şi care efectiv distrug cu un cinism greu de înţeles dezvoltarea naturală a corpului literar. "Mizeria autorlâcului românesc", despre care vorbeşte *ultimul om* (în sensul de om dezvoltat normal şi perfect sănătos psihic), este desăvârşită când editor şi critic îşi unesc forţele, cu largul concurs al unor aşa-zis onorabile reviste literare, pentru a promova "foşti", şi actuali "nostalgici", prezentaţi cu surle şi tobe, în termeni elogioşi, ca "veritabile" «descoperiri». În isteria unui timp ieşit din ţâţâni, în care "limba de lemn a cedat locul limbii de plastilină", au apărut ca ciupericile după ploaie o sumedenie de revizionişti şi false prezbitere ale actualităţii care sub o corectitudine care acoperă mai totdeauna un fruct fără miz, nu fac nimic altceva decât să pună în circulaţie falsuri.

"Coborât din nou în urbe" din intimitatea munţilor, unde se retrage adesea ca ⟶

Nicanor este într-adevăr un personaj ce poate fi întâlnit de oricine citeşte *Un veac de singurătate* a lui Marquez. De fapt, în spaţiul sud-american, ca şi în cel hispanic, patronimicul este curent.

Mircea Petean, *Nicanor, ultimul om*, Editura Limes, 2014

cronici

Ion Popescu-Sireteanu

Marin Ioniță și *Drumul dinozaurului*

Patru adolescenți, între care și băiatul lui Gogu al Niculii, au coborât dintr-o căruță, pe peronul gării din Găiești, în căutarea destinului. Trei dintre ei pleacă la Curtea de Argeș la Școala de Horticultură, iar al patrulea, băiatul lui Gogu din satul dâmbovițean Mănăstioara, rămâne acolo, străin, cu gândul să dea examen de admitere la Școala Zootehnică. Încălțat cu bocanci cazoni și scorojiți ai tatălui său, din vremea războiului, și îmbrăcat în haine strâmte și ponosite, tânărul făcuse o școală profesională veterinară și acum bătea la porțile fostului liceu din Găiești, transformat în școală medie zootehnică. Adolescenți mulți în curtea școlii, în așteptarea examenului. Acum o cunoaște pe Laura, prietena cu care a împărtășit, câțiva ani, viața de elev, o prezență luminoasă în întreaga carte.

Nu știa tabla înmulțirii și cade la matematică. Dar îl salvează profesorul Mihail Ilovici, scriitor bine cunoscut, entuziasmat de cunoștințele și de lecturile adolescentului. Reușește printre primii. Directorul îl evidențiază în careu. Este luat în cenaclul literar, devine șeful clasei și este primit în UTM (Uniunea Tineretului Muncitoresc). Îl frământă noi și noi întrebări. I se face educație comunistă, dar se caută pe sine și în sine. Lucia îl îndeamnă la „o mare iubire", dar rămân numai prieteni și atât.

Personajul-povestitor este fiul unor țărani, însetat de învățătură. Citește mult și se instruiește. Cel care „îl aruncă" în literatură este profesorul Aurel Iordache, pe care îl evocă în mai multe rânduri.

Își găsește o gazdă cu totul modestă în Găiești „orașul viselor copilăriei și al marii dezamăgiri". Găieștiul era „de fapt, o mahala fără oraș", plin de „țigani, de greci, de armeni, de bulgari, de turci, de ruși, de albanezi, de evrei".

S-a întâmplat ca viața tânărului Marin Ioniță, cunoscut după porecla *Șase*, să fi fost învârstată de evenimente sociale care au schimbat din temelii viața satului românesc și a țării în întregul ei.

Lucia venea dintr-o familie bogată din Basarabia. Era logodită, aș spune, formal, cu un student jurist, viitor procuror. O invită și o duce la el în sat, respectându-i virginitatea.

Ne prezintă pârâul Răstoaca, pe malul căruia „a cunoscut prima și singura mare iubire". Răstoaca nu trece prin Găiești, dar „orașul Găiești n-ar fi fără ea" și spune mai departe că „Fără Răstoaca n-ar mai fi adolescența mea".

În întregul roman, Lucia rămâne o icoană nepătată de vreme și de oameni, dragostea lor oprindu-se prin plecarea eroului în armată.

„Ești un poet adevărat și exaltat", îi spune Lucia la un moment dat.

Episodic, se îndrăgostește de multe dintre fetele din preajmă, de Viola – fata unui preot, dar refuză invitația ei și a tatălui ei de a petrece Anul Nou împreună. Vrea să meargă acasă, la ai săi, să-i vadă și să petreacă împreună.

Fiind elev bun și cu origine sănătoasă, zice autorul, „mă prindeau ăștia acum cu arcanul să mă pună în coloana proletară. În marșul triumfal al comunismului". Devine activistul preferat al celor din Comitetul Orășenesc al UTM și, spune că la un moment dat a fost propus să facă parte chiar din Comitetul Central al Tineretului Muncitoresc.

Chemat într-o zi la directorul școlii, cunoaște în biroul acestuia un domn care era chiar ministrul agriculturii, vestitul Romulus Zăroni, ajuns la Găiești să-și completeze studiile, nu degeaba Păstorel a scris: **Domnul Groza, om sinistru, A făcut din bou ministru**! Școlarul a stat în aceeași cameră cu ministrul și l-a ajutat în ale școlii!

O cunoaște pe Ana Pauker, care îl și sărută. „Învățați, țara are nevoie de voi!", îi spune marea doamnă, iar el completează: „Nu există drum pietruit care să ducă la știință!", ceea ce o impresionează pe fosta activistă de partid comunist. Colegii săi fac glume pe seama sa: „Atenție, trece amantul Anei Pauker!".

Tânărul își pune mereu întrebări și nu poate răspunde. Dar după un timp, își impune: „Mai încet cu activități care nu aveau nici o legătură cu pregătirea mea profesională. De aici înainte, biblioteca, cărțile, laboratorul...", pentru că a fost prins în activități coordonate de UTM și pe care nu și le mai dorea, dar tocmai atunci primește o diplomă de le Comitetul Central al UTM.

Un personaj destul de bine conturat, mereu prezent, este Țuțuleanu, de la Comitetul Orășenesc al UTM: „Vă trag de boașe de vă ies ochii din cap ca la broscoi". Il cunoaște pe Lache, patron al jocurilor de noroc, mână în mână cu miliția. Din aceeași sferă face parte și Scarlat, cel fără picioare, starostele geambașilor.

Se ivește o nouă perspectivă: școala de miliție. Nu-l interesează. Are un coșmar în care milițianul bate, torturează. Protipendada era pe ducă. Începuse educația ateistă. Perspectivă: revoluția mondială!! Solicitat să fie informator al securității. Derutat, tânărul își spune: „doamne, în ce lume trăim!" Și așa, se ridică, pe neașteptate, o împotrivire, mai ales după ridicarea boierilor în timpul nopților. Își dă seama că începuse demagogia, într-o vreme tulbure. La ordinea zilei este ideea luptei de clasă, pe care o înțelege în felul său.

Încă elev, este arestat de securitate, torturat. „De ce?" este întrebarea la care nu află nici un răspuns.

Marin Ioniță ni se prezintă ca un fin observator al lumii în care trăiește și își încheie gândurile cu vorbele: „Poate că m-am zămislit dintr-un ou de dinozaur".

O particularitate a artei lui Marin Ioniță este folosirea frazei rupte, cuvintele fiind izolate prin puncte sau virgule, realizându-se efecte stilistice neașteptate:

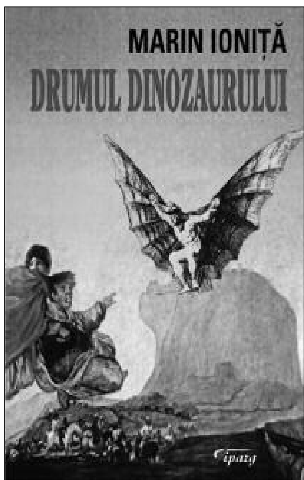
„Lumea copilăriei mele. Ancestrală. Cu rădăcini în epoca de piatră. Pe crăci, în peșteri, în colibe, în bordeie, în locuințe lacustre.Veacuri în spinare. Țărănime (...).Tânjala, jugul, proțapul, oiștea, hamul, carul, plugul, rarița, grapa de mărăcini, securea, barda, sapa... (p. 49) și înșirarea continuă (p. 49). Sau: "Dorule-dor. Dorule călător. Cât mi-e de dor de satul meu de demult. De câmpul lui, de ogoare, de poiene. De cărările din pădure. De prundul râului (...) de popândăi. De viezuri, de cățelul pământului. De urmele copitelor. De rumegatul vitelor. De barza din salcâm. De șarpele casei. De jocul flăcăilor. De cântecele fetelor (...). De zare. De nori. De soare. De stele" (p. 66-67).

Prin acest fel de frângere a comunicării, cuvintele se încarcă mereu cu un plus de energie, cu imagini mai bine conturate.

Autorul nu-și propune să folosească și cuvinte mai puțin cunoscute din zona sa geografică, dar sunt câteva pe care le semnalez: „**drumuind** prin noroaie și țărână" și „o lună întreagă de **drumuire**" (p. 24); „**parlagiu** la abatorul din Găiești" (p. 151); „un elev **boțogaș**" (p. 166); „un **prici** sprijinit de perete" (p. 195).

Nu știu intenția autorului, dar **Drumul dinozaurului** (2015) îmi pare o parte importantă a unei epopei a lumii românești.

S-a întâmplat ca viața tânărului Marin Ioniță, cunoscut după porecla Șase, să fi fost învârstată de evenimente sociale care au schimbat din temelii viața satului românesc și a țării în întregul ei.

într-o cochilie, *ultimul om* îl poate înțelege perfect, la o adică, pe fostul activist care suspină după «binefacerile celuilalt regim», însă nu poate înțelege sub nicio formă și de aceea stigmatizează și veștejește apucăturile tinerilor care laudă comunisul "din ignoranță, inconștiență ori prostie crasă căci «grija partidului», invocată de ei, a fost strânsoarea călăului, dar pe gâturile lor fragede urmele nu se văd". Câți scriitori mai înțeleg astăzi la noi rostul unei asemenea pedagogii sociale, și câți dintre noi, mai ales, înțeleg până la urmă că nu poți fi un mare scriitor, editor sau ziarist de opinie dacă nu ești o mare conștiință? Și apoi cine să fie cutremurat de un atare adevăr: "servul devenit lichea, veleitarul dublat de escrocul sentimental, falsul taumaturg, carieristul, grafomanul, aventurierul, «căpușa», genialoidul, călărețul fără cap a cărui misie este aceea de a-l alerga pe bietul creator cu riscul de a-l vedea prăbușindu-se în spume, gnomul sibilinic și isteroid, culminând cu administratorii de domenii ficționale, de la propietarii de poduri la negustorii de vise"? Cu onestitate, Omul de hârtie cu coperți de carton își pune și problema pericolelor și *riscurilor meseriei*, "căci dacă nu-ți pun nervii pe moațe autorii, nu-ți fac părul creț tipografii și nu-ți pune cruce fiscul, atunci precis te rup câinii librarilor". Asta în situația în care așa-zisul editor nu-și încasează profitul direct de la așa-zisul autor, nemaiîncurcându-se el, vezi bine, cu librarii, fiscul și alte angarale, ca plata timbrului literar, drepturi de autor etc. etc.

Cele mai numeroase tablete din cartea lui Mircea Petean se referă – cum s-ar fi putut altfel? – la poezie. Las la o parte suferința pe care o asemenea "boală grea" o provoacă astăzi mai curând printre medici, ingineri, juriști, pompieri, poștași ori șomeri, la fel cum las și spectacolul rocambolesc al tumbelor de vanitate al poetului-vedetă și mă opresc la cele câteva considerații ale lui Petean cu privire la *poezia autentică* și *poetul complet*. Pentru această conștiință vie și hipersensibilă a vremii noastre, ca poet, "poți fi foarte bine, în același timp, senzorial și livresc, tandru și ironico-sarcastic, direct și ermetic, poți fermeca cititorul, după cum îl poți îngheța, poți râde în hohote, exersa surâsul ori arbora o mină impasibilă-imposibilă, nimic în afara exigențelor pe care ți le impui singur nu trebuie să te împiedice să te manifești plenar, tinzând să oferi imaginea *completă* (s.a.) a potențialităților tale". Ce altceva decât un adevărat program literar care privește în primul rând propria-i poezie conțin aceste prețioase însemnări? Iar când simți că revelația nu coboară - adăugăm noi - treaba și-o poate face foarte bine Nicanor, Scribul, Călătorul, Omul de hartie cu coperți de carton sau chiar Misitul (!), tot atâtea măști adjuvante...

Cu un Dumnezeu prezent peste tot, Mircea Petean nu încredințează lui *Nicanor, ultimul om* numai elemente mai mult sau mai puțin pure de epidicție ce provin, evident, de la unul sau altul dintre scriptori (Barthes, de exemplu, definea *scriptorul* ca pe o instanță tranzitivă al cărui țel ar fi să depună mărturie, să explice sau să instruiască), ci și pastile prozastice de toată frumusețea, pline de spirit care trădează un povestitor ce pare – dar sigur mă înșel - că nu se ia prea in serios. Culmea este că spiritual acestuia de observație pune în relief mai ales poezia existenței decât scoriile realului. Așezat pe o bancă în gara din Cluj, în așteptarea trenului, povestește Petean, "mă uit distrat, pe deasupra lucrurilor. Și nu e numai faptul că trenul are întârziere. Era inevitabil. Privirea îmi cade din nou pe păsăruica aceea insignifiantă. Acum pășește pe ambele picioare. Primul, cum vă spuneam, are câteva gheare lipsă. Bag de seamă că al doilea nu le are deloc. E doar un bețișor vinețiu pe care îl proptește țanțoș pe beton, invalidul...

Apoi își ia zborul fixându-se pe vârful acoperișului de țiglă al clădirii de vizavi. De acolo se uită la mine cu un amestec de curiozitate și duioșie. Ceva pare să-l intrige..." Poezie pură!

Cu o operă remarcabilă în spate, poet născut dar și metodic făcut, important editor și om de cultură, Mircea Petean își permite, fără să coboare câtuși de puțin ștacheta, să sermoneze și să fandeze cu grație și inteligență, din fața microfonului, câteva incurii, dereglări și delabrări ale realității literar-culturale și nu numai, pe care le livrează acum pe piața literară și sub formă scrisă... Este un gest pe care ar trebui să-l facă, prin mijloacele de care dispune, orice Conștiință... *"Bâlbâiții și gângavii literelor noastre trebuiesc, n-am zice aruncați afară din grădinile limbii, dar înfricoșați ca să cugete mai bine când scriu și să nu ia cuvântul în deșert, căci loc pentru deșertăciune și afaceri nu este în artă nicăieri"*. (T. Arghezi)

cronici

Mihai Cimpoi

Savian Mur: jocul de-a fiinţa

Savian Mur (evident un pseudonim) vine tumultuos şi surprinzător în literatură (cu poezii, eseuri, romane, aforisme) după o carieră strălucită de matematician, făcută în România şi în Franţa (cu cărţi de specialitate scrise în franceză), păstrând o răceală raţionalistă şi abilitatea de a crea un univers după barbianul *mod intelectual al Lirei*. De fapt, noul poet-matematician *deconstruieşte* universul, înfăţişând în cheie ironică postmodernistă *o lume pe dos*, lipsită de temelii morale, împinsă în absurd şi în grotesc, îndepărtată de Dumnezeu, sărită – hamletian – din ţâţâni.

De la geneza mitologică, (citatele biblice sunt mereu invocate), ea se aşază pe o *istorie a calamităţilor* în genul cunoscutei lucrări a lui Mircea Horia Simionescu.

Am putea spune că evoluţia umanităţii urmăreşte un principiu inversat al *raţiunii insuficiente*. *Comedia umană* e jucată, sau mai potrivit ar fi să spunem că e dejucată, cu ajutorul procedeelor parodice şi ale împingerii calamităţilor *in extremis*. Se recurge, în plan generalizat, la o *reductio ad absurdum*, la o golire de sens, la o invazie pe toate căile a *nimicului*.

Un fior existenţial ardent, cu o putere destinală irezistibilă, se strecoară în însăşi raţiunea ei de a fi, răsturnată – am putea spune iarăşi – într-o (i)raţiune de a (nu) fi. Mai simplu zis, un *anapoda* devine principiul diriguitor a tot ce se întâmplă. E chiar principiul *autodistrugerii*.

Modul de discurs ales, regăsit deopotrivă în romane, în eseuri, în poezii, în aforisme (unele dintre acestea desfăşurate în scurte sau mai întinse naraţiuni), este repovestirea scenelor anecdotice biblice cu insinuarea subversivă, antifrastică a unor sensuri ironice sau chiar satirice şi utilizarea unor tirade retorice cu tâlc moralist. Se procedează, în fond, la o scoatere curajoasă de măşti, la o demitizare şi la o demistificare pentru a se demonstra alunecarea în derizoriu şi în nonsens.

Adam şi Eva, nuanţaţi în negativ de Cain şi Abel prin fratricidul comis, devin nişte antieroi, nişte antioameni prototipali, de la care se trag toate procesele degradării, iar pomul cunoştinţei binelui şi răului se preface în pomul cunoştinţei răului.

„Tot observând comportamentul oamenilor, pe durata a ani şi ani de zile, teribili, îngrozitori ani, găsim o remarcă a naratorului, – în ciuda puţinei armonii de la început –, ne-am dat uşor-uşor seama unde trebuia să intervenim, spre a mai stârpi din răul acela, abătut asupra pământului, asupra bietelor vieţuitoare... Înşişi oamenii începuseră să se încaiere între ei, pornind de la hrană, de la femei, de la copii, pe cale de consecinţă, au apărut primele omoruri...”

Păcatul capital, ne dă de înţeles romancierul, este ieşirea oamenilor cuminţi din cuvântul lui Dumnezeu, neapropierea de chipul, de frumuseţea Lui inegalabilă, dreaptă, alinătoare, *„cea care să-şi găsească împlinirea, fericirea, de ce nu! – în ajutorarea bietei fiinţe, ajunse în dificultate: boală, ameninţare, frică, foame, frig, izolare”* (subliniere în text – *n.n.*; asemenea sublinieri cu funcţie dictată de patetismul retoric al demonstraţiei sunt foarte frecvente).

E drept că şi Ziditorul apare în ipostază de *Deus absconditus*, care – ca în credinţele noastre populare – a uitat de creaţia sa, nemaitrecând pe la oamenii pe care i-a plăsmuit, neverificându-i, netratându-i cu *Milă*. Este sentimentul clar, dominant care trebuia indus în cei doi locatari ai Paradisului nostru *„care să nu se dezlipească niciodată de natura lor umană, un sentiment teribil, puternic, atât de puternic încât să-i domine tot restul zilelor, în sensul dorit de Noi, să-i facă să reacţioneze pe loc, să sară în ajutor imediat! Mila... Mila... Mila...”*

Acest sentiment fără egal trebuia să se manifeste cu deosebită forţă atunci când ei au simţit că se schimbă ceva radical în fiinţa lor, în sufletul lor, cu sufletul lor: *„Aceasta, Mila, asta lipsea, exasperant, lumii Noastre... Intolerabila situaţie trebuia, urgent, îndreptată. Mila, iată ce-i trebuia cât mai repede acestei mizerabile lumi, acestei pline de cruzime lumi, căci, oare, ce a însemnat lipsa ei? Unde, unde a dus lipsa ei? O groază de lucruri, greu de imaginat: teroare, violenţă crasă, vărsare bestială de sânge, durere cumplită, spaimă cumplită – momentele acelea ... în ghearele morţii*”.

Romanul face, sub crusta transparentă a moralismului, o adevărată apologie a Milei, a acelui sentiment care sensibilizează omul; ea nu se învaţă ca o meserie, ci trebuie s-o *ai*, să o simţi („ori o simţi, ori nu...), să ai sufletul plin cu aşa ceva. Ea te face să simţi ceva cu unghiile de la picioare, face carnea să urle pe tine când vezi o nenorocire, o violenţă, să iubeşti ceva ori pe cineva – *„o gârlă, o floare, un copac, un deal, o pasăre, un animal, ori nu, treci nepăsător... nu observi nimic....te lasă rece... nu e treaba ta ... nu te înduioşează nimic – piatră, piatră, piatră...”*

Avem în persoana lui Savian Mur un moralist de speţă cioranian-nietzscheană, care meditează asupra splendorii şi mizeriei Omului, vrăjit de iluminările lăuntrice, de sângele ierbii care fraternizează cu sângele poetului şi de „pactul instantaneu” pe care-l face sufletul lui cu sufletul unui copil (*Compoziţie în roz*), revoltat de stăruirea constantă în *isterie*, în *irosire*, în *nebunie* şi *ferocitate*, într-un cuvânt în *rele* (*„Omul e o fiinţă pusă pe rele – calificarea sa de bază,* se spune în eseul *O cură de prizare a scheletului*).

Eseurile, sclipind de inteligenţă şi de un spirit de observaţie tăios, necruţător (fără Milă!), se ocupă, de asemenea, de o infirmitate fundamentală a omului care ia formă de *delir* al pierzaniei (setea de afirmare, psihoza evidenţierii, schizofrenia gloriei): „Evident, precizează eseistul, se poate vorbi de o scară a delirului, a intensităţii sale. În vârf, salvatorul, alesul, mântuitorul, zeul, Dumnezeul. Apoi, marii înfierbântaţi: misticul, sfântul, profetul, predicatorul, geniul, supraomul... Mai jos, către bază, turma adulatorilor, purtători ai microbului unui delir *pasiv*. Ei îngurgitează fumul emis de ţigara devorată de crizat... Utopia are spaţii de depozitare cu nemiluita!”

Eseurile, sclipind de inteligenţă şi de un spirit de observaţie tăios, necruţător (fără Milă!), se ocupă, de asemenea, de o infirmitate fundamentală a omului care ia formă de delir al pierzaniei (setea de afirmare, psihoza evidenţierii, schizofrenia gloriei)...

Dacă proza lui Savian Mur înscenează un *joc de-a fiinţa*, pândit de toate primejdiile unui asemenea delir al pierzaniei, poemele sale se videază de orice sens fiinţial, sincronizat cu o vidare de po(i)etic, de lirism. Orice perspectivă de realizare umană se închide; omul devine o fiinţă care nu a reuşit să se valorizeze. E preceptul-cheie al prozei şi eseisticii: „Cât a mai încercat el, omul, / să se valorizeze: / o puzderie de zei şi-a pus la treabă, / l-a tot fardat pe Dumnezeu, / vigilentă,/ Istoria/ îl trage tare de ureche –/ pe fond, el e rămas acelaşi / derbedeu.// Ce, ce să înveţe măria-sa,/ de la o plantă, de la un animal,/ de la însăşi o piatră – / admirabilul stat pe loc; /degeaba s-a sforţat Buddha să îi defrişeze calea, / el a rămas sclavul aceluiaşi/ funest, funest joc” (*Bufonul*).

Poetul îşi diriguieşte programatic discursul astfel ca să dea expresie, de fapt *in expresie*, unui „eu marginal” sau unui „eu minimal” (după propriile definiţii): „Teza mea fundamentală,/ vezi bine – / să mă descotorosesc/ de-o pacoste, / de mine; / luciditatea doar atâta mi-a permis: / un om minimal,/ altoit pe un cais.../ O simplă arătare, /c-un suflet albastru, / învelită într-o pătură/ de sihastru; / un muc de lumânare, /voinic,/ pâlpâindu-mă, / din mai nimic în nimic” (*Altoire*).

Aforismele prezintă în formă concentrată aceleaşi meditaţii asupra condiţiei umane, pândită de obstacole, de limite, de praguri greu de trecut: „Limba maternă a fiinţei este suferinţa. Omul are cel mai bogat limbaj”; „Morala este nulă în faţa durerii, ameninţării, iminentei morţi. Moralistul? Un tip bine hrănit, pentru care suferinţa apare, cel mult, ca o ipoteză”; „Trecut strălucitor, prezent strălucitor, viitor strălucitor – pentru suferinţă. Nu are oare aceasta inventivitatea apei? Fluviul, o lacrimă a lui Buddha...”; „Învaţă, învaţă, învaţă – recomandă suferinţa, cu toată modestia, făpturii”. Am ales, astfel, zicerile despre suferinţă, fiindcă-l reprezintă cel mai bine pe acest succesor al lui Nietzsche şi Cioran.

Referinţe critice:

„Arta poetică denotă un damnat, un resemnat după o sumedenie de experienţe nefaste care i-au spart miile de ochi cu care fusese înzestrat (*Cu ochii sparţi*) forţele atentatoare venind, atât din exterior, cât şi din interior” (Liviu Grăsoiu).

„Există o tensiune a spiritului în poezia lui Savian Mur, viziunile sale racordându-se la un imaginar al grotescului filtrat prin pesimismul filozofiei lui Emil Cioran, al cărui avatar se resimte, poate. Lipsa de sens a lumii şi reaua ei alcătuire provoacă mereu spiritul justiţiar al poetului” (Ana Dobre).

„Savian Mur este poetul revoltat de o anumită consistenţă a prejudecăţilor, fie ele etice, fie filosofice, fie religioase, pentru că este copilul care ia lumea pe cont propriu şi o destructurează spre a-i găsi carenţele care, din păcate, au un efect negativ asupra propriei exigenţe” (George Toma Veseliu).

Concursul naţional de creaţie poetică „Ion Pillat” – „Acolo unde-n Argeş...”

Ediţia a VIII-a, Piteşti, 14-15 octombrie 2016

Concursul se adresează creatorilor de poezie care nu au depăşit vârsta de 35 de ani, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor şi nu au volume tipărite. Fiecare concurent va trimite 7 (şapte) poezii (nu mai mult de 10 pagini), purtând fiecare în loc de semnătură un motto care se va regăsi şi pe un plic închis ce va conţine datele personale ale autorului: numele, prenumele, vârsta, profesia, adresa, telefonul etc.

Lucrările, dactilografiate sau culese la calculator în 3 (trei) exemplare, la 1,5 rânduri, Times New Roman, **vor fi trimise** cu menţiunea *Pentru concursul de poezie „Ion Pillat”*, **până la data de 9 septembrie 2016, pe adresa Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş, str. Armand Călinescu, nr. 14, Piteşti, judeţul Argeş, cod poştal 110047, tel./fax: 0248-219080**. Creaţiile trimise la concurs nu se înapoiază.

Juriul, alcătuit din specialişti în literatură (poeţi, critici, editori), va acorda următoarele premii: ● Marele premiu al Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş – în valoare de 1.100 lei; ● Premiul Centrului de Cultură „Brătianu” – Ştefăneşti, Vila „Florica”– în valoare de 500 lei; ● Premiul Bibliotecii Judeţene Argeş „Dinicu Golescu” – Piteşti – în valoare de 500 lei; ● Premiul Revistei de cultură „Argeş” – în valoare de 500 lei. În funcţie de valoarea ridicată a acestei ediţii, se mai pot acorda şi alte premii speciale, oferite de edituri, reviste, cotidiene şi sponsori din Piteşti şi judeţul Argeş.

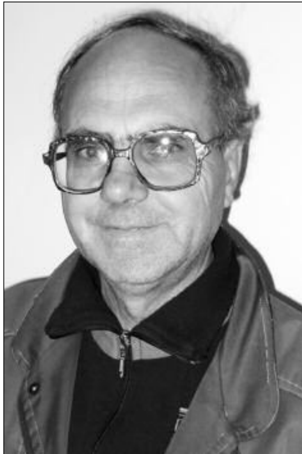
Festivitatea de finalizare a concursului, decernarea premiilor şi gala laureaţilor vor avea loc vineri 14 octombrie 2016, la Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş. Cu această ocazie se va desfăşura un simpozion având ca temă generală evoluţia poeziei contemporane. Organizatorii vor anunţa din timp premiaţii, pentru a putea fi prezenţi la manifestare. Cheltuielile de cazare şi masă vor fi suportate de către organizatori.

În funcţie de aportul instituţiilor implicate, organizatorii îşi rezervă dreptul de a redistribui sau de a nu acorda unele premii.

Notă: Câştigătorul Marelui Premiu nu mai poate participa la ediţiile următoare ale concursului.

Organizatori: Consiliul Judeţean Argeş, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş, Biblioteca Judeţeană „Dinicu Golescu” – Piteşti, Centrul de Cultură „Brătianu” – Florica – Ştefăneşti, Centrul Cultural Piteşti

Viorel Nica

Carte străină

Frenezie și evlavie

Prezență discretă în peisajul liric din secolul XX, Marina Țvetaeva (ale cărei poezii au fost publicate de Editura Tracus Arte în 2013, în remarcabila traducere a lui Leo Butnaru, intitulată „Cortina sfâșiată") s-a ferit să epateze, să se propulseze în prim-plan, să atragă cu insistență atenția asupra personalității sale politropice, să-și etaleze delicata, contorsionata figură a spiritului creator, dornic mai degrabă de a bate în retragere decât de a porni la vreo ofensivă de pomină. Ca atare, oricare dintre textele sale poetice se remarcă de mult mai multe ori prin vibrația intensă decât prin morga aprinsă, evită să devină proeminent, preferând să se estompeze, nu cată atât să convingă cu orice chip, cât să se facă pur și simplu prezent de multe ori într-un mod meteoric, nu aspiră să obțină vreo bătaie înaltă, să se proiecteze pe termen lung, în lunga durată, ci se mulțumește să se rostuiască pe termen scurt, riscând să fie trecut destul de ușor cu vederea din cauza fragilității sale.

Născută în 1892, hipersensibila poetă rusă a început să scrie versuri de la 16 ani. În 1910 a debutat cu cartea „Album de seară". În continuare a publicat următoarele cărți: „Lanterna magică" (1912), „Din două cărți" (1913), „Verste" (1921), „Meserie" (1923), „Psyche" (1923), „După Rusia" (1928). A continuat să scrie versuri până ce s-a sinucis (în 1941), dar nu a mai publicat niciun volum.

În poezia de tinerețe ea a folosit o tonalitate ceva mai ardentă, cântându-și insistent marea iubire, deplângând caracterul efemer al vieții, metaliricizând cu voluptate, clamându-și amărăciunea de a nu răspunde „la o tandră chemare", de a nu ghici „unde-i adevăr, unde înșelare", pseudohermetizând destul de des, avangardizând temerar câteodată, exprimându-și dificultatea de a juca „acest prim rol de femeie", celebrând prietenia cu o doamnă căreia îi pria în climatul modern, sesizându-se înșfăcată de „Soarta rea", interogându-se cu aparentă naivitate: „De unde o atare tandrețe?" Oscilând între tradiție și modernitate, a scris la fel de entuziasmată și despre unele evenimente ale vieții de la curte și despre ceea ce i se întâmpla ei uneia în ambianța modern-bulversantă, și-a proiectat în largul câmp liric atât evlavia proaspătă, cât și frenezia nelimitată, atât atașamentul față de trecut, cât și speranța într-un viitor diferit de prezentul nu tocmai pe placul său. În câteva poeme, neintitulate (din 1916), autoarea se prezintă într-o deprimantă postură insomniacă, bântuită de neliniști vagi, „singură în noapte", precum o „călugăriță fără adăpost". Devenind endemică, insomnia pune stăpânire pe întregul oraș condamnat la o veghe perpetuă, la „neadormire". După proiectarea în câmpul tematic al insomniei, versurile înseși își pierd o parte din coeziune, se fărâmițează cu asupra de măsură, configurează cataractic, optează pentru o frământată regie tipografică. Strecurându-se treptat în lirica țvetaeviană, primul război mondial se înfățișează sub forma unei urgii crâncene, de natură să-i împingă pe oameni către moarte, să le slăbească încrederea în semenii lor, ba chiar și în ei înșiși, să le traumatizeze conștiințele atât de fragile. Despre „minunatul pasiunii chin" există suficiente mărturii în acele poeme scrise în perioada crizei sufletești, a iubirii intempestive, a teribilei confruntări cu ceilalți, a descoperirii suferinței și adversităților mundane. Dintre toate ismele epocii, simbolismul a reușit să o atragă într-o mai mare măsură pe poeta dornică să deguste nebulozitatea, evanescența, depărtarea plină de taină, să se înfățișeze enigmatic, să-și schimbe identitatea prin intermediul unor transpoziții ingenioase, să-și rostească în surdină bucuria ori tristețea, să-și nuanțeze întruna modul de percepție și de exprimare, s-asculte o muzică diafană, să pornească hăt-departe în căutarea a ceva nedefinit, să se situeze în orizontul alterității, devenind pe rând „Evă tristă", „Carmen", "Fiica lui Iair" ori „actriță-n contre-jour". În sacadatul, maiakovskianul poem „Trencicotul" (din 1918), autoarea a cutezat să facă radiografia lirică a unui obiect civilizat, caracteristic pentru „Veacul Intrigii încoronate/Veacul escrocilor...", când atâtea și atâtea lucruri, fenomene, evenimente se dezarticulează, o iau razna, se spectralizează, atrăgându-i pe foarte mulți oameni în direcția aneantizării mai mult decât periculoase, făcând întreaga lume ostilă, neospsitalieră, nelocuibilă. Despre ce putea să mai scrie Marina Țvetaeva în memorabilul, crucialul an 1918? Despre răvășita, nesigura stare a lumii în care trăia de pe o zi pe alta cu sentimentul nesiguranței acute, al spaimei de a nu mai fi, al neputinței de a înțelege de la un capăt la celălalt ceea ce se petrecea de la o vreme de jur împrejurul său.

Despre bogatul, nemaipomenitul „dar de lacrimi", devenit „bogăția" sa în niște vremuri deștânate, care-i sileau pe oameni să-și uite omenia, să se urască, să cadă pradă celor mai promiscue porniri resentimentare. Despre imposibilitatea de a mai ființa în lumina credinței, demnității, adevărului în niște timpuri înglodate în necredință, nedemnitate și neadevăr. Despre cele „șapte săbii" apocaliptice, ce-i „străpungeau inima" din ce în ce mai des, chinuind-o din cale afară, amenințând să devină „de șapte ori câte șapte", să prolifereze întruna. Despre sărăcia și mizeria celor nevoiți să mănânce „gaura covrigului", să îndure tot felul de umilințe, să figureze pe post de cobai în cinicele laboratoare revoluționre. Despre terifiantul prisos de beznă, abătut asupra lumii-nelume, ieșite din rosturile sale, dezbinate enorm, incapabile să le mai ofere minima protecție oamenilor de rând, cu atât mai puțin să le lumineze calea către un trai demn și civilizat. Despre fireasca, ințețita nevoie de a visa (într-un legitim chip compensator) „trinitatea sufletului": „Lotus-Lebădă-Liră". Despre „focul devorator", apărut orișiunde „pe cerul învolburat", amenințând să surpe totul din temelii, să bage groaza în sufletele celor mai slabi de înger. Despre grădina stâlcită (la modul grobian) de „ditamai cizme, de labe" și de te-ai mira ce alte obiecte și organe de o agresivitate fără seamăn. Despre neputința de a se mai afla „în musafirie" la cineva, într-un moment critic când „hostipitalitatea" (despre care vorbește J. Derrida într-una din cele mai focoase și mai deconstructive cărți ale sale) se manifestă la scenă deschisă fără niciun fel de precauții ori menajamente. Despre patimile, traumele, oscilațiile, dezorientările muritorilor de rând, ce au văzut atâtea anomalii, atâtea derostuiri, atâtea grozăvii în cataractă. Despre apriga suferință interioară de a sta „pe tabla prinsă de stâlpul infamiei". Despre propriu-i pas încă „ușor" - „Semn de conștiință curată" într-o lume ce începe să-i prefere imaculatului maculatul. Despre bucuria de a scrie precum trăia: „pilduitor și laconic mereu", într-o manieră mai degrabă litotică decât hiperbolică. În următorii ani postrevoluționari, poeta silită să pribegească a acordat mai multă atenție dimensiunii religioase a liricii sale, alcătuind câteva poeme bogate în reverberații evlavioase, în imagini numinoase, în scandări sobre, puternic animate de dorința de a opta pentru anumite rosturi sacre, de nevoia de a se lămuri în privința capacității sale de a se raporta transcendenței active, cooperante. În „Catrene" tonalitatea sa lirică a devenit mult mai concentrată și mai meditativă, evocarea unor episoade erotice a devenit o preocupare poetică recurentă, tendința spre autoexplorarea sârguincioasă s-a făcut cu insistență prezentă, reușind să ne edifice vizavi de dificultatea autoarei de a fi o răzvrătită și, implicit, de intenția-i respectării „regulii jocului". Tematizând o secvență erotică din viața lui Pușkin, poezia „Psyhe" (1920) se rmarcă prin vibrația emotivă, printr-o ușoară ironie, prin nota relaxată. În compoziția lirică intitulată „La stâlpul infamiei" (1920), autoarea își apără starea de nevinovăție, de necomplicitate cu ceea ce i se impută pe nedrept, într-un mod abuziv. Ajunsă la maturitate, Marina Țvetaeva a simțit nevoia să se apropie de alunecosul tărâm al „adolescentului pirolatru", animat de năzuințe înfierbântate, și-a imaginat „cuibul" împletit metaforic din adevăr și singurătate. În distorsionatul, iregularul poem „Ofelia - către Hamlet", autoarea a realizat o abordare introspectivă a celebrului personaj feminin ajuns într-o lamentabilă stare destrămantă. De ce i-a dedicat ea o „epistolă Fedrei? Fiindcă s-a identificat, s-a simțit solidară cu femeia nefericită în dragoste, nevoită să constate că-i trădată de Ipolit care nu o mai iubește pe ea, ci pe "seducătoarea " Psyhe. Aflată în exil occidental, autoarea poeziilor Berlinului și Oka n-a pierdut prilejul de a-și exprima fascinația față de "vraja nemțeștii feerii". În „Arborii" (1923) autoarea s-a imaginat într-o stare de „complot contra veacului" ce i-a mutilat grav existența. În ultimele-i poeme, cea care avea să se sinucidă, s-a autoreprezentat „încărunțită", gata să sfârșească „prin dezbin", ca „ultimul marinar" ce „bea moartea de-a valma cu iubirea".

Plină de neastâmpăr, într-o bună măsură reformatoare (mai cu seamă în plan prozodic), tensionantă, deosebit de concentrată de cele mai multe ori, scăldată în apele simbolismului și ale avangardei, nedesprinsă în totalitate din orizontul tradiției acaparatoare, învârtejitoare nu doar odată, mai degrabă „rizomatică" (în accepția deleuziană) decât arborescentă, luând-o necontenit la fugă, preferându-i centrării descentrarea, lirica țvetaeviană ne încântă prin dinamism și elasticitate, ne impresionează prin determinarea dureros-tragică, ne atrage atenția prin verva experimentală, ne reține prin propensiunea-i confesivă, ne determină să-i admirăm capacitatea de a deveni proteică, modul de proiectare de mult mai multe ori sibilinic decât apolinic.

Dintre toate ismele epocii, simbolismul a reușit să o atragă într-o mai mare măsură pe poeta dornică să deguste nebulozitatea, evanescența, depărtarea plină de taină, să se înfățișeze enigmatic, să-și schimbe identitatea prin intermediul unor transpoziții ingenioase, să-și rostească în surdină bucuria ori tristețea, să-și nuanțeze întruna modul de percepție și de exprimare...

V.N.

Magda Grigore

În numele poemului (cuvintele te ascultă întotdeauna)

Să aduni cuvintele, să le alegi, să le păstrezi,
să le iei întotdeauna cu tine la drum,
cenușa lor se așază ușor în bagajul fiecărei zile.
Cuvintele sunt un puzzle
cu care poți să construiești
ce știi mai bine –
poți să le așezi într-un câmp de luptă
sau poți să reconstitui cu ele calea înțeleptului.
În ele stau ascunse gândurile, frica și furia,
toate faptele bune pe care le-ai făcut
și cele ascunse vederii,
clipele cu care ai desenat flori pe inima celuilalt
sau în care ai ascuțit securea războiului.
Cuvintele te ascultă întotdeauna,
tu le aprinzi, tu le stingi.
Ele pot schimba vremea dintr-o dată
și lumea întreagă o ridică în vibrații înalte,
știu cum să mângâie suferința
și reușesc să iubească în izvoare fără sfârșit.
Le poți chema în ajutor, atunci când ai nevoie,
poți să stai cu ele de vorbă
când nu ai pe nimeni în jur;
se bucură o dată cu tine, sunt fericite
și mai ales știu să plângă în tăcere.

Cuvintele te ascultă întotdeauna,
tu le aprinzi, tu le stingi. Renasc din propria cenușă,
pot distruge și pot naște vieți,
vindecă și otrăvesc, fac ce le spui să facă,
Turnul Babel sau Sagrada Familia.
Cuvintele sunt adevărate-tainice-nevăzute corăbii
pe care le trimiți zilnic în apele vieții –
ai grijă să păstrezi câteva la tine, să-ți ajungă
să te împaci cu fratele tău până seara.

Cuvintele te ascultă întotdeauna,
tu le aprinzi, tu le stingi.
Noi suntem toți asemenea, ele sunt unice –
ai grijă, cuvintele vor crea lumea
după chipul și asemănarea ta.

litere

Mariana Şenilă-Vasiliu

Radu Ionescu, așa cum a fost, așa cum l-am cunoscut (III)

Cu excepţia episodului legat de povestea cu furtul tablourilor, căreia nu-i prea dam crezare, relaţia mea cu Radu era una deschisă. Ne deosebeau doar educaţia primită şi comportamentul decurs din ea. Moaţă prin născare, primisem o educaţie aspră şi inflexibilă, ce era în guşă, musai să fie şi-n căpuşă. Genul ăsta de educaţie a făcut din mine o inadaptabilă, trânteam şi mai trântesc încă adevărul indiferent de urmări. Radu, bucureştean sadea, crescut în înalta societate, era reversul meu: în lume practica o diplomaţie de salon în care nu era de bonton să spui tot ce gândești ...

1987 a fost un an de cumpănă pentru mine şi pentru tovarăşul meu de viaţă. Practic, vara acelui an ne-am petrecut-o în spital. În acea perioadă, Radu Ionescu s-a arătat a fi un adevărat prieten, sprijinindu-ne moral şi pe unul şi pe celălalt. În imposibilitatea de a alerga după actele de pensionare provizorie, Radu, care avea totate uşile de la U.A.P. deschise, a făcut acest lucru în locul meu. Fără intervenţia lui salutară aş fi putut aştepta mult şi bine bunăvoinţa celor de la Uniune.

Prin 27 sau 28 decembrie a acelui an, l-am sunat pe Radu să-l întreb dacă mai ştie ceva despre mersul actelor mele la Uniune. „Am lipsit de acasă, m-am întors abia ieri. Mi s-a spart casa şi am fost furat. De două zile stau de vorbă doar cu... „specialiştii". Ce i s-a furat? Destule, îmi va scrie despre ce i s-a întâmplat, dar momentan n-avea dispoziţia să discute despre asta. Ironic, m-a asigurat că tabloul primit cadou de la mine n-a fost furat. La începutul lunii ianuarie 1988 am primit scrisoarea promisă: „Casa nu-mi mai e dragă (după viol), mi-e neplăcut să stau între ziduri şi când lipsesc mi-e teamă să nu intre hoţii. Nu valoarea tabourilor (furate, n.n.) mă lezează, ci faptul în sine, mai ales că a fost comis de cineva care cunoaşte bine casa şi, în plus, era specialist (în materie de pictură, n.n.). Mă tulbur când mă gândesc că putea fi oricine (poate chiar voi). Altfel, nimic. Mă gândeam cu bucurie la acest lung concediu care s-a transformat în coşmar" (...).

Am rămas descumpănită de pe urma celor aflate pe care le găseam oarecum bizare. Radu avea dreptate când se plângea de cele petrecute, însă chiar prin profesie şi felul său sociabil de a fi, adunând în juru-i multă lume, provocase involuntar situaţia. Sau, mă rog, aşa părea în acel moment să fie. Trei săptămâni mai târziu, aflându-mă în Bucureşti pentru tratament, mi-am dat întâlnire la el acasă la ora 17. Terminând treburile mai devreme, extenuată de oboseală şi neavând unde să mă duc, l-am sunat mai devreme. Mi-a spus să urc, dar s-a scuzat că mă lasă singură, el fiind, conform indicaţiilor medicale, obligat să se odihnească după masă. La rându-mi, mi-am cerut scuze că îl deranjasem, l-am îndemnat să se ducă să se odihnească, dar până când va reveni l-am rugat să-mi dea ceva interesant de citit. Mi-a dat jurnalul (în original!) al contelui Saint-Amant. Cine era contele, habar n-aveam şi nici până azi n-am reuşit să aflu. Nu l-am întrebat de unde îl are, probabil îl moştenise de la tatăl său, C. Ionescu-Mihăieşti, mare bibliofil, pasionat colecţionar de cărţi rare şi manuscrise, dar şi de obiecte artistice.

Jurnalul era o năzdrăvănie aşa cum nu mai văzusem. Scris cu o peniţă extrem de fină, cu litere mici de tot, textele orizontale erau întreţesute cu altele verticale, totul perfect caligrafiat cu cerneală neagră. Bizareria era accentuată de prezenţa în interiorul textelor a unor desene mici, mici de tot, şi a altor texte încă şi mai mărunt scrise care ar fi necesitat o lupă pentru a putea fi citite. Pe câteva pagini se repeta numele Anne cu varianta Anne-Gracieuse şi chiar cu nişte versuri care în acrostih dădeau acelaşi nume ce părea să-l obsedeze pe autorul jurnalului. Brusc, în 1829, toate aceste lucruri ciudate dispar, atenţia contelui oprindu-se asupra teatrelor şi a spectacolelor, care şi de câte ori a fost reluat, totul având aspectul unui registru contabil. A dispărut şi acea ţesătură de texte cu desene care făcea din fiecare pagină o adevărată operă grafică. Practic, din acel moment, tot ce făcea originalitatea jurnalului a dispărut rămânând unul oarecare.

După ce s-a odihnit, Radu a revenit în salon şi la o cafea bună, o raritate pe vremea aceea, am început să discutăm despre una, despre alta. La un moment dat, l-am întrebat ce se mai auzea de picturile care îi fuseseră furate. „Le-am găsit". Cum?, m-am mirat eu. „Păi uite cum!", şi s-a apucat să-mi povestească toată tărăşenia din fir a păr. În 20 decembrie plecase la Oradea, de unde cu cel care îl invitase, s-a dus la Salonta. „Aha, pe graniţă!", a exclamat insul de la miliţie care ancheta furtul. Pe vremea aceea, nu doar fuga peste graniţă era incriminată, ci chiar şi simpla apropiere de hotarele ţării, straşnic păzite pe dinăuntru, stârnea suspiciuni. Aşa se face că Radu a fost primul bănuit că şi-ar fi sustras tablourile în vederea trecerii lor în străinătate, Occident adică. În 26 decembrie, în a treia zi de Crăciun, când s-a întors acasă a descoperit că îi dispăruseră două din cele mai preţioase tablouri pe care le avea, un peisaj al post-impresionistului Sisley şi o pictură a unui anonim francez din secolul al XVIII-lea. În lipsa lui lăsase un nepot care să aibă grijă de apartament. Radu l-a întrebat pe nepotul cu pricina dacă observase ceva deosebit în absenţa sa. Nu, nu băgase de seamă nimic deosebit. Pe lista posibililor hoţi ai tablourilor, miliţia l-a trecut pe locul doi şi pe nepot. Radu a vociferat, explicându-i anchetatorului că, fiind legatar testamentar, acela n-avea de ce să fure, ori de ar fi vrut să facă asta putea s-o fi făcut cu zece ani în urmă şi să fure nu două tablouri, ci alte lucruri mai scumpe şi mai uşor de subtilizat. Atunci anchetatorul a replicat că dacă nu l-a furat nepotul poate să-i fi furat tablourile vreunul dintre cei care participaseră la *petrecerile* pe care criticul le dădea în apartamentul său. *„La mine nu se dau petreceri"*, a replicat Radu, *„la mine intră multă lume, prieteni, specialişti, cunoscuţi că asta e meseria de critic de artă. Dar petreceri nu se dau!"* Mi-a arătat un morman de chei atârnat într-un cui pe hol: „Uită-te şi tu. Dacă atingi una singură, toate scot un sunet imposibil. Cum era să-mi fure cineva cheia de la apartament?"

Văzând că n-o scoate la capăt cu miliţia, care nu se prea străduia să dea de urma tablourilor - deh, de-ar fi fost vorba despre lucruri scumpe sau de bani ar fi fost cu totul altceva - Radu a intervenit „mai sus". Cât de sus? „Ştiţi, i-a spus în glumă Radu celui de „mai sus", mă gândesc că le-aţi luat voi". „Sinceritate contra sinceritate", i-a replicat acela, „Dacă o făceam noi, nici n-ai fi observat. Sau făceam totul zob". Sic! După răspunsul dat, cel de „mai sus" era de la Securitate, că numai „băieţii" intrau prin case fără să lase urme, sau făceau totul zob, ca să vâre frica în oase celui „vizitat". Cu vreo săptămână înainte de întâlnirea noastră, Radu a primit un telefon prin care i s-a spus că, în Obor, sub husa maşinii cu numărul cutare, va găsi „ceva ce a pierdut". A telefonat la miliţie şi, însoţit de organ, s-a dus la faţa locului unde a găsit, într-adevăr, tablourile furate. „Şi acum unde sunt?", l-am întrebat eu curioasă. „Sunt cele două la care tocmai te uiţi. Cele de pe uşă". Cu ocazia asta am constatat că Radu mai găsise încă un loc de expunere a tablourilor: pe uşă! Tablourile îmi erau necunoscute, nu le mai văzusem niciodată până în acel moment, aşa că m-am apropiat să le studiez mai de aproape. După toate caracteristicile, de la motivul pictural, un peisaj cu apă, cer şi sălcii, la culoare şi pensulaţie părea să fie un Sisley autentic. Semnătura, modestă altminteri, confirma şi ea paternitatea tabloului. Cât despre celălalt tablou, portretul întreg al unei femei executat în maniera secolului al XVIII-lea francez, nu mi-a atras atenţia prin vreo calitate deosebită. Alături de cele două tablouri recuperate, Radu înfipsese cu un ac cu gămălie cuvântul „Omagiu" decupat din vreunul din ziarele sau revistele timpului de care chiftea presa obedientă „tovarăşilor". De abţibildul omagial, Radu atârnase şi o fundă roşie. „Omagiu cui?", l-am întrebat. „Celui care mi le-a restituit"... Asta a fost varianta furtului şi recuperării celor două tablouri povestită de Radu. Pentru mine însă, labirinticul story nu se aşeza cum trebuie şi ceva, nu ştiu ce anume, nu era la locul său. Însuşi faptul că fuseseră furate doar două tablouri de valoare vandabile în Occident arată că nu era vorba de ceva întâmplător, ci de ceva îndelung chibzuit, alminteri hoţii iau ce apucă. Judecând retrospectiv lucrurile, am senzaţia unui scenariu care nu se încheagă şi a unui teatru jucat într-o notă falsă. Voind să scoată din ţară cele două picturi şi să le vândă în Occident, după toate probabilităţile în Franţa, unde ar fi încasat o sumă apreciabilă - în ţară, conform legii patrimoniului, ele nu puteau fi vândute decât muzeelor şi pe sume mizere -, se prea poate ca Radu să fi recurs la înscenarea furtului. Văzând că nu reuşeşte să ducă de nas nici Miliţia şi nici Securitatea, că nu este crezut şi că situaţia devenea riscantă, a demontat sceneta în sens invers. Sau lucrurile s-au petrecut întocmai cum le-a povestit Radu? Ce s-a întâmplat după 1989 cu picturile în cauză nu l-am întrebat, în fond ele erau proprietatea lui şi putea de-acum face ce voia cu ele, iar asta nu mai era treaba mea. Singurul lucru pe care i-l imput e că s-a străduit prea mult să mă facă să cred varianta lui. Din care motiv, iarăşi n-am priceput. Exista o soluţie mult mai bună: să nu-mi fi povestit nimic, îndepărtând astfel orice urmă de bănuială care să ştirbească impecabila imagine ce mi-o făcusem despre el.

Cu excepţia episodului legat de povestea cu furtul tablourilor, căreia nu-i prea dam crezare, relaţia mea cu Radu era una deschisă. Ne deosebeau doar educaţia primită şi comportamentul decurs din ea. Moaţă prin născare, primisem o educaţie aspră şi inflexibilă, ce era în guşă, musai să fie şi-n căpuşă. Genul ăsta de educaţie a făcut din mine o inadaptabilă, trânteam şi mai trântesc încă adevărul indiferent de urmări. Radu, bucureştean sadea, crescut în înalta societate, era reversul meu: în lume practica o diplomaţie de salon în care nu era de bonton să spui tot ce gândeşti şi care se comporta, indiferent de situaţii, doar *comme il faut,* fără să tulbure apele.

Într-o anume situaţie, diferenţa dintre noi a ieşit la iveală. Felul meu de a fi, fără ascunzişuri şi fandoseli, m-a făcut să trag destule ponoase în viaţă. Spuneam exact ce gândeam, iar în societate aşa ceva nu se prea iartă. Cel care nu m-a iertat şi mi-a sancţionat prompt gafa a fost Radu. Lucrurile s-au petrecut prin 1985 sau 1986. Medicul colecţionar de artă Roland Anceanu - apropiaţii îi spuneau Puiu -, avea invitaţi la cină oaspeţi din Bucureşti, pe dr. Puiu Stoiculescu şi soţia sa Mira, pe Radu, iar dintre autohtoni pe soţii arhitecţi Mulţescu şi pe mine cu prinţul consort. Bună dispoziţie, glume, conversaţie agreabilă, într-un cuvânt ne simţeam foarte bine. Era în obiceiul gazdei să completeze festinul alimentar cu unul cultural-artistic de proiecţii cu diapozitive. Cunoscând obiceiul casei, arhitecţii aduseseră diapozitive cu monumentele restaurate de ei, printre care şi câteva cu biserica de la Vieroşi, cea construită de Albu ot Goleşti la începutul secolului al XVI-lea. La vederea unuia din acele diapozitive, în care acoperişul de pe turlă semăna cu o căciulă prea mare căzută peste urechi, uitând cu desăvârşire că autorii restaurării erau de faţă, am trântit-o în stilul meu: „Doamne, da' urâtă mai e!" Cei doi au sărit ca arşi să-şi apere opera. Fără voia mea intrasem într-un joc din care nu mă mai puteam retrage şi în care eram nevoită să fac faţă acuzelor, dintre care cea mai gravă era că n-avem dreptul să judec arhitectura fără studii de specialitate. Las la o parte faptul că asemeni fotbalului, unde nimeni nu-i jucător, dar toţi se pricep, şi în arhitectură toată lumea îşi spunea părerea. Însă în cei şase ani de facultate studiasem în mod egal arhitectura, pictura şi sculptura, la care se adăugau doi ani când urmasem studii stricte de arhitectură cu examene susţinute. Aşa încât eram mai îndreptăţită oricum decât alţii să am o părere în acest caz. Argumentele şi contraargumentele se încrucişau peste resturile festinului creând o atmosferă total neplăcută. După schimburile de replici s-a lăsat o tăcere grea. Cina era definitiv compromisă, iar eu mă simţeam ca naiba pentru că mi-o luase gura pe dinainte. Când l-am condus pe Radu la hotel, am încercat să mă disculp, argumentându-mi din nou spusele. La care el mi-a retezat-o scurt: „Da, dragă, ai dreptate, dar după o astfel de ieşire eu nu te-aş mai invita la masă". Ce era să zic, o făcusem lată şi mă simţeam mizerabil.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, am primit un telefon de la Puiu Anceanu: să ne luăm haine groase, de ploaie, şi încălţăminte adecvată că mergem. Unde? Las' că ai să vezi unde. În maşină, Puiu pe post de şofer, Radu, soţul meu, eu şi căţelul Mitică, să se bucure şi el de ieşirea în aer liber. Era frig, burniţa mărunt şi vremea nu da semne de îndreptare. Degeaba încercam să-l trag pe Puiu de limbă unde mergem, răspunsul lui era acelaşi: "Surpriză!" După o porţiune de şosea, maşina a apucat-o pe un drum rău de ţară, plin de gloduri şi hârtoape, ba urcând, ba coborând până când am ajuns în satul de ţigani Vieroşi, unde ne-am oprit taman în dreptul bisericii. Am coborât din maşină şi, cu

portret

căţel cu tot, ne-am cocoţat pe dâmbul format de vechile chilii acoperite în timp de pământ. Fără o vorbă, am stat şi am privit câteva minute biserica. Cu musca pe căciulă, tăceam mâlc aşteptând verdictul. Odată ce-l aud pe Radu: „Doamne, da' urâtă mai e!" Ne-am uitat unii la alţii şi ne-a pufnit râsul. Iertată pentru gafă - prea avusesem dreptate -, am continuat să fiu musafir permanent la mesele lui Puiu, dar din când în când şi la Radu acasă, la o cafea şi un pahar de vorbă.

Prin Radu Ionescu am cunoscut o serie de personalităţi ale anilor 1970-1980, printre care pe istoricul George Potra, autorul minunatului volum „Din Bucureştii de altădată". L-am întâlnit pe George Potra prima dată în holul Bibliotecii Academiei unde, împreună cu Radu şi Nelu Spătan, dezbăteau ultimul eveniment: greva din noiembrie 1987 a muncitorilor de la Braşov. Şi ce avea să urmeze... În mod inevitabil s-a ajuns la „personaje", cum le spunea un scriitor Ceauşeştilor, ocazie cu care George Potra şi-a amintit că, cu prilejul aniversării a cincizeci de ani a liceului din Găeşti, l-a cunoscut pe învăţătorul Ionescu, dascălul de la şcoala primară al „tovarăşei". „Lipsea cu săptămânile de la şcoală, iar când o întrebam pe unde a umblat începea să se smiorcăie: „La praşilă". Nu era nici mai deşteaptă şi nici mai proastă decât alţii, aşa că o treceam de milă", a încheiat învăţătorul. Cu obidă, i-a spus istoricului că după atâtea decenii de trudă ieşise din învăţământ cu o pensie mizeră. „Şi nu i-ai scris tovarăşei?", l-a întrebat Potra pe învăţătorul Ionescu. Ba îi scrisese, dar n-a primit niciun răspuns. Cum era să-şi mai amintească ea, care umbla acum în blănuri scumpe şi cu perle veritabile la gât, devenită între timp „savantă de renume mondial", de momentele de umilinţă când sta desculţă, smiorcăindu-se în faţa învăţătorului?

Cu ocazia nu mai ştiu cărui simpozion, ţinut la muzeul piteştean sau la Complexul Muzeal Goleşti, ca de obicei l-am invitat pe Radu la cină, să mai tăifăsuim şi noi câte-n soare şi în stele. Mi-a spus că e însoţit de George Potra şi Bălăceanu-Stolnici, pe care nu-i poate abandona. Adu-i şi pe ei! A fost o masă plină de voie bună şi de glume, cele mai multe politice, cum altminteri? Pe post de gazdă primitoare, făceam naveta între bucătărie şi bibliotecă, în economia casei aceasta ţinând loc şi de sufragerie. Drept care am pierdut cea mai mare parte a discuţiilor. Pe una singură am prins-o din zbor: că din dispoziţia Ceauşeştilor s-a încredinţat studiourilor Televiziunii Române şi Animafilm operaţiunea „Letopiseţ", prin care să fie filmate şi înregistrate toate marile personalităţi culturale, ştiinţifice şi artistice trăitoare în „epoca de aur". Ba chiar şi pe cele indezirabile, că de, nu se ştie ce vor ajunge şi ar fi fost păcat să lipsească din panoplia regimului Ceauşescu. M-am cutremurat. Lucrurile se petreceau ca trase la indigo după filmul regizorului argentinian Renée Muciga, „Centrul înaintaş a murit în zori", în care un magnat achiziţiona personalităţi umane, pe cele mai mari şi mai deosebite, şi le ţinea închise pentru unica satisfacţie de a fi proprietarul lor. Ceauşeştii semănau izbitor cu acel personaj malefic; ţineau şi ei lăcătuite în ţară personalităţile de vază la un loc cu alte 22 de milioane de suflete pentru sadica plăcere de a fi zbirii lor.

Tot prin Radu Ionescu am avut imensa bucurie să-l cunosc pe Barbu Brezianu. În martie 1989 am primit de la el un telefon: „S-a interesat Barbu Brezianu de tine şi doreşte să te cunoască". „Glumeşti?" Nu glumea deloc. „De unde şi până unde ştie Barbu Brezianu de existenţa mea?" „Ţi-a citit în *Argeş* nişte articole"... „Care articole?" „Ai scris două mii de articole şi mă întrebi pe mine care? Nu ştiu, dar Barbu citeşte revista *Argeş* şi m-a întrebat cine eşti. M-a întrebat şi cine e Silvana Mareş. I-am spus că e una şi aceeaşi persoană cu Mariana Şenilă. M-a întrebat şi ce nume e acela, Şenilă. Dar, de fapt, de unde vine?" I-am dat lui Radu varianta scurtă a probabilei provenienţe a numelui, cea cu meşterii în minerit aduşi din Alsacia şi Lorena în Apuseni pe vremea Mariei Tereza. Târându-se prin galeriile strâmte al minelor de aur asemeni unor omizi, „chenille" în franceză, au poreclit vreun ortac, străin sau autohton, cu respectivul nume. De la acel ortac e posibil să ni se tragă numele. „Omidă?", se mirase ironic Everac. „Da, domnule Everac, dar din ea iese fluturele", i-am replicat eu la fel de ironică.

Relaţia mea cu Barbu Brezianu, pentru care îi sunt recunoscătoare lui Radu, a durat până la moartea brâncuşologului, în 2008. Între 1990 şi 1994, împreună, Barbu Brezianu, Radu Ionescu şi cu mine, am întreprins o anchetă jurnalistică intitulată „Ce s-a întâmplat cu moştenirea Brâncuşi". Ideea a pornit de la o discuţie avută la prima întâlnire, când l-am întrebat pe B.B., cum îi spuneam eu şi Radu, dacă ştie cumva ce s-a întâmplat cu moştenirea Brâncuşi şi mai cu seamă dacă are cunoştinţă despre acel mult discutat act prin care i s-a refuzat sculptorului legatul testamentar. Printre personalităţile care datorită atitudinii lor au dat apă la moară oficialităţilor comuniste, revenea frecvent numele academicianului George Oprescu. În 1951, când la o şedinţă a Secţiunii de Ştiinţă a Limbii, Literatură şi Artă din cadrul Academiei R.P.R. se discutase oferta lui Brâncuşi şi când poetul de tristă amintire Al. Toma îl făcuse pe artist „reacţionar şi duşman al poporului", George Oprescu a tăcut. Cinci ani mai târziu, într-un text despre sculptura modernă, l-a făcut pe Brâncuşi „decadent". Căzut din lac în puţ, dându-şi seama totuşi că a greşit, Oprescu a încercat cu ocazia simpozionului comemorativ Brâncuşi din 1967 să dreagă busuiocul, dar era prea târziu. În ochii multora, pe drept sau pe nedrept, academicianul a rămas principalul vinovat, chiar dacă altcineva şi-a pus semnătura pe nenorocitul act de refuz al moştenirii Brâncuşi.

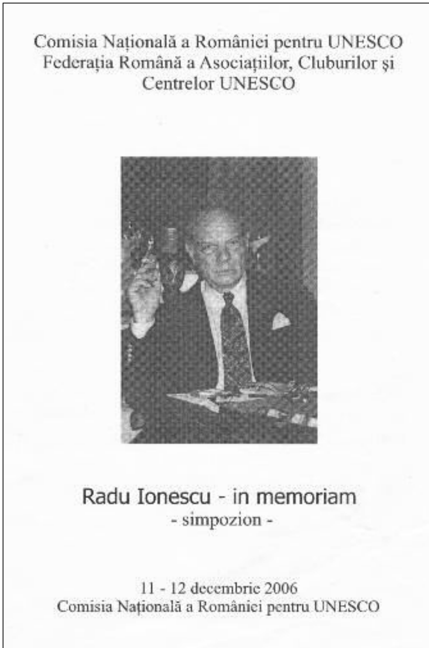
Oricât de bun prieten îl consideram pe Radu, pentru corectitudinea anchetei jurnalistice, imparţialitatea m-a obligat să-i pun şi lui câteva întrebări incomode privind presupusa vinovăţie a lui George Oprescu. Din cele cinci întrebări pe care i le-am pus, nu mi-a răspuns decât la ultima - „Puteţi, eventual, indica persoane care cunosc îndeaproape amănunte legate de acest eveniment dureros şi care ar putea da lămuriri?" - arătând acuzator în direcţia lui Mircea Deac. În rest a scăldat răspunsul în generalităţi, abţinându-se să-l implice în vreun fel pe George Oprescu. De la bun început am bănuit că lucrurile se vor petrece astfel pentru că ar fi fost nedemn să-l atace post-mortem pe Oprescu - *de mortuis nihil sine bene* -, iar datoria morală pe care o avea faţă de mentorul şi salvatorul său într-un moment de cumpănă îl obliga să nu-i întineze în niciun fel memoria. Acel articol-interviu ratat a fost de altminteri singura contribuţie a lui Radu Ionescu la ancheta Brâncuşi, restul rămânând în seama lui Barbu Brezianu şi a mea.

După 1989, relaţiile mele cu Radu, însă nu doar ale mele, ci şi cele cu bunul său prieten, medicul Roland Anceanu, au început să se rărească şi să se răcească. Priorităţile lui erau altele, prietenii alţii şi drumurile lui duceau în cu totul altă direcţie. De la îmbrăţişările călduroase de altădată prilejuite de bucuria de a ne revedea a trecut la un comportament cvasiprotocolar, mai potrivit pentru cunoştinţe oarecare decât faţă de nişte prieteni atât de apropiaţi cum fusesem noi. Din 1990, de cele mai multe când îl sunam că am drum la Bucureşti şi aş dori să-l întâlnesc, pretexta că este ocupat. Nu mai aştepta provincia... Asta deşi, conform înţelegerii, aveam de pus la cale mersul anchetei Brâncuşi.

În primăvara lui 1990 i-am adresat o scrisoare ministrului Culturii de atunci, Andrei Pleşu, prin care îi ceream sprijin pentru acces la arhivele Ministerului Culturii, inclusiv o eventuală participare la respectiva anchetă. Andrei Pleşu nu mi-a răspuns, a lăsat asta în seama doamnei consilier Luminiţa Batali al cărei răspuns a fost o mostră de eschivă moale: „Nu negăm importanţa problematicii care vă preocupă, dar, în opinia noastră, este prematură resuscitarea (cel puţin sub unele aspecte)". Cu alte cuvinte, da, dar mai bine ba. M-am decis în acel moment să mă adresez lui Andrei Pleşu direct, printr-o scrisoare deschisă intitulată *„Când va fi momentul, domnule ministru?"* Revista *Ateneu*, care până în acel moment îmi publicase deja o serie de articole, inclusiv consideraţiile lui Barbu Brezianu, de astă dată m-a refuzat pe motiv că depinzând de subvenţiile de la Ministerul Culturii nu poate să... etc. Mă împotmolisem şi aveam neapărată nevoie de sfatul lui Radu Ionescu. Oricât ar fi fost de ocupat.

Am profitat de faptul că Muzeul de Artă al României, în colaborare cu ambasada Olandei la Bucureşti, organizase o expoziţie cu operele de artă din muzeu restaurate de specialiştii olandezi. Vernisajul a avut loc în 3 mai 1991. L-am sunat pe Radu, i-am spus că am nevoie de opinia lui în ce priveşte textul scrisorii, inclusiv de sugestia privind revista în care ar putea fi publicat. A venit, a citit scrisoarea adresată ministrului Culturii, a fost de acord cu textul şi, fără să-şi ceară scuze, dar mai ales fără să-şi ia la revedere, a dispărut. Într-un târziu, l-am văzut într-un grup, unde părea să se simtă precum peştele în apă. În jurnal, în seara aceea am notat: „N-am ce-i reproşa, numai atâta mai poate să dea".

Despre ultimii săi zece ani de viaţă nu ştiu prea multe. Ne-am întâlnit doar întâmplător. O dată, trezindu-ne faţă în faţă şi nemaiputând să mă ocolească, m-a poftit în prima patiserie ieşită în cale, unde am înghiţit cu noduri pateurile comandate, inclusiv acel categoric „NU!" de care am pomenit. Dar mai era, oare, ceva de discutat după jenanta scenă de la înmormântarea bunului nostru prieten Roland Anceanu? A venit la sfârşit de tot, când groparii azvârleau ultimele lopeţi de ţărână peste sicriu. A mormăit un „Dumnezeu să-l ierte!", apoi „Am însă lucruri mai importante de discutat cu sora lui Puiu." După care s-a dus la aceasta să se intereseze de soarta tablourilor din colecţia acestuia, în mod special de cele de artă naivă, pentru care avea deja în vedere un client. Ca un făcut, la scurt timp după aceea l-am văzut, la televizor, la funeraliile pictorului Sever Frenţiu, mare maestru mason al nu ştiu cărei loji din România. Din răspunsul dat de Radu atunci unei televiziuni, am aflat că şi el era mason, lucru de care habar n-aveam. Prin 2003 sau 2004, l-am văzut, tot aşa, la o televiziune, făcând antireclamă la fumat. Era de nerecunoscut, slab, slab de tot, cu faţa emaciată peste care se întinsese deja umbra apropiatei morţi.

După 25 de ani de prietenie, răgaz în care am considerat că-l cunosc destul de bine pe Radu Ionescu, felul în care se schimbase în ultimii zece ani m-a dat literalmente peste cap. Dar, oare nu se schimbase întreaga societate românească? Stupefiată, mă întrebam care era Radu în realitate: cel de altădată, cald, afectuos, săritor la nevoie, manierat şi om de lume? Sau cel care devenise amnezic cu foştii prieteni? Să fie acelaşi Radu care se oferise spontan să-mi scrie referatul necesar publicării primului meu volum, „Drumuri, cărări, poteci", ale cărui consideraţii elogioase stârniseră ricanările ironice ale directorului de atunci al Editurii Sport-Turism? Sau cel care îmi răspunsese prin glacialul „NU!" când îl rugasem de o recomandare pentru o revistă de cultură bucureşteană? Să fi fost Radu cel care, după o vizită la el îmi strecurase, cu discreţie, în geantă un pachet de cafea din cea mai bună (eram în plină criză a cafelei din anii 1980), pe care îl descoperisem abia acasă? Sau cel care venise la înmormântarea bunului său prieten doar pentru că era interesat de colecţia de artă rămasă?

Tot prin Radu Ionescu am avut imensa bucurie să-l cunosc pe Barbu Brezianu. În martie 1989 am primit de la el un telefon: „S-a interesat Barbu Brezianu de tine şi doreşte să te cunoască". „Glumeşti?" Nu glumea deloc.

Cu toată amărăciunea pe care comportamentul său din ultimii ani de viaţă mi-a lăsat-o în suflet, pentru tot ce a fost bun, adevărat şi autentic, îi păstrez lui Radu Ionescu o amintire respectuoasă. Nu poţi da cu piciorul unui sfert de secol de prietenie; nu poţi şterge cu buretele momentele de bucurie şi clipele de solidaritate trăite împreună; nu poţi trece peste frumuseţea şi generozitatea unor gesturi. Şi nu poţi trece peste toate astea ca şi cum n-ar fi fost. Viaţa niciunui om nu poate fi judecată doar în alb şi negru, mai există şi griuri colorate, dar şi cenuşiul mort. Omul Radu Ionescu şi-a avut calităţile şi păcatele sale, însă criticul cu acelaşi nume a fost o personalitate a cărui amprentă stăruie încă în lumea artei. A fost un model de deontologie profesională.

La un an de la dispariţia sa, în decembrie 2006, la Comisia Naţională a României pentru UNESCO a fost organizat un simpozion *„Radu Ionescu - in memoriam"*. Am participat şi eu la acest simpozion şi n-am făcut-o de faţadă, ci din respect şi recunoştinţă pentru sentimentul care ne-a legat atâţia ani. În entuziasmul momentului, s-a decis publicarea, la Editura „Maiko" a unui volum care să-i fie dedicat. Nici până azi, când scriu aceste rânduri, el n-a fost publicat. Promisiunile şi entuziasmele de atunci s-au dovedit frunze-n vânt. Amânat sine die, nimeni nu mai pomeneşte azi de acel volum, dar şi tot mai puţini îşi amintesc de Radu Ionescu. A rămas însă ceea ce a construit în mintea şi sufletul unor artişti în timpul vieţii. Încolo, timpul şi-a început lucrarea distructivă.

portret

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, o nouă ediţie a Cenaclului „Armonii Carpatine”. Manifestarea, care a stat sub semnul Zilei Internaţionale a Copilului a cuprins o lectură din propriile creaţii, susţinută de elevi de la Palatul Copiilor din Piteşti, sub îndrumarea profesoarei Simona Marineaţă. Evenimentul s-a desfăşurat în colaborare cu Liga Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeş, fiind coordonat de redactorul- şef al revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu.

Conferinţele Municipiului Piteşti

■ Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti şi Palatul Copiilor din Piteşti au sărbătorit Ziua Internaţională a Copilului, printr-un spectacol muzical-literar-artistic, desfăşurat în Piaţa Primăriei. Evenimentul a debutat cu un recital de muzică şi dans popular, susţinut de Ansamblul de Copii „Zavaidoc” din cadrul Centrului Cultural Piteşti, sub îndrumarea profesoarelor Carmen Ionescu şi Corina Barbu. Manifestarea a continuat cu dansuri de societate, oferite de talentaţii copii, care urmează cursul de dans sportiv la Clubul Total Dance din cadrul Centrului Cultural Piteşti, club coordonat de coregrafii Corina şi Alfred Schieb. Auditoriul s-a delectat şi cu un recital de muzică folk, susţinut de Grupul Folk „P620”, din cadrul Centrului Cultural Piteşti, sub îndrumarea cantautorului Tiberiu Hărăguş. Trupa de teatru „Robertto”, coordonată de artistul Robert Chelmuş a încheiat spectacolul sub genericul „Bucuriile Copilăriei”, organizat de Centrul Cultural Piteşti. Publicul format din părinţi, bunici şi copii s-a delectat în continuare cu programul artistic, susţinut de talentaţii elevi de la Palatul Copiilor din Piteşti.

Concursul Naţional de Dans Sportiv „Dansul Florilor”

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat simpozionul cu tema „Principiile Universale ale Sistemului”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Ştiinţa în Slujba Cetăţeanului cu Teodor Ghiţescu”. În cadrul manifestării, col.(rtr.)ing. Teodor Ghiţescu a abordat principiul ierarhizării structurale şi procesuale, menţionând că orice realitate este integrată într-un sistem superior şi se divide în sisteme inferioare, la infinit. „Principiul autonomiei relative presupune că orice sistem are procese distincte de cele ale sistemului integrator, fără a le anula efectul. Principiul dihotomiei se referă la faptul că în orice sistem există cel puţin două structuri şi două procese care tind să schimbe starea sistemului în mod diferit. Un alt principiu universal este cel al entropiei, sau al dezordinii, care se explică prin faptul că elementele unui sistem tind spre nivelul minim al energiei interne”, a precizat Teodor Ghiţescu. La dezbatere au participat elevi şi cadre didactice de la Colegiul Naţional Zinca Golescu şi Colegiul Tehnic Dimitrie Dima.

■ Centrul Cultural Piteşti a găzduit în Sala Ars Nova, concursul judeţean de teatru, sub genericul „Primii artişti”, organizat de Şcoala Gimnazială „Nicolae Simonide” din Piteşti. La competiţia desfăşurată sub egida Inspectoratului Şcolar Judeţean Argeş au participat elevi talentaţi de la mai multe unităţi de învăţământ argeşene. Copiii au pus în scenă piese de teatru, întruchipând cu pricepere şi mult farmec o serie de personaje mai mult sau mai puţin cunoscute. Câştigătorii au fost recompensaţi cu premii constând în diplome, reviste şi cărţi.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie “Armand Călinescu” a organizat simpozionul cu tema „Muzica şi Puterea Politică în Istoria Lumii”. Manifestarea, desfăşurată în cadrul proiectului cultural - educativ, sub genericul „Istorie şi Istorii cu Marin Toma” a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Naţional Zinca Golescu şi pasionaţi de istorie. Marin Toma le-a vorbit celor prezenţi despre cele mai vechi partituri muzicale păstrate în tezaurul mondial, precizând că între putere şi muzică există o legătură, dovadă fiind o serie de piese celebre: Marşul Radetzki de Johann Strauss, Nabucco de Giuseppe Verdi, muzica de protest cântată de artiştii basarabeni Doina şi Ion Aldea Teodorovici, unele piese de muzică rock.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, un medalion artistic, dedicat mezzosopranei Adina Sima. Evenimentul, desfăşurat în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Poveşti de viaţă - poveşti de suflet cu Denisa Popescu” a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, creatori şi consumatori de cultură. Poeta Denisa Popescu a purtat un dialog fermecător cu distinsa invitată, despre viaţa şi cariera artistică, provocând-o să susţină şi un recital muzical, care a cucerit auditoriul. Originară din Ştefăneşti, judeţul Argeş, Adina Sima este absolventă a Colegiului Universitar de Institutori, Specializarea Muzică, din cadrul Universităţii Piteşti şi a Facultăţii de Muzică, Specializarea Pedagogie Muzicală, din cadrul Universităţii Transilvania Braşov. În prezent este profesor la Catedra de Estradă din cadrul Palatului Copiilor din Piteşti, artist liric la Filarmonica Piteşti, colaborator al Teatrului Naţional de Operetă din Bucureşti şi colaborator permanent al Teatrului pentru copii şi tineret „Aşchiuţă” din Piteşti, remarcându-se prin numeroase premii la concursuri de muzică uşoară şi folk, precum şi în roluri din musicall-uri, puse în scenă de instituţii consacrate ale genului.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat simpozionul cu tema „Omul cratic – autocratic, aristocratic, democratic, birocratic, tehnocratic”, în cadrul proiectului de dezvoltare personală, sub genericul „Feţele Omului”. Manifestarea, susţinută de psihologul clinician Radu Vasile Şerban, din cadrul Direcţiei Judeţene de Sănătate Publică Argeş a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu şi alţi consumatori de cultură. Vorbitorul a definit conceptul de craţie sau putere, în contexte diferite, oferind o serie de exemple incitante pentru auditoriu.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat o nouă ediţie a Cenaclului literar-artistic „Mona Vâlceanu”. Evenimentul, iniţiat şi coordonat de scriitoarea Mona Vâlceanu a cuprins un medalion literar, dedicat scriitorului Victor Gh.Stan, originar din comuna argeşeană Arefu şi licenţiat în Ştiinţe Juridice. Având chemarea scrisului, Victor. Gh. Stan a debutat literar cu poezie, creaţiile sale fiind publicate în reviste literare din toată ţara, printre care şi în revista Argeş, editată de Centrul Cultural Piteşti. A publicat mai multe volume de poezie, proză, teatru, dicţionare, sinteze literare, a prefaţat şi a făcut recenzii la peste 200 de cărţi, a înfiinţat revistele „Destine” şi „Clipe albastre” şi este preşedintele Secţiei Literatura pentru Copii şi Tineret Filiala Bucureşti a Uniunii Scriitorilor din România. La Cenaclul literar-artistic „Mona Vâlceanu” a fost primit cu admiraţie şi interes de iubitorii cărţii din Piteşti: profesorul Vasile Ghiţescu, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, scriitorul Mihail Ghiţescu, profesoara-scriitoare Steluţa Istrătescu, promotorul cultural Adina Perianu, elevi şi cadre didactice de la Colegiul Naţional Zinca Golescu.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat ediţia din luna mai a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu”. La manifestarea coordonată de scriitoarea Mona Vâlceanu a fost invitat criticul literar Aureliu Goci. Distinsul om de cultură a susţinut o prelegere spumoasă despre viaţa şi opera scriitorului Liviu Rebreanu, despre care a scris câteva volume de specialitate. Aureliu Goci a fost primit cu interes de consumatorii şi creatorii de cultură ai urbei. Poeta Allora Albulescu a citit din cărţile sale, venerabilul scriitor Mihail Ghiţescu a completat informaţiile expuse despre marele Liviu Rebreanu, iar profesorul Vasile Ghiţescu a făcut mai multe remarci literare, în nota-i caracteristică.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, serbarea Cursului de pian „Prietenul Meu Pianul”, desfăşurat de profesoara Clementina Dionisie în cadrul instituţiei. Manifestarea, care a avut loc sub genericul „Pe aripi de Cireşar” a cuprins recitaluri susţinute de micii artişti, cărora li s-a alăturat o doamnă, pasionată de pian. Cu toţii au cântat în cor melodii dedicate verii şi vacanţei mari. Pentru efortul lor, cursanţii au primit câte o partitură muzicală din partea doamnei profesoare şi diplome de merit de la Centrul Cultural Piteşti.

■ Regal de frumuseţe, eleganţă şi rafinament la Sala Sporturilor din Piteşti, cu prilejul Concursului Naţional de Dans Sportiv „Dansul Florilor”. Evenimentul, ajuns la a XXVIII-a ediţie a fost organizat de Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti, Federaţia Română de Dans Sportiv, Direcţia Judeţeană pentru Sport şi Tineret Argeş şi Clubul Total Dance Piteşti. La competiţie au participat peste 900 de sportivi de la 60 de cluburi din ţară, la 35 de categorii de vârstă şi clase valorice, de la 4 la 55 de ani. Evenimentul a deschis manifestările dedicate Zilelor Municipiului Piteşti.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat în Sala Ars Nova, ediţia din luna mai a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie şi Istorii cu Marin Toma”. Evenimentul a cuprins prelegerea cu tema „Istoria culturală a refuzului”, susţinută de istoricul Marin Toma, secretar general de redacţie al Revistei-document Restituiri. „Refuzul reprezintă o neacceptare, în funcţie de valorile morale ale societăţii în care trăim”, a menţionat vorbitorul, care a dat o serie de exemple de refuz sau neacceptare a unei situaţii.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, concertul de pian sub genericul „Frumos şi drag Piteşti”. Manifestarea, dedicată Zilelor Municipiului Piteşti a fost susţinută de copiii care urmează Cursul "Prietenul meu Pianul", desfăşurat de profesoara Clementina Dionisie în cadrul instituţiei. Lor li s-au alăturat elevi de la Liceul de Artă Dinu Lipatti şi de la Şcoala Populară de Arte şi Meserii din Piteşti. Micii artişti au cucerit cu prestaţia lor publicul format din părinţi şi bunici.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Trupa de Teatru „Robertto” au organizat în Sala Ars Nova din Complexul „Casa Cărţii”, spectacolul muzical-literar-artistic, sub genericul „Piteştiul Meu”.

Evenimentul, dedicat Zilelor Municipiului Piteşti a fost susţinut de copiii care urmează cursul de actorie desfăşurat de artistul Robert Chelmuş în cadrul Centrului Cultural Piteşti. Micii artişti au încântat cu prestaţia lor, ⟶

publicul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, părinți, bunici și alți admiratori. Preț de mai bine de două ceasuri, talentații copii au recitat poezii, fabule, au interpretat melodii pe ritmuri moderne, cântece populare și piese de teatru, demonstrând încă o dată că au talent și chemarea scenei.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, lansarea volumului cu titlul „Interviuri nonconformiste de pe patru continente (Africa, America de Sud, Asia și Europa)", de prof. univ. dr. Petre Popa. Originar din județul Vâlcea, autorul este absolvent al Facultății de Istorie din cadrul Universității București și a desfășurat o intensă activitate didactică în învățământul gimnazial, liceal și superior din Argeș și Vâlcea. A fost directorul Casei de Cultură din Topoloveni în perioada 1959-1961 și al Bibliotecii Regionale Argeș între anii 1961-1964, viceprimar al municipiului Pitești în perioada 1968-1979, președintele Comitetului Județean pentru Cultură Argeș între anii 1979-1990, decan și fondator al Facultății de Istorie, Filosofie, Jurnalism din cadrul Universității Pitești în anul 2004. A desfășurat o intensă activitate publicistică și de cercetare, publicând numeroase volume și studii de specialitate. La evenimentul editorial desfășurat la Casa Cărții și dedicat Zilelor Municipiului Pitești au participat personalități ale vieții culturale argeșene, elevi și cadre didactice de la Colegiul Național Zinca Golescu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, expoziția de metaloplastie și pictură pe sticlă sub genericul „Daruri de Sărbătoare – Fascinația Artei" , realizată de artistul plastic Constantin Samoilă. Născut în comuna argeșeană Corbi și arhitect de profesie, Consantin Samoilă este un om de cultură în adevăratul sens al cuvântului. Cântă în Grupul Vocal „Armonia", este membru al Corului „Mihai Viteazul" din Pitești și al Ansamblului Folcloric „Doruri Argeșene", scrie poezii, eseuri, pictează, și mai nou, este atras de metaloplastie. La vernisajul expoziției „Daruri de Sărbătoare-Fascinația Artei", eveniment pe care l-a dedicat Zilelor Municipiului Pitești i-au fost alături familia, prietenii și numeroși admiratori, care l-au felicitat pentru demersurile sale culturale.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, serbarea Cercului de pictură „Sensibilitate și Culoare", desfășurat de profesoara Elena Zavulovici în cadrul instituției. Manifestarea, care a avut loc sub genericul „Frumosul meu Pitești" a stat sub semnul Zilelor Municipiului Pitești dar și al Sfinților Împărați Constantin și Elena, patronii spirituali ai urbei. Sub îndrumarea doamnei profesoare, micii artiști au realizat o expoziție de pictură, pe care au vernisat-o într-o atmosferă de sărbătoare. Talentații copii au mai citit eseuri și au recitat poezii compuse de ei, în care și-au exprimat gândurile și sentimentele despre orașul lor Pitești. Publicul format din părinți și bunici i-a răsplătit cu aplauze călduroase pentru prestația lor.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat în Piața Vasile Milea, Spectacolul Multietnic. Evenimentul, desfășurat pe data de 20 mai, sub egida Zilelor Municipiului Pitești a fost bine primit de publicul iubitor de folclor autohton și de peste hotare. Manifestarea, coordonată de profesorul de canto popular Valentin Grigorescu a fost susținută de Ansamblul Folcloric "Doruri Argeșene", Grupul Vocal „Armonia", Ansamblul Folcloric de Copii „Zavaidoc", Taraful „Zavaidoc", Grupul Vocal „Zavaidoc", tineri din cadrul Alianței Franceze din Pitești, Ansamblul Folcloric „Filia" și Grupul Vocal „Ellada", din cadrul Uniunii Elene din Pitești.

■ Zilele Municipiului Pitești au fost omagiate prin concerte de înaltă ținută, susținute de Filarmonica din Pitești. Sub coordonarea managerului Jean Dumitrașcu, a avut loc pe data de 19 mai, la Casa de Cultură a Sindicatelor din Pitești, spectacolul aniversar al instituției, care a împlinit 9 ani de la înființare. Evenimentul, desfășurat sub bagheta dirijorului Tiberiu Oprea a cuprins cantata Carmina Burana de Carl Orff, în interpretarea soliștilor Mediana Vlad (soprană), Ștefan Popov(bariton), Cezar Ouatu(contratenor), a Corului Operei Române din Craiova și Orchestrei Simfonice a Filarmonicii Pitești. Pe data de 20 mai, Filarmonica din Pitești le-a oferit melomanilor un concert extraordinar pop-rock simfonic, care a avut loc în Piața Primăriei Municipiului Pitești. Evenimentul, desfășurat sub bagheta dirijorului Mihail Ștefănescu a fost susținut de solista Daniela Vlădescu(soprană) și de Orchestra simfonică a Filarmonicii Pitești.

■ Administrația publică locală a sărbătorit Zilele Municipiului Pitești, printr-o suită de festivități, la care au participat oficialități din țară și din orașul Kragujevac din Serbia, înfrățit cu Piteștiul. La Monumentul Domnitorului Mircea cel Bătrân s-a desfășurat pe data de 20 mai, un ceremonial dedicat împlinirii a 628 de ani de la prima atestare documentară a urbei. Manifestarea a fost susținută de istoricul Cornel Carp, actori ai Teatrului Alexandru Davila și Fanfara Teatrului Alexandru Davila. Pe data de 21 mai, a avut loc în Piața Primăriei Municipiului Pitești o slujbă religioasă dedicată Sfinților Împărați Constantin și Elena, patronii spirituali ai urbei. Conform tradiției, edilii piteșteni le-au oferit concitadinilor și nu numai ouă roșii, cozonac, pască și vin. Tot pe data de 21 mai a fost organizat în Piața Primăriei Municipiului Pitești un spectacol susținut de Tiberiu Hărăguș și Grupul Folk „P620", Cristina Bălan și Ștefan Bănică Junior, care a fost pe gustul amatorilor de distracție în aer liber.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat în luna mai, o nouă ediție a Conferințelor Municipiului Pitești, dezbatere publică lunară, menită să aducă în fața publicului interesat, personalități ale vieții culturale și științifice românești. Invitatul special a fost jurnalistul Ion M. Ioniță, fiul venerabilului profesor și scriitor Marin Ioniță. Născut în comuna Arefu, județul Argeș, crescut la Pitești, Ion M. Ioniță este un cunoscut lider de opinie, fiind editorialist și realizator al unor emisiuni tv. de dezbatere și analiză. La Conferințele Municipiului Pitești, distinsul invitat a susținut prelegerea cu tema „Presa Azi", transformând evenimentul într-o dezbatere interactivă cu participanții.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă ediție a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Povești de Viață- Povești de Suflet cu Denisa Popescu". Invitat la eveniment a fost regizorul Matei Varodi, director interimar al Teatrului Alexandru Davila. Poeta Denisa Popescu a vorbit despre viața și cariera distinsului om de cultură, născut la București, absolvent al Institutului de Artă Teatrală și Film „Ion Luca Caragiale" din București, Facultatea de Regie, care de aproape un sfert de veac, pune în scenă piese la teatrul piteștean. Preț de un ceas, auditoriul format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, creatori și consumatori de cultură s-a delectat cu povești din viața regizorului Matei Varodi și a Teatrului Alexandru Davila.

Zilele Municipiului Pitești

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat simpozionul cu tema „Războaie/conflicte pe glob", din seria dezbaterilor publice lunare, sub genericul „Lumea Azi". Manifestarea a fost susținută de medicul-poet Adrian Mitroi, col.(r.) Niculae Jianu, președintele Asociației Solidaritatea Umană Nova, col.(rtr.) Teodor Ghițescu, scriitorul Mihail Ghițescu, maiorul Cătălin Bunescu de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre Basarab I, col.(r.) Ion Stan. Participanții la dezbatere s-au referit la situația din Afganistan, Siria, Irak, subliniind faptul că toate conflictele de pe mapamond apar pe fondul unor războaie economice, susținute în prezent prin mijloace informaționale. La eveniment au fost prezenți elevi și cadre didactice de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre Basarab I, istorici și pasionați de istorie.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat în Sala Ars Nova, lansarea noului număr al revistei-document „Restituiri". Evenimentul editorial, care a stat sub semnul Zilelor Municipiului Pitești a reunit elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Dimitrie Dima, studenți de la Facultatea de Științe Socio - Umane, profilul Istorie - Muzeologie, din cadrul Universității Pitești, militari în termen de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre Basarab I, istorici și pasionați de istorie. Despre publicația trimestrială, editată de Centrul Cultural Pitești au vorbit o parte dintre semnatarii articolelor. Redactorul-șef, istoricul Marius Chiva, secretarul general de redacție, istoricul Marin Toma, scriitorul Nicolae Cosmescu, redactor-șef al revistei Carpatica, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, și-au prezentat și argumentat materialele publicate, subliniind importanța revistei „Restituiri Pitești" pentru urbea noastră.

CARMEN ELENA SALUB

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că ***Argeș*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.*

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor. **IMPORTANT!** Vă puteți abona pentru anul 2016, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

Revista de cultură ***Argeș*** poate fi procurată în București de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEȘ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Pitești**
- Membră **ARIEL**

Senior editor: **CALINIC, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului**
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN** (augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali: **NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ**
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU** (s_fusaru@yahoo.com, http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacția: Pitești, Casa Cărții, Centrul Cultural Pitești;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA
ARG PRESS

Calinic Argeșeanul

Revista ARGEȘ
Străjer Cultural, o jumătate de veac!

În anul 1829, atât în Țara Românească, precum și în Moldova, apăreau două reviste: *Curierul Românesc* și *Alăuta Românească*, având ctitori pe învățații științei: Ion Heliade Rădulescu și Gh. Asachi.

Curierul Românesc, între anii 1836-1848, avea să aibă un supliment, numit: *Curierul de ambele sexe,* pentru ca să se știe, că la noi românii, discriminările erau excluse!

În anul 1838, ardelenii, scoteau revista *Gazeta de Transilvania,* condusă de Gh. Barițiu, cu un supliment: *Foaie pentru inimă, minte și literatură,* care a apărut 27 de ani, iar revista mamă, 106 ani, până în 1944 neîntrerupt!

Anul 1839, Buzăul avea să încerce bucuria începutului apariției unei reviste cu caracter religios-moral: Vestitorul bisericesc.

Nu peste multă vreme, în anul 1850, la București apare gazeta religioasă: *Eho Eclesiastic,* apoi, în anul 1853, marele cărturar Andrei Șaguna, scoate în proaspăta tiparniță mitropolitană, săptămânalul *Telegraful român*, care, anul acesta, împlinește vârsta de 163 de ani cu apariție neîntreruptă.

Această publicație a avut și are caracter de tribună în luptă pentru drepturile și libertățile naționale, în favoarea românilor din martira Transilvanie.

Dacă e vorba de longevitate, putem spune că e cea mai vârstnică din tot sud-estul Europei, și a fost numită această publicație, dăinuitoare în timp: Patriarhul Presei românești!

Am dorit, să fac un scurt excurs, venind acum peste timp, în perioada regiunilor, care pe lângă revista de cultură românească, centrale, erau după cum se știe, și revistele locale: *Ramuri, Steaua, Familia, Astra, Argeș, Tomis, Ateneu, Convorbiri literare,* la care eram abonat, în parte din când în când, fiindu-mi publicate unele materiale.

Revista *Argeș* a avut un mare noroc!

În paginile ei au publicat nume prestigioase, începând cu Arghezi. Era și cea mai aproape de București, ca și acum, de altfel, iar gospodarii revistei vegheau, ca să fie o lucrare de mare ținută literară, ceea ce s-a și reușit.

Când se abordau subiecte de cultură, Patriarhul Teoctist, întreba adesea:

- Calinic, citești revista de cultură *Argeș*? Am rămas surprins de vorbele cititorului harnic al tuturor revistelor, mai ales de cultură aleasă.

- Este una din cele mai prestigioase reviste din România! Auzi?

Auzeam, desigur, dar nu mă așteptam ca Patriarhul să aibă așa cultură întinsă și prețioasă.

Deseori, mă întreba, dacă am citit anumite articole. Îmi arăta revista subliniată cu carioca galbenă.

De atunci, am început să-l prețuiesc mai mult pe cărturarul în odăjdii arhierești! Eram tare bucuros!

Cincizeci de ani, de prezență culturală Revistei *Argeș*, înseamnă o vreme de muncă responsabilă, cu grija de a trăi în viața argeșenilor și muscelenilor, iubitori de cultură!

Acum, desigur, se cuvine ca toți Redactorii Șefi ai revistei să fie prezenți într-o carte dedicată lor, dar și celor care au colaborat în decursul vremii, Revista *ARGEȘ*, navigând cu greutățile știute, între dictatura secolului XX și incertitudinea secolului XXI.

Revista de cultură *ARGEȘ* a fost până acum izvorâtoare de lumină literară, precum surata ei geamănă, tot de 50 de ani (tot anul acesta) Hidrocentrala Vidraru, care a dat, dă, și va da lumină, pentru ca să scrie, cu mult spor la gazeta de cultură a Argeșului binecuvântat de Dumnezeu, mulți oameni de cultură, mai vechi și mai noi.

Un om cult înseamnă, o minte deschisă către înțelegere, bunătate și frumusețe, cum definea Iorga, iar cultura națională a oricărui popor, devine puternică în toate împrejurările istorice date, o forță spirituală în deplină lucrare, o dinamică personalitate întruchipată în curaj, risc, demnitate și osteneală fără măsură.

Sunt bucuros pentru acest praznic literar-artistic, rugând pe Domnul Dumnezeu, să poarte de grijă și acestor osteneli cărturărești, de plaiurile argeșenilor și muscelenilor, felicitând din toată inima pe toți participanții la această bucurie spirituală, iubitorii Revistei *ARGEȘ*, care împlinește 50 de ani, precum și pe Redactorul Șef, de opt ani, Augustin Dumitru Doman, cu toată sinodia sa cărturărească și pe cei care au publicat și publică mereu. Iar pentru cei care veghează de dincolo de mormânt, recunoștință și o lacrimă, ca un bob de rouă!

3 Cireșar 2016
Corbeni - Argeș

Mesajul Arhieresc de Binecuvântare al Părintelui Arhiepiscop Calinic pentru ostenelile cărturărești ale celor care trudesc la revista Argeș (citit de părintele Ovidiu Vlăsceanu, consilier cultural și comunicații media, la aniversarea a 50 de ani de la prima apariție a Revistei de cultură Argeș, Centrul Cultural Pitești, 3 iunie 2016)

Revista ARGEȘ
Străjer Cultural, o jumătate de veac!
În anul 1829, atât în Țara Românească, precum și în Moldova, apăreau două reviste: Curierul Românesc și Alăuta Românească, având ctitori pe învățații științei: Ion Heliade Rădulescu și Gh. Asachi.
Curierul Românesc, între anii 1836-1848, avea să aibă un supliment, numit: Curierul de ambele sexe, pentru ca să se știe, că la noi românii, discriminările erau excluse!
În anul 1838, ardelenii, scoteau revista Gazeta de Transilvania, condusă de Gh. Barițiu, cu un supliment: Foaie pentru inimă, minte și literatură, care a apărut 27 de ani, iar revista mamă, 106 ani, până în 1944, neîntrerupt!
Anul 1839, Buzăul avea să încerce bucuria începutului apariției unei reviste cu caracter religios-moral: Vestitorul Bisericesc!
Nu peste multă vreme, în anul 1850, la București apare gazeta religioasă:

(2) Eho Eclesiastic, apoi, în anul 1853, marele cărturar, Andrei Șaguna, scoate în proaspăta tiparniță mitropolitană, săptămânalul, Telegraful Român, care, anul acesta împlinește vârsta de 163 de ani, cu apariție neîntreruptă.
Această publicație a avut și are caracter de tribună în lupta pentru drepturile și libertățile naționale în favoarea românilor, din martira Transilvanie.
Dacă e vorba de longevitate, putem spune că este cea mai vârstnică din tot Sud-Estul Europei și a fost numită această publicație, dăinuitoare în timp: Patriarhul Presei Românești!
Am dorit să fac un scurt excurs, venind acum peste timp, în perioada regiunilor, care pe lângă revistele de cultură românească, centrale, erau, după cum se știe și revistele locale: Ramuri, Steaua, Familia, Astra, Argeș, Tomis, Ateneu, Convorbiri literare, la care eram abonat, în parte, din când în când, fiindu-mi publicate unele materiale.

(3) Revista Argeș a avut un mare noroc! În paginile ei au publicat nume prestigioase, începând cu Arghezi. Era și cea mai aproape de București, ca și acum, de altfel, iar gospodarii revistei vegheau, ca să fie o lucrare de mare ținută literară, ceea ce s-a și reușit.
Deseori, când se abordau subiecte de cultură, Patriarhul Teoctist, întreba adesea:
- Calinic, citești Revista de Cultură Argeș? Am rămas surprins de vorbele cititorului harnic al tuturor revistelor, mai ales de cultură aleasă.
- Este una din cele mai prestigioase reviste din România! Auzi?
Auzeam, desigur, dar nu mă așteptam ca patriarhul să aibă chiar așa cultură întinsă și prețioasă.
Deseori, mă întreba, dacă am citit anumite articole. Îmi arăta revista subliniată cu carioca galbenă.
De atunci am început să-l prețuiesc mai mult pe cărturarul în odăjdii arhierești! Eram tare bucuros!

(4) Cincizeci de ani, de prezență culturală a Revistei Argeș, înseamnă o vreme de muncă responsabilă, cu grija de a trăi în viața argeșenilor și muscelenilor, iubitori de cultură!
Acum, desigur, se cuvine ca toți Redactorii Șefi ai revistei, să fie prezenți într-o carte dedicată lor, dar și celor care au colaborat în decursul vremii, revista ARGEȘ, navigând cu greutățile știute, între dictatura secolului XX și incertitudinea sec. XXI!
Revista de cultură ARGEȘ a fost până acum, izvorâtoare de lumină literară, precum surata ei geamănă, tot de cincizeci de ani (tot anul acesta), Hidrocentrala Vidraru, care a dat, dă și va da lumină, pentru ca să scrie, cu mult spor, la gazeta de cultură a Argeșului binecuvântat de Dumnezeu, mulți oameni de cultură, mai vechi și mai noi!

(5) Un om cult înseamnă o minte deschisă către înțelegere, bunătate și frumusețe, cum definea Iorga, iar cultura națională a oricărui popor devine puternică în toate împrejurările istorice date, o forță spirituală în deplină lucrare, o dinamică personalitate întruchipată în curaj, risc, demnitate și osteneală fără măsură.
Sunt bucuros pentru acest praznic literar artistic, rugând pe Domnul Dumnezeu, să poarte de grijă și acestor osteneli cărturărești, de pe plaiurile argeșenilor și muscelenilor, felicitând din toată inima pe toți participanții la această bucurie spirituală, iubitorii Revistei Argeș, care împlinește 50 de ani, precum și pe Redactorul Șef, de 8 ani, Augustin Dumitru Doman, cu toată sinodia sa cărturărească și pe cei care au publicat și publică mereu. Iar pentru cei care veghează, de dincolo de mormânt, recunoștință și o lacrimă, ca un bob de rouă!
† Calinic Argeșeanul
3 Cireșar, 2016
† Corbeni - Argeș